

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΡΟΥΣΣΙΑΝΗΣ

Ο ΛΗΘΗΣ

ΤΩΝ ΑΒΡΟΥΖΙΑΝΩΝ ΟΡΕΩΝ. (*)

—ο—

Περὶ δυσμᾶς ἡλίου, εἰς τὸ παράθυρον μικροῦ τινος καὶ χαριέντος ἀγροτικοῦ οἰκήματος κειμένου ἐπὶ βαθείας κοιλάδος, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀβρουζιανῶν ὄρεων, ἐκάθητο ἡ Φραγκίσκα Μαλατέστα, περιφέρουσα τὰ βλέμματα ἐπὶ τῶν κύκλῳ σκηνογραφικῶν θέσεων, βυθιζομένων βαθμηδὸν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὰς σκιὰς τῆς νυκτός, καὶ ἀκροαζομένη τὸν ἦχον τοῦ ἑσπερινοῦ κώδωνος, ὅστις ἐκάλει εἰς τὰς συνήθεις προσευχὰς τοῦ μοναχοῦ γειτονικοῦ μοναστηρίου. Τὸ πᾶν ἀπέπνεε περίξ εὐτυχίαν καὶ ἔρωτα, καὶ εἰς τὸ στήθος τῆς Φραγκίσκας ἡ εὐτυχία αὕτη ἐνεποίει βαθεῖαν καὶ ἑρπνοτάτην ἐντύπωσιν. Ἦτο εὐτυχής, οὐχὶ μόνον διότι ἀπελάμβανε μετ' εὐχαριστήσεως τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὑπαρξίν, ἀλλὰ καὶ διότι συνεμερίζετο ταύτην συζῶσα μετ' ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἠγάπα περιπαθῶς καὶ ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἠγαπάτο, καὶ μεθ' οὗ εἶχε συνδέσει ἀπὸ τινος τὸν βίον τῆς. Ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς ἐκοιμάτο βρέφος, καὶ πλησίον τῆς, ἐγαγκαλιζόμενος αὐτὴν διὰ τοῦ βραχίονος, ἐκάθητο ὁ Ἰωάννης πρὸς

ὄν, κόρη αὕτη οὔσα, ἀφιέρωσε τὴν πίστιν τῆς, καὶ μεθ' οὗ ἦδη ἡ ὑπαρξίς τῆς ἦτο στενότερα συνδεδεμένη. Δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία ἀνησυχίας αἰτία μεταξὺ των. Καὶ οὕτως ἡ ζωὴ των, ἐλευθέρᾳ πάσης κοσμικῆς φροντίδος, καὶ εὐδαίμων ἕνεκα τοῦ θερμοῦ καὶ ἀμοιβαίου ἔρωτός των, ἀνεπηρέαστος δὲ καὶ ἀπὸ πᾶσαν, τὴν ἐλαχίστην, διαφορὰν τῶν αἰσθημάτων των, ἔρρεεν ὡς ρεῦμα γαλήνιον εἰς ἐντελῆ εὐτυχίαν.

« Ἐλα, Φραγκίσκα », εἶπεν ὁ Ἰωάννης, « ἐνύκτωσε σχεδὸν, ἄς δειπνήσωμεν, ἐπειδὴ πεινῶ μετὰ τὴν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας περιοδεῖαν μου εἰς τὰ βουνά. »
 Μετ' ἐπιθυμίας εὐτυχίας, τὸ ὁποῖον ἐννοοῦσι μόνον ἐκεῖνοι ὧν πᾶσα ἐπιθυμία ἀπῆντησε βαθεῖαν συμπάθειαν εἰς καρδίαν ἐξ ἴσου συμμερίζομένην τὸν ἔρωτα, ἡ Φραγκίσκα ἠγέρθη καὶ ἐνησχολήθη εἰς προετοιμασίαν τοῦ προταθέντος δείπνου. Ἀνήφθησαν φῶτα, τὸ λευκὸν τῆς τραπέζης κάλυμμα ἠπλώθη, ἐφ' οὗ παρετέθησαν αἱ τροφαί, ὅτε ἡ προσοχὴ τοῦ Ἰωάννου διαταράχθη ἀπὸ τινος κτύπου εἰς τὴν πύλην τοῦ οἰκήματος. Ἀνοιχθείσης δὲ αὐτῆς, ξένος τις, οὐτινος ὁ ἱματισμὸς καὶ τὸ ἦθος ἀνήγγελλον αὐτὸν ὡς ἀνήκοντα εἰς κλάσιν κοινωνικὴν ἀνωτέραν τῆς μεσαιᾶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἠρώτησε ποῖα ὁδὸς ἔφερεν εἰς Βελλαρόζαν καὶ πόση ἦτο ἡ ἀπόστασις. Ὁ ξένος οὗτος ἦν ἀκμαίης ἡλικίας ἠρατὸς τὸ πρόσωπον καὶ εὐχαρὶς τοὺς τρόπους. Ἰωάννης, παρατηρήσας αὐτὸν κατὰ πρόσωπον, ἀπέβη λεπτομερῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις του, καὶ ἐπὶ τέλους πλησιάζας αὐτὸν πλήρης μειδιήματος ἀπῆλθε καὶ ἐκπλήξως, ἐδεξιῶθη αὐτὸν ἐπιφωνήσας· « Πῶς! Ἀλέ- »

(*) Ὅρη Ἰταλικά κατὰ τὸ βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως.

Ξανδρε Βρουσιάνη! παλαιὴ φίλε καὶ συμμαθητά μου! Μ' ἔλησμόνησες;

Ἀμοιβαίαις καὶ αἰφνιδίου ἀναγνωρίσεως γενομένης, ὁ ξένος ἐξενίσθη τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωάννου. Ἡ ἐσπέρα διήλθεν εὐφρόσυνος, ἡ συνδιάλεξις ἐτρέφετο ἀπὸ τὰς ἀναπολήσεις τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν καὶ τῶν εὐτυχῶν τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὥρων, καὶ τοσοῦτον προέβη ἡ νύξ, ὥστε ὅταν ἠγέρθη ὁ ὁδοιπόρος διὰ ν' ἀναχωρήσῃ, παρετήρησεν ὅτι ἀνάγκη ἦτο νὰ περάσῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς ὑπὸ τὴν φιλικὴν στέγην, καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν πορείαν τοῦ τὴν ἐπιούσαν πρωΐαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτον ἀνεψιὸς τοῦ κόμητος Βρουσιάνη, εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ὁποίου τὸν εἶχεν ἀφιερῶσαι ἀποθήσκων ὁ ἀδελφός του Παῦλος. Ὁ νεανίας ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τινὰς χρόνους τὰς σπουδὰς του εἰς Βενετίαν, καὶ ἤδη ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ του, οὐτινος ἡ ἐπαυλις ἐκειτο ὀλίγας μόνον λεύγας μακρὰν τοῦ οἰκίσκου τοῦ Ἰωάννου. Οὗτος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἶχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συμμαθηταίαις των, συνδέσει ἀξιολόγον φιλίαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐκ τῆς χαρᾶς τὴν ὁποίαν ἔκαστος κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην ἠσθάνθη, ἐράνα ὅτι ἡ ἀμοιβαία εὐχαριστησις αὕτη δὲν ἐθιμελιούτο ἀπλῶς ἐπὶ τῶν συμπαιδιῶν τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Τὴν ἐπιούσαν, ὁ Ἀλέξανδρος ἀναχωρῶν ὑπεσχέθη ἐνθέρμως ὅτι θέλει καὶ αὐτὴς ἐπισκεφθῆ τὸς ξενίσαντας αὐτὸν φίλους πρὶν παρέλθωσι πολλὰ ἡμέραι. Τὴν ὑπόσχασίν του δὲ ταύτην ἐτήρησεν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ ἡ Φραγκίσκα ἐπεσκέφθησαν τὴν ἐπαυλιν τοῦ κόμητος, καὶ ἅπαντες ἐμείναν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς ἀναεύσεως τῶν φιλικῶν τούτων σχέσεων. Λέγομεν δὲ ἅπαντες, διότι, ἔστω ἤδη γνωστὸν, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Φραγκίσκα δὲν ἦσαν ποσὺς πρὸς ἀλλήλους ξένοι, καθότι, ὁ πρῶτος εἶχεν ἄλλοτε αἰσθανθῆ κλίσιν τινὰ πρὸς τὴν δευτέραν, ἥτις, ἐνεκα τῆς χρηματικῆς αὐτῆς καταστάσεως καθιστώσης ὅλως ἀδύνατον πᾶσαν συγγένειαν μετὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Βρουσιανῶν, ἐνόμισε πρέπον νὰ μὴ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰς ιδέας τοῦ νέου. Ἐκτὸς τούτου, ἡ Φραγκίσκα δὲν ἠσθάνθη ποτὲ ἰδιαίτερον τί πρὸς αὐτὸν αἰσθημα. Μάλιστα κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεδείκνυε χαρακτῆρά τινα ἐγωϊσμοῦ καὶ δυστροπίαν ὅλως ὑβριστικὴν πρὸς κίρην προικισμένην μὲ διαφόρους ἠθικὰς χάριτας· ἐν συντόμῳ, δὲν τὸν ἠγάπησέ ποτε, καὶ ὅμως δὲν ἐδειξε τὴν ἐλαχίστην δυσἀρέσκειαν δεγρομένη αὐτὸν ὡς ξένον τοῦ συζύγου της. Ἄλλως ἐάν ποτε οἱ στοχασμοί της ἀνεφέροντο εἰς τὰς παιδικὰς ἐρωτικὰς του ἐξομολογήσεις, ἔκαμνε τοῦτο πιστεύουσα ὅτι, μετὰ τοσοῦτον καιροῦ διάστημα, τὰς εἰχες βεβαίως λησμονήσει, καὶ ὅτι ἀναμφιβόλως εἶχε χαρῆ θέτον τὴν εὐτυχίαν ἣτις παρεκολούθει τὴν συνένωσίν της μετὰ τοῦ φίλου καὶ συμμαθητοῦ τοῦ Ἰωάννου. Δὲν ἔκρινεν ὅμως ὀρθῶς ὁ Ἀλέξανδρος δὲν τὴν ἐλησμόνησέ ποτε, καὶ ἡ εὐτυχία τῆς παρουσίας καταστάσεώς της, ἐξύπνισεν εἰς τὴν μνήμην του τὰς παρελθούσας ἐκείνης, ματαιωθείσας μὲν,

ἡ ἀνάμνησις ὅμως τῶν ὁποίων διήγειρεν ἤδη φθόνον τινὰ καὶ κακοβουλίαν.

Αἱ ἐπισκέψεις του ἀπέβαινον ὁσημέραι συχνότεραι. Ὁ Ἰωάννης καὶ ἡ Φραγκίσκα τὸν ἐδέχοντο μετ' ἐγκαρδίου δεξιώσεως. Τὸ ἀρχαῖον πάθος του ἀνενεώθη πλήρες ζωῆς καὶ θερμότητος, καὶ ἡ Φραγκίσκα δὲν ἤργησε τέλος νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο. Ἐσπέραν τινὰ, καθ' ἣν ὁ σύζυγός της ἦτον ἀπών, ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν της, καὶ καθίσας πλησίον της ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ περὶ τῆς παλαιᾶς των σχέσεως.

« Ἐνθυμεῖσαι, Φραγκίσκα, τὰς εὐτυχεῖς ὥρας τὰς ὁποίας ὁμοῦ ἐπεράσαμεν, ἰδίως τὰς χαροποιὰς ἐκεῖνας τῶν γεννεθλιῶν μας ἐορτᾶς; Ἐνθυμεῖσαι τοὺς χορούς μας καὶ τὰς παιδικὰς μου ἀλλ' ἐνθέρμους εὐχὰς, τὰς ὁποίας ἐπιθύριζον εἰς τὰ ὠτά σου; »

« Τὰς ὁποίας ἀναμφιβόλως ἐπανελάθεις ἐκτοτε πολλάκις, ἀπεκριθῆ γελῶσα ἡ Φραγκίσκα, « εἰς πολλὰς ἄλλας νεάνιδας μὲ τὴν αὐτὴν θερμότητα καὶ εἰλικρίνειαν. »

« Μὲ ἀδικεῖς βεβαίως, » ἐπανελάθεν ὁ Ἀλέξανδρος. « Ἐκτοτε ἄλλην δὲν ἠγάπησα, ἀλλ' ἐξηκολούθουν τρέφων τὴν νεαρὰν ἐκείνην ἐλπίδα μὲ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Πρέπει τώρα νὰ παρατηρῶ πόσον δυστυχῆ αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν εὐρών σε συζυγον τοῦ Ἰωάννου; »

« Ἀλέξανδρε παῦσαι! » ἐφώναζεν ἡ γυνὴ, « σὲ δέχομαι ἀπλῶς ὡς φίλον, καὶ δὲν δύναμαι νὰ σὲ συγχωρήσω νὰ μὲ λαλῆς τόσον σπουδαίως περὶ μωρῶν ἐλπίδων, τὰς ὁποίας πιθανὸν νὰ ἔτρεπες μυστικῶς. Δὲν δύνασαι νὰ μ' ἐπιπλήξῃς ὅτι σὲ ἀδίκησα εἰς τὸ παραμικρὸν, καὶ τώρα, εἰς ἣν εὐρίσκομαι θέσιν, εἶναι καλῆτερον, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὑπολήψεώς σου, νὰ κοπῇ διὰ παντὸς ἡ μετὰξὺ ἡμῶν σχέσις, παρὰ νὰ ἐξακολουθῆς νὰ ὑποτρέφῃς τὸ μάταιον τοῦτο πάθος. »

Ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος ἤτοιμάζετο ν' ἀποκριθῆ προσελήφθη ἀπὸ τὴν αἰφνιδίαν ἀφίξιν τοῦ Ἰωάννου, ὅστις ὑποπτευθεὶς ὀλίγον τὴν ἐπισουλὴν τοῦ φίλου του, περιωρίσθη μόνον εἰς ἐκφράσεις τινὰς ἀπλοῦ σαρκασμοῦ διὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην τοῦ φίλου καὶ τῆς συζύγου του.

Δι' ἀνθρωπὸν τακτικοῦ πνεύματος, καὶ δυνάμενον νὰ περιστείλῃ τὰ πάθη του ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς σκέψεως, ἡ ἐπιπλήξις τῆς Φραγκίσκας δὲν ἠδύνατο ν' ἀποβῇ ματαιὰ· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος, συνειδημένος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν εὐχαριστήσιν παντὸς αἰσθηματος κυριεύοντος τὴν καρδίαν του, ὀλίγον ἐστάθμισε τοὺς λόγους τῆς συζύγου τοῦ φίλου του. Διὰ τινὰ ὅμως καιρὸν ἠσθάνετο μεγάλην δυσἀρέσκειαν, καὶ ἤρχισε μάλιστα νὰ στοχάζεται σοβαρῶς ὅτι ἡ ὑπόληψις τοῦ φίλου του ἀπῆται νὰ παύσῃ τὰς ἐπισκέψεις του· ἀλλὰ τὸ πάθος ὑπερισχύσαν διεσκέδασε τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς φρονήσεως, καὶ μωρῶς ὑπέκυψεν εἰς τὰς παραφορὰς αὐτοῦ. Ὁ ἡσυχὸς τρόπος μεθ' οὗ ἡ Φραγκίσκα ἐδειξε τὴν δυσἀρέσκειάν της· ἠρέθισε μᾶλλον τοὺς διαλογισμούς του ἐναντίον της. Μὴ δυνάμενος πιθανῶς νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴν ἠπιότητα τῆς διαθέσεώς της ἐφραντάσθη ὅτι, ἐπειδὴ ἐράνη λησμονήσασα τὴν σκηνὴν ἐκείνην,

ἔσως δὲν ἦτον ὅλως δυσηρηστημένη διὰ τὴν αὐθάδειάν του, ἀλλ' ὅτι τὸν εἰδοποίησε νὰ πατήσῃ εὐθυτέραν καὶ τακτικωτέραν ὁδόν. Δὲν ἤργησεν ὁμως ν' ἀνακαλύψῃ ὅτι ὁ ἔρωσ τὸν ὁποῖον ἔτρεφε πρὸς τὸν Ἰωάννην δὲν τῷ παρεῖχεν οὐδεμίαν ἐλπίδα ἀποδοχῆς τῶν ποταπῶν προσπαθειῶν του. Τότε ἐξήρθη ἡ φλογερὰ διάθεσίς του, τὴν πρὸς τὸν Ἰωάννην φιλίαν διεδέχθη μῖσος, καὶ τελευταῖον, καίτοι ἐξακολουθῶν τὰς ἐπισκέψεις του, ἔβλεπε μὲ ὄμμα ἀπαίσιον τὸν φίλον του. Ὅθεν οὕτως ἔχοντας τοῦ πράγματος, ἦτον λίαν πιθανόν ὅτι ὁ ἐλάχιστος σπινθὴρ τῆς ἐριδος ἠδύνατο ν' ἀναφρίσκη τὴν φλόγα· καὶ οὕτω τῶντι συνέβη, διότι σοβαρὰ τις λογομαχία διηγέρθη μεταξύ τῶν δύο φίλων, καθ' ἣν ὁ Ἀλέξανδρος ἐδείξε τσοσάυτην πικρίαν καὶ ἐπιβουλον κακόνοιαν, ὥστε ὁ Ἰωάννης ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ παύσῃ ἡ πρὸς ἀλλήλους σχέσις, καὶ οὕτω διεκόπη ἡ φιλία των.

Ὁ Ἀλέξανδρος θεωρῶν ἑαυτὸν ὡς θῦμα πάθους φλογεροῦ ἐπέπληττεν ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀσθeneiάν του· ἐπειράθη νὰ καταδαμάσῃ αὐτὴν, ἀλλὰ ματαιῶς. Ματαιῶς ζητῶν ἀνακούφισιν τῶν ὀδυνηρῶν λογισμῶν του παρεδίδοτο εἰς πᾶν εἶδος ἐπιβλαβῶν ἐρεθισμῶν. Ἐπανῆλθεν εἰς Βενετίαν, ἐδόθη εἰς τὰς τρυφάς, εἰς τὰς διασκεδάσεις, καὶ ἀδιαφορῶν πρὸς τὰς γινομένας εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν θεῖόν του παραινέσεις τοῦ νὰ περιστείλῃ τὰς ἐκτροπὰς του, παρεσύρετο ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τὸν ῥοῦν τῆς τύχης του. Ὁ ἀτυχῆς θεῖός του, μετὰ τινὰς μῆνας ἤκουσε τέλος ὅτι ὁ ἀνεψιός του ἀνεχώρησεν ἐκ Βενετίας, καὶ οὐδεὶς ἔμαθε τὸν τόπον τῆς μεταβάσεώς του.

Ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὴν φραγκίσκαν καὶ εἰς τὸν σύζυγόν της. Ὁ ἐνῆρετος καὶ εἰρηνικὸς βίος των ἐπροχώρει τοσοῦτον εὐτυχῶς καὶ γαληνίως, ὥστε οὐδεμία ἐπιθυμία αὐτῶν ἔμενεν ἀπλήρωτος. Ἡ ἀτυχῆς φραγκίσκα οὐδ' ὑπώπτευθη ποτὲ τὰ δεινὰ ἄτινα ἔμελλον νὰ πέσωσι κατὰ τῆς κεφαλῆς της καὶ νὰ μεταβάλωσι τὸ γλυκὺ τῶν ἡμερῶν της φέγγος εἰς βαθυτάτον σκότος.

Ἐσπέρας τι ἐκάθητο μόνη ἡ φραγκίσκα εἰς τὸ μικρὸν οἰκημῶν της ἡ νύξ ἐπῆρχετο, καὶ ἡ πιστὴ αὐτῆς σύζυγος, ἐπερίμενεν ἀνήσυχος τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ συζύγου της, ὅστις πρὸς δυσμὰς ἡλίου ἐξῆλθε μετὰ τοῦ τριετοῦς υἱοῦ του πρὸς περίπατον. Ἡκροᾶτο τὴν κρότον τῶν βημάτων ἐκάστου διαβάτου, ἐνίστε ἔτρεχεν εἰς τὴν πύλην πρὸς ὑποδοχὴν τῶν περιμενομένων, καὶ ἰσταμένη ἐπὶ ὀλόκληρα λεπτὰ ἐπλάνα πέριξ τὰ βλέμματά της ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ τοὺς ἴδῃ πλησιαζόντας· ἀλλὰ δὲν τοὺς ἔβλεπε νὰ ἐπιστρέψωσιν. Αἱ ὦραι παρήρχοντο ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἔφθασε τέλος καὶ αὐτὸ τὸ λυκαυγές, καὶ οὐδ' ὁ πατὴρ οὐδ' ὁ υἱὸς ἐφάνησαν. Ἐδραμεν ἀγρίως εἰς τὰ ἔξω, ἐπλανήθη πολλὰς ὥρας καὶ ἐπανῆλθεν ἡ δυστυχῆς ἀνευ οὐδεμιᾶς εἰδήσεως περὶ τοῦ συζύγου καὶ τοῦ υἱοῦ της. Πρὸς τὸ ἐσπέρας, καταβεβλημένη ὑπὸ τοῦ πόνου καὶ τῶν κόπων, διεταράχθη αἴφνης ὑπὸ τοῦ κρότου πολλῶν βημάτων πλησιαζόντων εἰς τὴν οἰκίαν. τῆς Ἐδραμεν εἰς τὴν θύραν καὶ ἀπήντησε τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ

συζύγου της φερόμενον ὑπὸ διαφόρων χωρικῶν. Κραυγὴ ὀξεῖα διέσχισε τὰ χεῖλη της καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ἀναίσθητος.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ ταῦτα ξένος τις περιτυλιγμένος μὲ πλατὺν μανδύαν, κρύπτοντα ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ πρόσωπόν του εἰσῆλθεν εἰς τὸ πένθιμον τῆς φραγκίσκας κατοίκημα. Ἐκάθητο ἐκείνη βυθισμένη εἰς θλιβεράς σκέψεις, καὶ στιγμαί τινες ἐπέρασαν πρὶν ἐννοήσῃ τὴν παρουσίαν τοῦ ξένου. Ἡ μορφή της, ἂν καὶ διετῆρει εἰσέτι τὴν ἐκφρασιν τῆς προτέρας της ὠραιότητος, ἐμαρτύρει ὁμως βαθυτάτην ψυχῆς στενωχωρίαν· αἱ παρειαί της ὠχραὶ καὶ λαγαραὶ, τὰ δὲ ὄμματα της ζοφερὰ καὶ ἀνεὺ λάμψεως ἐστεροῦντο πλέον τὴν μαρνανθεῖσαν λαμπρότητά των. Ἦτο χήρα καὶ στερημένη, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητός της καὶ τοῦ μόνου τέκνου ἐκείνου, τοῦ ὁποῖου δολοφόνος χεῖρ διὰ παντός τὴν ἐστέρησε. Τὸ παιδίον, τὸ τρισαγάπητόν της τέκνον, ἔζη εἰσέτι· ἀλλὰ ποῦ ἦτον, ποῖα ἡ τύχη του, καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῆς ἀρπαγῆς του; ἰδοὺ ὅτι ἐκαλύπτετο ὑπὸ μυστηρίου. « φραγκίσκα! » εἶπεν ὁ ξένος ἡσύχως, αὕτη δὲ στραφεῖσα ἠτένισε τὸν ξένον, ὅστις ῥίψας τὸν ἐπενδύτην του τῇ ἐπέδειξε τὸν ἱματισμὸν ἀρχηγῶ ληστῶν « Ἡ φραγκίσκα ἀνεγνώρισε τὸν Ἀλέξανδρον Βρουσιάνην. « φραγκίσκα! » ἐξηκολούθησεν, « ἔχομεν πολὺν καιρὸν ν' ἀνταμωθῶμεν, καὶ εὐχομαι ἐκ καρδίας τὴν παρούσαν ἐντάμωσίν μας νὰ συνοδεύσωσιν εὐτυχέστεραι περιστάσεις. Ὁ σύζυγός σου εἶναι ἀποθαμένος. Τὰ πάντα γνωρίζω. Ἄφες με νὰ σὲ παρηγορήσω διὰ τὴν στέρησιν ταύτην ». Ὁ ληστὴς τὴν ἐπλησίασεν, ἀλλ' ἡ ἐρημος χήρα βιαίως ἐγερωθεῖσα ὠπισθοδρόμησεν ὀλίγα βήματα. Οἱ τρόποι τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἠθὸς του δὲν διετῆρουν οὐδὲν ἴχνος τῆς παλαιᾶς του φαιδρότητος· ἀλλ' ἐμαρτύρουν τὸν κακοῦργον βίον του.

« Δὲν ἔχω ἀνάγκην παρηγορίας », εἶπε φοβερῶς ἡ φραγκίσκα, « ἐκτὸς ἐὰν ἐπανεύρω τὸ τέκνον μου, τὸ ὁποῖον οἱ ἄγριοι σφαγεῖς τοῦ πατρός του κατέκράτησαν ».

« Καὶ ἂν δύναμαι νὰ ἐπανεύρω τὸ τέκνον σου;... »
« Ὁ! τὸ τέκνον μου! φέρε με τὸ τέκνον μου καὶ τότε... »

« Γίνεσαι ἰδική μου; » διέκοψεν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἡ φραγκίσκα ἐστάθη ὡς κεραυνόπληκτος· τὰ ὄμματα της προσήλωσεν ἀκίνητα ἐπὶ τοῦ ληστοῦ, ὡς ἂν ἤθελε ν' ἀναγνώσῃ τὰ κρύφια τῆς καρδίας του. « Σὺ! Σὺ ἐφόνευσες τὸν ἄνδρα μου! Σὺ! ἀνέκραξεν, ἡ ὄψις σου μαρτυρεῖ τὸ κακούργημά σου! Ἀλλὰ τὸ τέκνον μου, τὸν υἱόν μου! ἐπίστρεψε τὸ παιδίον μου, εἰπέ με μόνον ὅτι ζῆ καὶ πίπτω γονυπετῆς καὶ σὲ εὐλογῶ! »

« Ἐγέρωθι, ἀγαπητὴ φραγκίσκα », εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεγείρας αὐτήν. « Τί παραφροσύνη εἶναι αὕτη; Ἡσύχασε, ἡσύχασε, καὶ ἀκουσέ με », καὶ ἐδοθήσεν αὐτὴν ν' ἀναπαυθῆ ἐπὶ ἀνακλίντρου καθήσας πλησίον της. « Ἐξεύρεις ἀπὸ τῆς παιδικῆς

ἡλικίας μου βαθέως. ἐνθέρμως σὲ ἠγάπησα. Τίποτε δὲν ἐμποδίζει τώρα τὴν ἔνωσίν μας. Εἶπέ μόνον ὅτι εἶσαι ἰδική μου, καὶ τὸ τέκνον σου σὲ παραδίδεται ἀμέσως ».

« Κακοῦργε ! τέρας ! » ἀνέκραζεν ἡ γυνή. « Εἶπέ πρῶτον ὅτι δὲν εἶσαι ὁ δολοφόνος τοῦ συζύγου μου ! »

« Δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ τὴν πράξιν ταύτην », εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, « ἀλλ' ἐνθυμήσου ὅτι ὁ ἔρωσ τὸν ὁποῖον τρέφω διὰ σέ, μ' ἐβίασεν εἰς τὸ τὸλμημα τοῦτο. »

« Κακοῦργε, ἐφώναζεν ἡ Φραγκίσκα ἐγερθεῖσα ἀγρίως ὀρθία. Τὴν στιγμήν ταύτην θέλω κοινοποιήσει τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν ὁποῖαν ἔκαμες, καὶ . . . »

« Σιώπα ! » εἶπεν ὁ ληστής « ἐνθυμήσου ὅτι ὁ υἱός σου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, καὶ ἡ ζωὴ του θέλει πληρώσει τὸ ἀκαμπτὸν πείσμα σου. » Ἐσιώπησεν ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἡ ἐνθυμήσεις τοῦ τέκνου της καὶ ὁ τρόμος, τὸν ὁποῖον τὴν ἐνεποίησεν ἡ ἀπειλὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔδωκε νέαν τάσιν εἰς τὰς ιδέας καὶ τὰ αἰσθήματά της. « Φραγκίσκα » ἐξηκολούθησεν ὁ ληστής, « πιστεύσε με, βαθέως λυποῦμαι ὅτι εἶμαι αἷτιος τὰς δυστυχίας σου· ἀλλ' ὁ ἔρωσ μου μ' ἐτύφλωσε, κατέστη παντοδύναμος καὶ δὲν ἐδίστασα νὰ ἐξομαλύνω τὰ ἐμπόδια τῶν πόθων μου· ὅτι, ἔγεινε, ἔγεινε. Συγχώρησέ με. Γενοῦ ἰδική μου καὶ ὑπαγόρευέ με τὰ μέσα τοῦ νὰ κατασταθῶ ἄξιος τῆς συγχωρήσεώς σου. Φραγκίσκα ! γίνομαι νέος ἄνθρωπος· σὲ δίδω τὸ τέκνον σου, καὶ εἰάν ἡ εὐτυχία σου στηρίζεται εἰς τὴν ἀγάπην μου, ὦ ! σὲ βεβαιῶ, τρισαγαπητή μου, θέλω κάμει νὰ λησμονήσῃς τὰς παρούσας λύπας. » Ἀλέξανδρε, ἀπεκρίθη ἡ Φραγκίσκα καταστέλλουσα βεβαίως τὰ ὀργίλα αἰσθήματά της, « Στοχάζεσαι ὅτι θέλω ποτὲ νυμφευθῆ τὸν φονέα τοῦ ἀνδρός μου ; Τὸ μόνον αἰσθημ., τὸ ὁποῖον δύναμαι διὰ παντός νὰ ἔχω περὶ σοῦ πρέπει νὰ τὸ κρύπτω, νὰ τὸ σιωπῶ, καὶ εἶναι ἀδύνατον, ἀδύνατον νὰ κάμω ἄλλο τι. Ἀλλὰ δός με τὸν υἱόν μου, καὶ ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα τὸν θεόν ὅτι ποτὲ δὲν θέλω κοινοποιήσει τὴν πρὸς ἐμὲ ἐξομολόγησίν σου. »

« Ὁχι, Φραγκίσκα, τοῦτο δὲν μ' εὐχαριστεῖ· θέλω σὲ ν' ἀπολαύσω. Ἐνθυμήσου ὅτι αὔριον τὸ ἐσπέρας θέλω πάλιν σ' ἐπισκεφθῆ. Σκέψου. Ἐάν ἐπιμένης εἰς τὸ πείσμα σου, θέλω σὲ φέρει μαζὴ μου εἰς τὰ βουνὰ καὶ θέλεις ἐκεῖ γίνεαι διὰ παντός ληστοῦ σύζυγος. Ἐκλεξε ἡ μάλλον συγκατάνευσε εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου, καὶ σῶσέ με ἀπὸ τὴν μαύρην τύχην ἣτις με περιμένει. Γίνου εὐτυχὴς μὲ ἐμὲ καὶ με τὸ τέκνον σου, εἰδεμῆ, εἶσαι ἰδική μου καὶ ποτὲ δὲν θέλεις ἐπανίδει τὸν υἱόν σου. »

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐξῆλθεν. Ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἐστάθη ἀνίσθητος ἐπὶ τινὰς στιγμάς, ὑστερον βαλίσασα ὀλίγα βήματα ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης της ἐξασπλημένη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν.

Ἡ νύξ ἔβασεν ἐν μέσῳ σκληρᾶς ἀγωνίας. Ἐφθασεν ἡ ἡμέρα, καὶ ὀλίγα ὧραι ἀπελείποντο καθ' ἃς ὤφειλεν ἡ ἀθλία ἡμέρα νὰ διαβῆσθαι τὰ τῆς ὑπάρξεώς της. Δὲν ἤξευρε τί σκεφθῆ, τί ν' ἀποφασίσῃ. Διάφορα κακοῦργήματα εἶχεν ἐσχάτωςπραχθῆ ἀπὸ τοῦ

ληστάς κατὰ τῶν ὁδοιπόρων, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τοὶ μὴ γνωστός ἐτι προσωπικῶς ὡς ἀρχηγός των, ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τῶν διαφρημιζομένων. Ἀξιόλογος ἀμοιβὴ προσεφέρετο διὰ τὴν σύλληψίν του. Ὁφείλε λοιπὸν ἤδη ἡ Φραγκίσκα νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ἀρχὴν περὶ τῆς περιμενομένης ἐπισκέψεώς του, νὰ γίνῃ αἰτία τῆς συλλήψεώς του, καὶ οὕτω νὰ ἐκπληρώσῃ δημοσίῳ τι χρέος, ἀλλὰ τὸ τέκνον της, ὁποῖα τύχη τὸ περιέμενον ; Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἤθελε βεβαίως ἀμεριμνήσει περὶ τῆς προφυλάξεώς του, ἀλλ' ἴσως ἡ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ ἠδύνατο νὰ καταστραφῆ ἀπὸ τοὺς ληστάς ἅμα ἡ σύλληψίς του διεδίδετο. Ἡ Φραγκίσκα δὲν ἐδυσκολεύετο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελε γίνεαι ἐνοχος τοιαύτης ἀπανθρωπίας, καὶ γνωρίζουσα ἱκανῶς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἔτρεμε. Δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ. Τέλος ἀπεφάσισεν νὰ μὴ συγκατατεθῆ εἰς τὰς προτάσεις του, ἀλλὰ νὰ ὑπομείνῃ νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὰ ὄρη, καὶ νὰ εὕρῃ ἐκεῖ τὴν μέλλουσαν τύχην της.

Μόλις συνέλαβε τὴν ἀπόφασιν ταύτην, καὶ ξένος τις ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν της, καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξηγήσεως περὶ τῆς ἀπροσδοκῆτου εἰσόδου του εἰς τὸν οἶκον, ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ μήπως ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν, τὴν προτεραιάν ἐσπέραν, ἀνθρώπου τινος, οὐτινος περιέγραφε τὸν ἱματισμὸν, ὁμοιάζοντα καθ' ὅλα με τὸν τοῦ ληστοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἡ Φραγκίσκα ἀπεκρίθη καταφατικῶς. Ἐπομένως τῇ ἠρωτήθη τὸ ὄνομα τοῦ ξένου ἐκείνου, ἀλλ' αὕτη ἀπέφευγε νὰ δώσῃ ἀπάντησίν τινα μέχρις οὗ ἔμαθεν ὑπὸ ποίου καὶ διὰ τί ἠρωτᾶτο, « Εἶμαι γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος, » εἶπεν ὁ ξένος « καὶ ἔχω ἐξουσίαν ἐπίσημον νὰ ζητῶ πλήρεις ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου. Μὴ δυσκολεύεσαι ν' ἀποκριθῆς, ἐκτὸς μόνον ἂν ἔχῃς σχέσιν τινὰ με τὸ ζητούμενον ὑποκείμενον. » « Εἶναι οὗτος ὁ ἀρχηγός των εἰς τὰ βουνὰ ἐκεῖνα ληστῶν ; » ἠρώτησεν ἡ Φραγκίσκα· ἀλλ' ὁ ἀξιωματικὸς ἀπεκρίθη ὅτι ἦλθεν ὄχι νὰ δώσῃ ἀποκρίσεις, ἀλλὰ νὰ λάβῃ. « Δὲν θεωρῶ ἑμαυτὴν ἐλευθέραν νὰ σ' ἐξηγηθῶ περὶ πλέον, » ἐπανέλαβεν ἡ Φραγκίσκα, « ἐκτὸς μόνον εἰάν προσκληθῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ μας. »

« Πολὺ καλὰ, κυρία, » ἀπεκρίθη ὁ γραμματεὺς· λοιπὸν θέλω τὸν περιμένει ἐδῶ μέχρις οὗ ἔλθῃ. Δὲν θέλει ἀργήσει. Τοῦτο εἰπὼν ἐκάθησεν ἐπὶ καθέδρας ἀπέναντι παραθύρου, ἵνα βλέπῃ πάντας τοὺς ἐξῶθεν διαβαίνοντάς χωρὶς νὰ βλέπεται ὑπὸ αὐτῶν.

Ἡ Φραγκίσκα ἐστράφη ὀπισθεν πλήρης θανασίμου ὠχρότητος μὴ γνωρίζουσα πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τοῦ ἀνθρώπου τούτου τὴν μυστηριώδη ἐμφάνισιν, καὶ περιμένουσα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἡ ὥρα ἐπληρώσασεν. Προσπαθοῦσα νὰ καταβάλλῃ τὴν τρομερὰν ταραχὴν της ἐπεριπάτει ἡσύχως ἐνώπιον τῆς θύρας, ἀλλὰ μετὰ τινὰ βήματα τὴν παρεκάλεσε νὰ σταθῇ ὁ γραμματεὺς, ὅστις τῇ ἐπέσπερε τὴν χεῖρά του ἀπολογούμενος ταυτοχρόνως διὰ τὴν σκληρότητα του, ὑπαγορευθεῖσαν ἀπὸ τὸ καθῆκον τοῦ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν συγχωρήσῃ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν πόλιν. Ἡ γυνὴ ἠθέλησε ν' ἀντισταθῆ, ἀλλ' εἰς μάλιστα ὅθεν ἐγκαταλείφθη εἰς τὴν φορὰν τῶν πραγ-

μάτων. Μετά τινος στιγμῆς ἡ πύλη ἠνοίχθη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰσῆλθε. Παρατηρήσας μετὰ προσοχῆς τὸν γραμματέα, ἐπλητίασε τὴν φραγκίσκαν ἐκφράζων πρὸς αὐτὴν τὴν ἀπορίαν του, τοῦ ὅτι δὲν τὴν εὔρε μόνην.

« Ὁ κύριος οὗτος » ἀπεκρίθη ἡ φραγκίσκα, « εἰσῆλθεν ἐνταῦθα ὡς γραμματεὺς τοῦ ἡγεμόνος, καὶ μὲ ἀπεύθυνεν ἐρωτήσεις τινὰς περὶ τινος φίλου, ὅστις μὲ ἐπεσκέφθη χθὲς τὸ ἑσπέραις. »

« Τρόντι ! » εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, « καὶ ὁ κύριος περιμένει ἴσως νὰ δεχθῆ τὰς ἀποκρίσεις σου ! »

« Ναὶ περιμένει τὸν ἡγεμόνα νὰ ἔλθῃ. Πρὸς αὐτὸν μόνον θέλω ἀποκριθῆ. »

Μόλις εἶπε ταῦτα, καὶ ποδοβολητὸς ἵππων πλησιαζόντων ἠκούσθησαν. Ἡ πύλη ἠνοίχθη αὖθις, καὶ ὁ ἡγεμὼν εἰσῆλθε, παρακολουθούμενος ὑπὸ στρατιωτῶν.

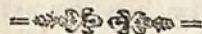
« Ἀλέξανδρε Βρουσιάνη, » εἶπεν ὁ ἡγεμὼν, « εἴσαι αἰχμάλωτός μου· στρατιῶται συλλάβετε τον. »

Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη παρευθὺς. Ὁ ληστὸς ὢν ἄοπλος παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως.

Ἡ φραγκίσκα ἠρωτήθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἂν ἐγνώριζε τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐκ δὲ τῶν ἀποκρίσεών της ἐξήχθη ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε φίλος αὐτῆς καὶ τοῦ συζύγου της, ὅτι ἐχρημάτισεν ἐραστῆς αὐτῆς, φονεὺς τοῦ συζύγου της καὶ κατακρατητῆς τοῦ υἱοῦ της. Τὸ τελευταῖον τοῦτο περιστατικὸν ἐμπόδιζε τὴν μητέρα ταύτην νὰ παραδώσῃ τὸν ληστὴν εἰς τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης. Μῆρος τοῦ παρόντος στρατιωτικοῦ τάγματος ἐστάλη τότε πρὸς καταδίωξιν τῶν λοιπῶν εἰς τὰ ὄρη ληστῶν. Οἱ στρατιῶται ἐπανῆλθον φέροντες πολλοὺς αἰχμάλωτους καὶ τὸν υἱὸν τῆς φραγκίσκας Παῦλον, ὅστις, πρὸς μεγίστην χαρὰν αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς του ἀπεδόθη εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀρχιληστοῦ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Ἀλέξανδρος δικασθεὶς ἐκινήθη ἐνοχος, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐφονεύθη δημοσίως ἐν μέσῳ τῶν ἐπευφημιῶν ἀπειραριθμῶν χωρικῶν.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Χ. Α. Π.)

Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Α.

— 0 —

Ὅσοι πρὸ εἰκοσιδύο ἐτῶν διέμενον ἐν Ναυπλίᾳ, καθέδρα τότε τῆς Κυβερνήσεως, ἢ ὅσοι ἐπεσκέφθησαν αὐτὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐνθυμοῦνται ἴσως δύο νέους εἰκοσαετείς περίπου, περίεργον φέροντας ἔνδυμα καὶ ἀείποτε συμβαδίζοντας. Τὰ ἱμάτια αὐτῶν

ἦσαν πλατέα καὶ ποδῆρη ὡς τὰ τῶν Ἀσιανῶν, αἱ ἐμβάδες μακροῦ βύργου, καὶ ὁ πῖλος, μόνις ἐραπτόμενος τῆς κορυφῆς, εἶχε σχῆμα φύλλου συκῆς. Φέροντες καθ' ἐκάστην πρῶταν καὶ καθ' ἐκάστην δεξιὴν φυλλάδια ὑπὸ μᾶλλης, εἰσῆρχοντο εἰς τὸ ἀλληλο-

Τάφος τοῦ Νᾶε.

διδασκτικὸν σχολεῖον τὸ παρὰ τὴν μακαριτίδα πλάτανον, ὑπὸ τοὺς κλῶνας τῆς ὁποίας ἐνισχύθη ἡ δοξάσασα τὸν Ὑψηλάντην ἐστρατεία τῶν Μύλων, διὰ νὰ διδάχῃται τὸ ἀλφάβητον καὶ τὰς συλλαβὰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Οἱ δύο ἐκεῖνοι νέοι, γεννηθέντες ἐν πορφύρᾳ, παρὰ τὰς βαθμίδας Ὁρόνου βασιλικῆς, ἔζων ἀποκληροῖ ἐν τῇ μικρᾷ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αυτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσῶν καὶ τὴν κηδεμονίαν τοῦ Κυβερνήτου. Ὁ δισχιλιέτης θρόνος τῶν πατέρων αὐτῶν εἶχεν ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς παρουσίας ἑκατονταετηρίδος ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ χάριτος τῆς Ἀνατολῆς, ὅτε τὸ βασιλεῖον τῆς Γεωργίας, εἰς ὃ ἐκεῖνοι ἐμελλον νὰ διαπρέψωσιν ἡγεμονεύοντες, μετεβλήθη εἰς ἐπαρχίαν τῆς ἀπεράντου τῶν Ῥώσων αυτοκρατορίας.

Τοιούτων μεταβολῶν, ἀπείρων μάλιστα, ὑπῆρξε γόνιμος ὁ αἰὼν καθ' ὃν ζῶμεν. Βασίλεια πεσόντα ἐγένοντο ἄσημοι ἐπαρχίαι, καὶ ἐπαρχίαι ἄσημοι ἀνεγερθεῖσαι ἐγένοντο βασίλεια. Ἡ δὲ γονιμότης αὐτῆ, ἀκμάζουσα καὶ ἐπιβρῶνυμένη καθ' ἑκάστην, δὲν θέλει ἴσως ἐξασθενῆσαι πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τούτου τοῦ αἰῶνος.

Ἡ Γεωργία, ἧς τινος πολλάκις μνημονεύει ἡ ἱστορία τῶν Βυζαντινῶν, κεῖται κατὰ τὴν δυτικὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν Καυκασίων καὶ τοῦ Εὐξεινίου. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, οἵτινες πρεσβεύουσι τὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας ἀπ' αὐτῆς σχεδὸν τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τὰς ἀνατολικὰς χώρας, ἀξιοῦσι μεγαλαυχῶντες ὅτι κατάγονται ἀπὸ Ἰάφεθ υἱοῦ τοῦ Νῶε. Τὸ καθ' ἡμᾶς διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν τὴν ἀξίωσιν ταύτην, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπιβεβαιοῖ οὐδεμίαν ἱστορικὴν μαρτυρίαν, καθὼς διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ μνημεῖον τὸ ὁποῖον παριστάνει ἡ ὄπισθεν εἰκὼν ἐκτίσθη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου ὅπου ἐτάφη ὁ πατὴρ τοῦ προπάτορος τῶν κατοίκων τῆς Γεωργίας, ἐν Ναχσιβάνῃ τῆς Ἀρμενίας. Φαίνεται ὅμως βέβαιον ὅτι ἡ φυλὴ ἡ ἐγκατασταθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἦτο Σκυθικὴ.

Διάφοροι καὶ ποικίλλαι ὑπῆρξαν αἱ τύχαι τῆς Γεωργίας. Κυβερνωμένη ὑπὸ ἡγεμόνων ἐντοπίων, ὑπέπεσε πολλάκις εἰς ξένον ζυγόν, ποτὲ μὲν Περσικόν, ποτὲ δὲ Ἀραβικόν, καὶ ἄλλοτε Μογγολικόν, καὶ Ταταρικόν, καὶ Τουρκικόν, χωρὶς ὅμως ν' ἀπαρνηθῆ τὸν χριστιανισμὸν εἰς ὃν οἱ κατακτητὰι ἠγωνίσθησαν νὰ ὑποκαταστήσωσι τὰ δόγματα τοῦ Κορανίου. Οἱ αυτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐβοήθησαν πολλάκις αὐτὴν εἰς τὸ ν' ἀποδιώξῃ τοὺς ξένους δεσπότης, καὶ πολλοὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς διέπρεψαν ἐπὶ ἀνδρεία, καὶ φιλονομίᾳ, καὶ χρηστότητι. Εἰς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, αὐτὸς ὁ Β', καθυποτάξας πολλοὺς λαοὺς Καυκασίους, ἄλλους μὲν διὰ τῶν ὄπλων, ἄλλους δὲ διὰ τῆς ἠπιότητος τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ἐθεωρήθη ὡς ὁ θεμελιωτὴς τῆς Γεωργίου μοναρχίας. Ἡ ἐγγόνη αὐτοῦ Ταμάρ, κωνσταντινῆς διὰ τε τὸ κάλλος καὶ τὰς ἀρετὰς, ἀναβάσασα ἐπὶ τὸν θρόνον, εἰσήγε τὸν πολιτισμὸν εἰς τὸν Καυκάσον, ἰσχυρότατον ἀβρῶγόν προσλαβοῦσα τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν.

Ἀποθανούσης ὅμως αὐτῆς συνεπέθανε καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ λαμπρὸν μέλλον τῆς Γεωργίας· διότι, σουλτάνος τις γειτνιαζούσης ἐπικρατείας, συλλαβὼν ἔρωτα ἀκατάσχετον πρὸς τὴν ὠραιότατην αὐτῆς θυγατέρα Ῥονζαδανην, καὶ μὴ κατορθώσας ν' ἀπολαύσῃ αὐτῆς εἰρηνικῶς, εἰσέβαλε πολλάκις ἐχθρικῶς εἰς τὸ βασίλειον, κατέβαλεν εἰς ἔδαφος τὰ ἀνεγερθέντα ὑπὸ τῆς Ταμάρης οἰκοδομήματα, καὶ ἐδῆωσεν ἀνηλεῶς τὴν χώραν.

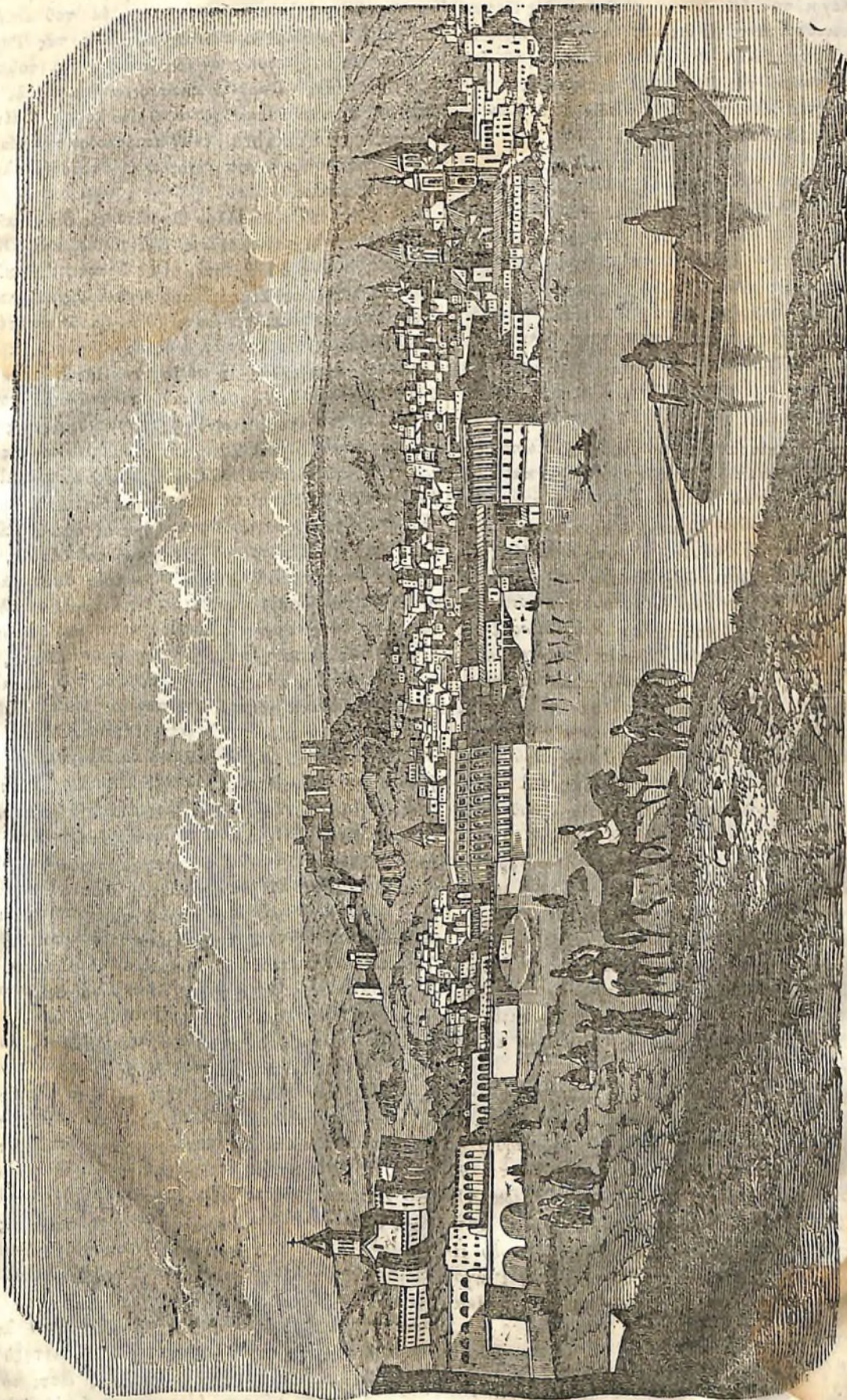
Ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δύο τῆς Γεωργίας βασίλεις, Γεώργιος καὶ Ἀλέξανδρος, ἀπεδιώξαν τοὺς κατακτητήσαντας τὴν πατρίδα αὐτῶν Τατάρους. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τελευταῖος, διανεμὼν τὸ βασίλειον εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, διεμέρισεν οὕτω τὰς δυνάμεις τοῦ Κράτους, οἱ Τουρκομάνοι καὶ ἄλλοι βάρβαροι ἐπέβησαν ἀλλεπαλλήλως, καθυπέταξαν καὶ ὑποτελεῖς κατέστησαν τοὺς βασιλίσκους ἐκεῖνους.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 16'. ἑκατονταετηρίδος οἱ ἡγεμόνες τῆς Γεωργίας συνῆψαν τὸ πρῶτον συμμαχίαν μετὰ τῶν Κζάρων τῆς Μοσχοβίας, μετὰ δὲ τὰ μέσα τῆς 17'. ὁ τότε ἡγεμονεύων, καταβλήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Περσῶν πρὸς οὓς ἐπάλαμσε γενναίως, κατέφυγεν εἰς Μόσχαν. Ἐκτοτε ἡ κυριότης τῆς αὐτοκράτορος ἐκείνης χώρας περιήλθεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἐθνῶν τὰς χεῖρας· ἀλλὰ μετὰ πολλὰς περιπετείας ὁ χριστιανικὸς θρόνος τῆς Γεωργίας ἀνηγέρθη ἐκ νέου, καὶ διετηρήθη, κυμαινόμενος πάντοτε, ὑπὸ τὴν προστασίαν ἰδίως τῆς Ῥωσίας μέχρι τοῦ 1807 ἔτους, ὅτε, ἡ μὲν βασιλεύουσα οἰκγένεια, διαταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἀλεξάνδρου νὰ μεταβῆ εἰς Πετρούπολιν, ἐτιμήθη δι' ἐπισήμων ἀξιωματῶν, ἡ δὲ Γεωργία, πλὴν δύο ἐπαρχιῶν διατελουσῶν εἰσὲτι ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν, μετεβλήθη εἰς ἐπαρχίαν Ῥωσικὴν.

Πρὸ τῆς μεταβολῆς ταύτης οἱ κάτοικοι τῆς Γεωργίας ἦσαν διηρημένοι εἰς τρεῖς κλάσεις· τὴν τῶν εὐγενῶν, τῶν ἡγεμονοπαίδων καὶ τῶν χωρικῶν. Οἱ χωρικοὶ ἦσαν δούλοι ὑποκείμενοι εἰς τὴν θέλησιν τῶν κυριῶν τῶν οἱ εὐγενεῖς ἀπέκτων τὸν τίτλον τοῦτον ἀπὸ τῆς μεγαλοδωρίας τοῦ μονάρχου, καὶ οἱ ἡγεμονοπαῖδες ἦσαν ἡ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἡ ὁπωςδήποτε οἰκεῖοι αὐτῆς. Αἱ διακρίσεις αὐταὶ, ὑπάρχουσαι πρὸ ἀμνημονεύτων αἰῶνων, σώζονται ἔτι καὶ σήμερον. Ὁ μονάρχης ἦτο ἀπόλυτος· καὶ αὐτὸς μόνος ἐκήρυττε πόλεμον, ἐπραγματεύετο εἰρήνην καὶ ὑπέγραφε συνθήκας. Ἡ δὲ δικαιοσύνη διενέμετο κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς νόμους τοῦ Βυζαντίου.

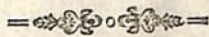
Ὁ χαρακτῆρ τῶν κατοίκων τῆς Γεωργίας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρᾶος, φιλήσυχος, φιλόξενος καὶ ἀφιλοπόλεμος. Ἀσπάζονται εἰς ἄκρον τὴν ἀνάπαυσιν, τὰ συμπόσια, τὰς τρυφὰς, καὶ ἀποστρέφονται τὸν ἐνεργητικὸν βίον. Ἐξ ἐναντίας αἱ γυναῖκες αὐτῶν διαστέλλονται ἐπὶ δραστήριότητι· ἡ φαντασία αὐτῶν εἶναι ζωηροτάτη, καὶ ὀλογορᾶ πάθη καταναλίσκουσι τὰς καρδίας τῶν ἰδοῦν διὰ τί κατατρονοῦσι τοὺς ὀμοφύλους ἀνδρας καὶ προκρίνουσι νὰ ζῶσι δούλαιοι εἰς τὰ χαρέμια τῶν Τούρκων ἢ δέσποιναι ἐν Γεωργίᾳ. Τὸ κάλλος αὐτῶν εἶναι ἐξαισίον, καὶ πολὺ ἀνώτερον

ρον του κάλλους των γυναικων της Κιρκασίας, το όποιον τοσούτω εκθειάζεται υπό των Ευρωπαίων περιηγητών και ιστοριογράφων.

Τίφλις, πρωτεύουσα της Γεωργίας.

Πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας εἶναι ἡ Τίρλις, τὴν ὁποῖαν περιστάνει ἡ παρούσα εἰκὼν. Ὅλα τὰ χρονικά καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιστημονικὰ ἀρχεῖα ἅτινα ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1807, μετεφέρθησαν εἰς Πετροῦπολιν. Περιστρέφοντο δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἀντικείμενα ἀστρονομικὰ καὶ μαθηματικὰ εἰς ἃ ἐπέδιδον οἱ κάτοικοι τῆς Γεωργίας, τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῆς ἀνεξαρτήτου Ἑλλάδος.

ΠΕΡΙ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΩΝ. (*)

Ἰδὴ κατὰ ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ ἄνθρωποι ἔνεκα τῆς γεωργίας καὶ τῶν λοιπῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν σχέσεων τῶν ἡσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διακρίνωσι τὸν χρόνον εἰς μεγαλῆτερα καὶ μικρότερα τμήματα, οἷον εἰς ἑνιαυτοὺς, μῆνας κτλ. Ὡς πρὸς τὴν κατὰ μῆνας διαίρεσιν ὠδηγήθησαν ὑπὸ τῆς σελήνης, καθὼς καὶ εἰς τὴν κατ' ἑνιαυτοὺς διαίρεσιν ὑπ' αὐτῆς ταύτης καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ οὕτως ἐγεννήθησαν οἱ σεληνιακοὶ καὶ οἱ ἡλιακοὶ ἑνιαυτοί, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀρχὰς βεβαίως ἦσαν πολὺ ἀτελεῖς, καὶ οὕτω διέμειναν ἐφ' ἱκανόν, μέχρις οὗ ἀκολουθῶς δι' ἐπανειλημμένων παρατηρήσεων οὐ μόνον τὴν ἐνδεχομένην ἀκριβείαν ἔλαβον, ἀλλὰ καὶ ὁ δρόμος τοῦ ἡλίου, ὡς καὶ ὁ τῆς σελήνης, ἐγνώσθη ἀκριβῶς καὶ διεκρίθη ἡ διαφορὰ τοῦ ἡλιακοῦ καὶ τοῦ σεληνιακοῦ ἑνιαυτοῦ. Κατὰ τοὺς νεωτάτους ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς ὁ ἡλιακὸς ἑνιαυτὸς σύγκειται κατὰ μέσον ὄρον ἀπὸ 165 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48 πρῶτα, καὶ 51 δευτέρα λεπτά· ὁ δὲ σεληνιακὸς ἑνιαυτὸς ἀπὸ 354 ἡμέρας, 8 ὥρας, 48 πρῶτα λεπτά καὶ 36 δευτέρα, ὥστε ὁ ἡλιακὸς ἑνιαυτὸς εἶναι κατὰ 11 ἡμέρας μικρότερος τοῦ σεληνιακοῦ. Κυρίως σεληνιακοὺς ἑνιαυτοὺς ἔχρουσι μέχρι τῆς σήμερον οἱ Ἀραβες, καὶ ἰδίως οἱ Μωαμεθανοί. Ταῦτα ὡς ἐν προοιμίῳ εἰπόντες, ἐρχόμεθα εἰς τὸ προκείμενον.

Ἰπὸ τὴν λέξιν Ἡμερολόγιον (Καλανδάριον) ἐννοοῦμεν μέρος μὲν τὴν παρά τινι λαφῷ εἰσηγημένην καθ' ὀρισμένους ἑνιαυτοὺς, μῆνας κτλ. διαίρεσιν τοῦ χρόνου, μέρος δὲ καὶ τὸν πίνακα τῶν καθ' ἐκάστης ἡμερῶν, τὸν περιστάνοντα δηλαδὴ μὲ ποίας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος συμπίπτουσιν αἱ ἡμέραι τῶν μηνῶν. Κατὰ τὴν πρώτην σημασίαν λέγομεν π. χ. τὸ ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον, διαφέρει κατὰ 12 ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Γρηγοριανῶν, κατὰ τὴν δευτέραν ἐννοοῦμεν τὰ δι' ἐκά-

στον ἔτος ἐκδιδόμενα Ἡμερολόγια. Τὸ ὄνομα Καλανδάριον παράγεται ἀπὸ τὰς Καλάνδας (Calendae), λέξις Ῥωμαϊκὴν, σημαίνουσαν τὴν πρώτην ἡμέραν ἐκάστου μηνός, καὶ ἐτυμολογουμένην ἐκ τοῦ καλεῖν καθότι ὁ Ῥωμύλος ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ῥώμης, τοῦ ἴποιου τὸ ἡμερολόγιον κείται ὡς βάσις τοῦ ἡμετέρου, θελήσας νὰ ἀρχίσῃ ἕκαστος μὴν ἀπὸ τῆς νέας σελήνης, ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου λόφου ἰδιαιτερον οἶκημα (curia calabra), ἐν ᾧ παρετήρουν τὴν νέαν σελήνην, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ μηνός ἐκηρύττετο (ἐκαλεῖτο) ὑπὸ τινος ἱερέως.

Τὸ ἔτος τοῦ Ῥωμύλου διαιρεῖτο εἰς δέκα μῆνας, εἰς ὧν ὁ μὲν Μάρτιος, Μῆϊος, Κοϊντίλιος, καὶ Ὀκτώβριος εἶχον ἀνὰ 31 ἡμέρας, οἱ δὲ λοιποὶ, Ἀπρίλιος, Ἰούνιος, Σεξτίλιος, Σεπτέμβριος, Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος, ἀνὰ 30 ἡμέρας, ὥστε ὅλοι ὁμοῦ ἀποτελοῦν 304 ἡμέρας. Ὁ δὲ Νουμᾶς, ὁ διάδοχος αὐτοῦ, προσέθηκεν ἔτι δύο μῆνας, ἡ κατὰ τὸν Πλούταρχον (ἐν βίῳ Νουμᾶ) τοὺς ἦδη ἐπὶ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἀνωνόμως παρατεθειμένους δύο μῆνας, ἀπὸ 28, καὶ 22 ἡμέρας, μετέθηκεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου. Τοῦτο ὅμως παραδέχονται ἄλλοι μόνον περὶ τοῦ Ἰανουαρίου, δι' ἄσχυριζόμενοι ὅτι ὁ Φεβρουάριος ἔμεινεν ὡς τελευταῖος μὴν τοῦ ἔτους, καὶ πρῶτον κατὰ τὸ 540 π. Χ. ἀπὸ τοὺς δεκάρχας θελήσαντας νὰ παρατείνωσι τὴν διάρκειαν τῆς ὑπουργίας των, ἐτέθη ἀμέσως μετὰ τὸν Ἰανουάριον. Ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, εἶναι βέβαιον ὅτι ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Νουμᾶ τὸ ἔτος εἶχε δώδεκα μῆνας, καὶ συνέκειτο ἀπὸ 355 ἡμέρας, διηρημένας, ὥστε ὁ μὲν Μάρτιος, Μῆϊος, Κοϊντίλιος καὶ Ὀκτώβριος εἶχον ἀπὸ 31 ἡμέρας, ὁ δὲ Ἰανουάριος, Ἀπρίλιος, Ἰούνιος, Σεξτίλιος, Σεπτέμβριος, Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος ἀνὰ 29 ἡμέρας, καὶ ὁ Φεβρουάριος 28. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ ἔτος τοῦτο ἦτον μικρότερον μὲν τοῦ ἡλιακοῦ, μεγαλύτερον δὲ τοῦ σεληνιακοῦ, ἠναγκάσθησαν νὰ καταρύγωσιν εἰς ἐμβολίμους ἡμέρας, μέρος μὲν διὰ νὰ τακτοποιήσωσι τὸν σεληνιακὸν ἑνιαυτὸν, μέρος δὲ διὰ νὰ τὸν συμβιβάσωσι μετὰ τοῦ ἡλιακοῦ· ὅθεν ἀνὰ πᾶν δευτέρον ἔτος παρενέβαλλον μεταξὺ τῆς 23 καὶ 24 Φεβρουαρίου ἕνα μῆνα, ἐμβολίμον (mercedonius) ὀνομαζόμενον, ὅστις συνέκειτο ἀπὸ τόσας ἡμέρας καὶ ὥρας, καθ' ἃς ὁ ἡλιακὸς ἑνιαυτὸς ὑπερτέρει τὸν σεληνιακὸν, καὶ κατ' ἀρέσκειαν τοῦ Πάπα ποτὲ μὲν ἦτο μακρότερος, ποτὲ δὲ βραχύτερος. Ἄλλ' αἱ αὐθιχέροι αὐταὶ προσέθεσαν τοιαύτην ἐπροξένησαν σύγχυσιν, ὥστε κατὰ τὸ ἔτος 708 ἀπὸ π. Χ. ἦτο τὸ 46 π. Χ., τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος κατὰ 67 ἡμέρας ἀπελείπετο τῆς ὀρθῆς χρονολογίας. Ὅθεν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, ἵνα δώσῃ πέρας εἰς τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, προσεκάλεσεν εἰς τὴν Ῥώμην τὸν περίφημον Ἑλλήνα ἀστρονόμον Σωσιγένην, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν γραμματέα του Φλάβιον τὴν διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου. Πρῶτον λοιπὸν προσετέθησαν εἰς τὸ τρέχον ἔτος 708, μετὰ τοῦ Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 67 ἡμέραι, ὥστε τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἔτος συγχύσεως (Annus confusionis) ἐπι-

(*) Τὴν λέξιν Καλανδάριον ἠθέλον προτιμῆσαι εἰς ταύτην τὴν περίστασιν, καθόσον μάλιστα ὁ συγγραφεὺς τὸ παράγει ἐκ τοῦ καλεῖν.

κλήθην, περιεῖχε 445 ἡμέρας· ἡ δὲ πρώτη Ἰανουαρίου, ἐπανήλθεν εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτῷ θέσιν, καὶ τὸ ἔτος 709 P. ἤρχισεν ἀπὸ τῆς νέας σελήνης.

Ὁ Σωσιγένης οὗτος ἐκλαβὼν τὸν ἡλιακὸν ἐνιαυτὸν ὡς συγκεῖμενον ἀπὸ 365 καὶ 6 ὥρας, τὸν διήρθεσεν οὕτως, ὥστε ὁ μὲν Ἰανουάριος, Μάρτιος, Μαῖος, Κοῖντιλίος, Σεπτίλιος, Ὀκτώβριος καὶ Δεκέμβριος εἶχον ἀνά 31 ἡμέρας· ὁ δὲ Ἀπρίλιος, Ἰούνιος, Σεπτέμβριος καὶ Νοέμβριος ἀνά 30, ὁ δὲ Φεβρουάριος 28· διὰ δὲ τὰς πλεονάζουσας ἕξ ὥρας, ἀποτελούσας εἰς 4 ἔτη ὀλόκληρον ἡμέραν, διέταξε κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος νὰ προστεθῇ μία ἡμέρα μετὰ τὴν 23 Φεβρουαρίου, ὥστε κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος ὁ μὴν οὗτος περιεῖχεν 29 ἡμέρας, τὸ δὲ ἔτος τοῦτο, ἐνεκα τῆς παρενθέσεως ταύτης καλούμενον ἐμβόλιμον ἔτος (Annus bissextilis). ἐνὸς τὰ λοιπὰ ὀνομάζοντο κοινὰ ἔτη, συνέκειτο ἐκ 366 ἡμερῶν. Παρενετέθη δὲ ἡ ἐμβόλιμος ἡμέρα μετὰ τῆς 23 καὶ 24 Φεβρουαρίου, μέρος μὲν διότι εἶχεν ἤδη συνηθίσαι ὁ λαὸς εἰς τὴν κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον προσθήκην, μέρος δὲ διότι δὲν ἤθελον νὰ διατάραξωσι τὴν τάξιν τῶν ἑορτασίων ἡμερῶν.

Ταύτην λοιπὸν τὴν χρονολογίαν, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν συνταχθὲν ἡμερολόγιον, τὸ Ἰουλιανὸν καλούμενον, παραδέχεται ἐν γένει ἅπασα ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος, συνέβη μὲν μικρά τις σύγχυσις ἐνεκα ἐσφραγμένης τινὸς παρενθήκης, ἀλλ' ἀμέσως παρατηρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, διορθώθη, ὥστε ἀπὸ τοῦ 757 P. (3 μ. Χρ.) μέχρι τοῦ 1582 οὐδεμίαν μεταβολὴν ἔπαθε τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἡλιακὸς ἐνιαυτὸς δὲν σύγκειται, ὡς ὑπέθεσεν ὁ Σωσιγένης, ἀπὸ 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας ἀκριβῶς, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ 365 ἡμέρας 5 ὥρας 48 πρῶτα λεπτά, καὶ 51 δευτέρα, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐλαμβάνοντο διὰ τοῦτο κατ' ἔτος 11 πρῶτα λεπτά, καὶ 10 περίπου δευτέρα περιέλλον, τὰ ὁποῖα μετὰ παρέλευσιν 129 ἐτῶν ἀπετέλουν ὀλόκληρον ἡμέραν, ἣτις περιπλέον προσετίθετο εἰς τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, καὶ οὕτω πάντοτε ἀπελείπετο ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία. Ἦδη κατὰ τὴν 15 ἐκατονταετηρίδα εἶχον παρατηρήσει τὴν ἀρκετὰ σημαντικὴν ταύτην διαφορὰν, καὶ εἶχε σκεφθῆ περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου ΙΓ'. ἐπραγματοποιήθη ἡ διόρθωσις τοῦ ἀτοπήματος τούτου. Ὁ Πάπας οὗτος προσεκάλεσεν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν Ῥώμην πολλοὺς σοφοὺς, μετὰ τῶν ὁποίων διέπρεπον ὁ Σιακόνιος, Ἰσραὺς τις ἐκ τοῦ Τωλήτου, ὁ Χριστοφόρος Κλάβιος Ἰησουΐτης ἐκ Βαμβέργης, καὶ ὁ Ἀλούσιος Λιλί, βαθύς μαθηματικὸς καὶ ἰατρὸς ἐκ Βερόνης, καὶ τοῖς ἐπέταξε τὸ ἔργον. Τὰς δὲ κατὰ τὸ 1577 ἐπιχειρηθεῖσας καὶ τὸ 1581 ἀποπερατωθεῖσας πράξεις αὐτῶν ἀποστείλας εἰς τινὰ Πανεπιστήμια καὶ τοὺς καθολικοὺς ἡγεμόνας, ἀμυλαβίων τὴν ὁμόφωνον ψῆφον αὐτῶν, ἐξέδωκε τὸ 1582 τὴν 24 Φεβρουαρίου βουλλαν, δι' ἧς καθήργητο καθ' ὅλας τὰς καθολικὰς ἐπαρχίας τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, καὶ εἰσῆχθη τὸ νέον, τὸ ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ Γρηγοριανὸν ἐπικληθὲν.

Σκοπὸς τῆς διορθώσεως ταύτης ἦτο 1) τὴν ἐα-

ρινὴν ἰσημερίαν, συμπέπτουσαν τότε εἰς τὴν 10ην Μαρτίου, νὰ ἐπαναφέρῃ, πάλιν εἰς τὴν 21 τοῦ αὐτοῦ, καὶ νὰ προσδιορίσῃ τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα, 2) νὰ προλάβῃ τοῦ λοιποῦ ὁμοίως διαφορὰς διὰ νέας διατάξεις τῶν ἐμβολίων ἡμερῶν. Καὶ διὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔπρεπε νὰ παραλείπονται δέκα ἡμέραι ἀπὸ τοῦ ἡμερολογίου, ἐπομένως διέταξεν αὕτη ἡ παράλειψις νὰ γίνῃ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1582, καθ' ὃν μῆνα δὲν συνέπιπτον κινηταὶ ἑορταί, καὶ ἡ 5' τοῦ Ὀκτωβρίου ν' ἀριθμῆται ὡς ἡ 15 τοῦ μηνός. Ὡς πρὸς τὸ Πάσχα δὲ, ἔμεινεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου· διὰ δὲ τὸ δεύτερον ἔπρεπε τοῦ λοιποῦ τὸ τελευταῖον ἔτος ἐκάστης ἐκατονταετηρίδος νὰ μὴ ἦναι ἐμβόλιμον, ὅπως εἶχε τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ἀλλὰ μόνον τὸ τελευταῖον ἔτος ἐκάστης τετάρτης ἐκατονταετηρίδος, τούτεστι τὰ ἔτη 1600, 2000, 2400 καὶ οὕτω καθεξῆς, τὰ δὲ ἄλλα, οἷον τὰ 1300, 1800, 1900, 2100 κλ. ἔπρεπε νὰ ἦναι κοινὰ ἔτη.

Οὗτος εἶναι ὁ ὀργανισμὸς, δι' οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διέφερε κατὰ δέκα ἡμέρας τοῦ Γρηγοριανοῦ, καὶ ὁλονὲν ἐξακολουθεῖ ν' ἀπολείπεται ἐξ αὐτοῦ. Τούτεστιν ἐνεκα τῶν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1582 παραλειφθεῖσάντων δέκα ἡμερῶν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ 5' Ὀκτωβρίου κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον συνέπεσε μετὰ τὴν 15 τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ Γρηγοριανόν· οὕτως ἔμεινε τὸ πρᾶγμα μέχρι τοῦ 1700, ὅποτε τὸ μὲν Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο ἐμβόλιμον, τὸ δὲ Γρηγοριανόν, ὄχι. Ἀμέσως λοιπὸν προσετέθη εἰς τοῦ Ἰουλιανοῦ ἑτέρα ἡμέρα, καὶ ἐπομένως ἡ 4' ἡμέρα ἐκάστου μηνός κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν συνέπιπτε μετὰ τὴν δωδεκάτην τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ Γρηγοριανόν μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1800, ὅποτε διὰ τὸν αὐτὸν λόγον προσετίθη εἰς τὸ Ἰουλιανὸν καὶ ἑτέρα ἡμέρα, καὶ ἔκτοτε ἡ πρώτη ἡμέρα ἐκάστου μηνός αὐτοῦ συμπέπτει μετὰ τὴν δεκάτην τρίτην τοῦ μηνός κατὰ τὸ Γρηγοριανόν, ὥστε διαφέρουσι τὴν σήμερον ἀπ' ἀλλήλων τὰ δύο ταῦτα ἡμερολόγια κατὰ δώδεκα ἡμέρας. — Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἠθέλων εἶσθαι ἀκριβέστατον, ἐάν ὁ ἡλιακὸς ἐνιαυτὸς περιεῖχε τῶνόντι 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 49 πρῶτα καὶ 12 δευτέρα λεπτά, ὅπως τὸν ἐξέλαβον τότε· ἀλλ' ἐπειδὴ σχεδὸν κατὰ 22 ἢ κατὰ τὸν Λαλάνδον 24 δευτέρα λεπτά εἶναι μικρότερος, ἐκ τούτου ἀποτελεῖται εἰς 3600—3900 ἔτη, διαφορὰ μίας ἡμέρας, ἣτις περιπλέον λαμβάνεται κατὰ τὸ διάστημα αὐτό, ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη βεβαίως πολὺν χρόνον ἀπαιτεῖ διὰ νὰ προξενήσῃ σύγχυσιν εἰς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, καὶ δι' ἐγκαταλείψεως μίας ἐμβολίου ἡμέρας εἰς τὸν κατάλληλον καιρὸν εὐκόλως δύναται νὰ διορθωθῇ. Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἀμέσως εἰσῆχθη εἰς τὰς Καθολικὰς ἐπαρχίας. Ἀλλ' οἱ Διαμαρτυρούμενοι δὲν τὸ παρεδέχθησαν, καθὼς προκύψαν ἐκ τοῦ Πάπα, καὶ ἐξηκολούθησαν τὴν χρονολογίαν τῶν μέχρι τοῦ 1699, ὅτε ἀποφασίσαντες νὰ εἰσῆξωσι νέον ἡμερολόγιον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου διορθωμένου, ἐπέτρεψαν τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸν ἐν Ἰένη καθηγητὴν Βεγγέλιον, ὅστις ἐπεχεί-

ρησε μὲ ἀστρονομικούς ὑπολογισμούς ἐπὶ τῆς σελήνης, πανσελήνου οὐτης, ἀκριβῶς νὰ προσδιορίσῃ τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα, καθὼ εὐρών τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ὡς πρὸς τὸ Πάσχα ἦττον ἀκριβῆς, καὶ διὰ τὸ ἔτος 1700, ὅτε ἔμελλε νὰ εἰσαχθῇ τὸ νέον διωρθωμένον ἡμερολόγιον, διέταξε νὰ παραλειφθῶσι κατὰ τὸν Φεβρουάριον ἕνδεκα ἡμέραι, καὶ μετὰ τὴν 18 τοῦ Φεβρουαρίου ἀμέσως ν' ἀριθμηθῆται ἡ πρώτη τοῦ Μαρτίου. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο εἰσῆχθη κατὰ τὸ εἰρημένον ἔτος ἀμέσως εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐν Γερμανίᾳ, εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ Δανιμαρκίαν, καὶ μετὰ ἐν ἔτος εἰς τὴν Ἑλβετίαν, κατὰ δὲ τὰ 1752 καὶ 1753 εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Σουηδίαν.

Τοῦτο τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐσυμφῶναι μὲ τὸ Γρηγοριανόν, καὶ ὡς πρὸς τὸ Πάσχα ἀκόμη. Ἐπειδὴ ὁμοίως ὁ κυκλικὸς ὑπολογισμὸς δὲν δύναται νὰ συμφωνήσῃ πάντοτε μὲ τοὺς ἀστρονομικούς, ἐκ τούτου συνέβη κατὰ τὰ ἔτη 1724 καὶ 1744, νὰ συμπέσῃ τὸ Πάσχα παρὰ τοῖς διαμαρτυρουμένοις ὀκτὼ ἡμέρας πρότερον, ἢ παρὰ τοῖς καθολικοῖς· τὸ αὐτὸ εἰλέγετο ὅτι μέλλει νὰ συμβῇ καὶ κατὰ τὸ 1778, ὅθεν Φρειδερίκος Β'. ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, διέταξε τὸ 1776, ὥστε τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον καὶ παρὰ τοῖς διαμαρτυρουμένοις ὑπηκόοις αὐτοῦ νὰ γίνῃ παραδεκτὸν ὡς ἡμερολόγιον τοῦ Κράτους. Τὸ δὲ ἐν τῇ Ῥωσίᾳ καὶ ἐν τῇ Ανατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχον ἡμερολόγιον οὐσιωδῶς εἶναι σύμφωνον μὲ τὸ Ἰουλιανόν, διὸ μεταχειριζόμεθα συνήθως καὶ τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν ἡμερομηνίαν.

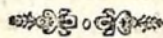
Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τοῦ ἡμετέρου ἔτους εἰσὶ τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ παρὰ Ῥωμαίους. Ὁ Ἰανουάριος καλεῖται ἐκ τοῦ Ἰανου, θεοῦ τοῦ χρόνου, ὁ Μάρτιος ἐκ τοῦ Ἄρεως, θεοῦ τοῦ πολέμου, ὁ Μάιος ἐκ τῆς Μαιίας, μητρὸς τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ ὁ Ἰούνιος ἀπὸ τῆς Juno (Ἥρας), εἰς τὰς ὁποίας τέσσαρας θεότητας ἐτελοῦντο δημόσιοι θυσίαι εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν εἰρημένων μηνῶν· τὸ ὄνομα τοῦ Φεβρουαρίου παράγεται ἐκ τοῦ februare, καθότι εἰς τούτον τὸν μῆνα ἤρχιζεν εἰς τὰ Λουπερκάλια ἡ ἑορτὴ τῶν καθαρῶν τῆς πόλεως, καθὼς τὸ τοῦ Ἀπριλίου ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ aperire, καθὼ κατὰ τούτον τὸν ἐκρινὸν μῆνα ἀνοιγομένων τῶν κατὰ τὸν χειμῶνα ἀποκεκλεισμένων καρπῶν τῆς γῆς. Οἱ δὲ λοιποὶ μῆνες, Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος διατηροῦσιν εἰσέτι τὰ παλαιὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματά των, ὡς ἂν ἤρχιζε τὸ ἔτος ἀπὸ τὸν Μάρτιον· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ Ἰούλιος καὶ Αὐγούστος ἀρχήτερα ὀνομάζοντο Κοινῶς καὶ Σεξτίλιος, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, πρὸς τιμὴν τοῦ μεγάλου τούτου στρατηγοῦ, διὰ δόγματος τῆς συγκλήτου τὸ ὄνομα Κοινῶς μετεβλήθη εἰς τὸ Ἰούλιος, καθὼς μετέπειτα, ὅτε ὁ Οὐκαδινὸς ὀνομάσθη Αὐγούστος, δι' ἐτέρου δόγματος τῆς Βουλῆς, τὸν Σεξτίλιον ἀντεκατέστησεν ὁ Αὐγούστος.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐν τούτοις διατηρεῖ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, καὶ κατ' αὐτὸ ἔχει διατεταγμένας τὰς ἑορτὰς τῆς. Διὰ τοῦτο ὑπάρχουσιν ἰδιαίτερα ἡμερολόγια πρὸς ἐκκλησιαστικὴν χρῆσιν, τὰ ὁποῖα

καὶ μέχρι τὴν σήμερον ἐκκλησιαστικὰ ἡμερολόγια ὀνομάζονται. Τοιαῦτα ἡμερολόγια, ἀλλὰ σύντομα, ὑπῆρχον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν, περιέχοντα μόνον τὰς ἑορτὰς τοῦ ἔτους, ἀνευ τῆς εἰς ἡμέρας, ἐβδομάδας, καὶ μῆνας διαίρεσεως, οἷον τὸ responsoziale καὶ Antiphonarium Γρηγορίου τοῦ μεγάλου, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Θωμασσίνου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν· « Specimen distributionis officiorum per circulum anni. » Τὰ ἐκτενέστερα ὅμως εἶχον καὶ τὴν κατὰ μῆνας καὶ ἐβδομάδας διαίρεσιν· τὴν δὲ σύνθεσιν καὶ διάταξιν αὐτῶν ἦσαν ἐπιφορτισμένοι οἱ Ἐπίσκοποι, ὑφ' ὧν διωρίζοντο ἐπὶ τούτῳ ἰδιαίτεροι Κληρικοί, οἵτινες συγγράφοντες τοὺς βίους τῶν Μαρτύρων, καὶ τὰ περιστατικὰ τοῦ μαρτυρίου αὐτῶν, τὰ καθυπέβαλλον εἰς τοὺς ἐπισκόπους τούτους. Ἐκάστη ἐκκλησία εἶχε καὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς ἡμερολόγιον. Τὸ ἀρχαιότατον τούτου τοῦ εἶδους, διασωθὲν μέχρις ἡμῶν, συνετάχθη περὶ τὰ μέσα τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ περιφήμου Ἰησοῦτου Αἰγιδίου Βουχερίου. Δύο ἄλλα, μικρὸν τι μεταγενέστερα, ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Ἰωάννου Φρόντου καὶ Ἐδμόνδου Μαρτίνου. Ἐν ἡμερολόγιον τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐκκλησίας ἀπὸ τῆν 5 ἢ 6 ἑκατονταετηρίδα ἀνευρέθη ὑπὸ Μαβιλλῶνος, καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Ῥουϊνάστου. Ἀπόσπασμα ἀρχαίου Γοθικοῦ καὶ Μοζαραβικοῦ ἡμερολογίου, καὶ ἕτερον γαλλιστί, καὶ γερμανιστί ἀπὸ τῆς 9ης καὶ ἐφεξῆς ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ διαφόρων σοφῶν ἀνδρῶν ἐξεδόθησαν. Τὰ ἡμερολόγια ἦσαν αἱ βάσεις τῶν Μαρτυρολογίων, καὶ, ἐπειδὴ κατ' αὐτὰ ἑορτάζετο καὶ ἡμέρα τῶν Μαρτύρων, ἀπετέλουν καὶ μετὰ ταῦτα μέρος τῶν ἱερῶν βιβλίων, ὅθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατηροῦσι τὴν ἀξίαν των, ἔχοντα μεγάλην ἐπιφροσὴν εἰς τὰ πνεύματα τοῦ λαοῦ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

ΓΑΒΡΙΗΛ ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΠΕΡΙ

ΚΑΜΕΛΙΑΣ.

(Camellia Japonica, Lin.—Class: Monadelphica Polyandria).

C Japonica foliis ovatis utrinque acuminatis serraturis minimis. (Cavan. Diss. 6.)

—0—

Τὸ φυτὸν τοῦτο εἰσῆχθη πρό τινα ἐτῶν εἰς διαφορά τῆς Ἑλλάδος μέρη, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόκει-

προν νῆσόν μας Θήραν ὥστε ἂν καὶ οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν γνωρίζουσιν αὐτὸ, κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινά, προτάττοντες περὶ τοῦ φυτοῦ τούτου, ἐν συντόμῳ, κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν συνήθειαν, τὴν βοτανικὴν αὐτοῦ περιγραφὴν. Ἰπάρχουσι διάφορα εἶδη Καμελλίας, ἐξ ὧν ἄλλα μὲν ἔχουσι τ' ἄνθη ἀπλά ἢ διπλά, ἄλλα δὲ μονόχροα ἢ

σεσηπτότων, ἢ δὲ ὑπερέχουσα γαιώδης βᾶσις αὐτοῦ νὰ ἦναι τιτανώδης ἢ χαλικώδης καὶ οὐχὶ ἀργιλώδης. Ὁ θάμνος οὗτος εἶναι ἀειθαλὴς καὶ μόλις ἀναβαίνει εἰς ὕψος 8—9 πηγῶν, φέρων πολλοὺς κλάδους ὀρθοὺς, λείους καὶ περιμήκεις· ὁ δὲ φλοιὸς εἶναι τερφόχρους. Τὰ ἄνθη, ἄσμα ἀλλ' ὠραία, ἀναφύονται ἐπὶ τῶν κλάδων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μονήρη,

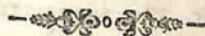
Καμελλία.

πολύχροα. ὅλα δὲ ταῦτα γεννῶνται αὐτοφυῶς εἰς τὰ δάση τῆς Ἰαπωνίας καὶ Σινκῆς, εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην, ὅπου κατὰ πρῶτον εἰσῆχθησαν περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, εὐδοκίμουσι καλλιεργούμενα καὶ ἐντὸς γαστρῶν, καὶ κατὰ γῆς. Ἀπαιτεῖται ὅμως ὥστε τὸ χῶμα νὰ ἦναι ἐλαφρὸν καὶ λιπαρὸν, δηλαδὴ, νὰ ἐμπεριέχη πολλὴν ὕλην φυτῶν

καὶ ἐπὶ βραχέων καυλῶν. Ἡ ἀνθοσις ἀρχεται κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα καὶ διαρκεῖ σχεδὸν καθ' ὅλον τὸν Μάρτιον.

Πολλαπλασιάζεται δὲ συνήθως διὰ τῆς φυτεύσεως κλώνων ἢ μοσχευμάτων.

I. ΔΕ ΚΙΓΑΛΛΑΣ.

Ο ΑΛΕΚΤΩΡ

ΤΟΥ

ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΥ.

Ἐτρεχον ὄλις δυνάμει! ματαίως ἢ καλὴ γραῖά μου ἠγωνίσθη νὰ μ' ἐμποδίσῃ, ματαίως ἐκράυγασεν ἢ ταλαίπωρος, «Φριδερίκε, ποῦ ὑπάγεις, τοιαύτην ὥραν, υἱέ μου; Ἀκόμη νύξ εἶναι! ἡού-

χασε, παιδί μου! ἡ μήτηρ σου θὰ λυπηθῆ διὰ τὴν ἀπουσίαν σου· ἐπίστρεψε, ἐπίστρεψε εἰς τὸν οἶκον· ἀλλ' ἐγὼ, ἀπειθὴς εἰς τὴν ἀνέκκλησιν καὶ τὰς δεήσεις τῆς, ἐξήκολούθησα τὸν πλάνητα δρόμον μου, καὶ, παραλλάττων τὰς τελευταίας τοῦ χωρίου οἰκίας, ὤρμησα ἀκατάσχετος εἰς τὴν διὰ πεδιάδων ἐκδρομὴν μου. Βεβαίως, ἔπρεπε νὰ ἦτον πολὺ ἰσχυρὸν τὸ κινεῖν με αἴτιον, ὥστε νὰ καταφρονήσω τὸν φυσικὸν μου φόβον. Ἡ σιωπὴ καὶ τὸ σκότος κατελάμβανον ἤδη τὴν ἐξοχήν· ὁ ἐσπέριος ἀνεμος ἤρχισε νὰ πνέῃ, καὶ ἤλαυνεν ἐκ δυσμῶν πυκνὰ καὶ λευκόφαια νέφη κοκκινωπὰ ὑπὸ τῶν τελευταίων τοῦ ἡλίου ἀπαυγασμάτων· ὁ οὐρανὸς ἔλαμπεν ὅλος στιλπνὸς καὶ καθαρὸς, καὶ οἱ ἀστέρες ἤρχιζον νὰ φαίνωνται πρῶτον ἀνά εἰς, ἔπειτα κατὰ συστήματα, ἀκολούθως εἰς σωρείας, καὶ τελευταίον κατεπλημμύρισαν τὸ στερέωμα ὡς κύματα μαργαριτῶν σπινθηροβολούντων· τινὲς τούτων ἐφαίνοντο ὡς ἀποσπώμενοι ἀπὸ τοῦ κυανοῦ θόλου, καὶ προχωροῦντες πρὸς ἐμὲ, χορεύοντες ἰδιὸν τινα χορὸν, ὡς νυκτερινοὶ σκοποὶ, ἀγρυπνοὶ φύλακες τῆς σκοτεινῆς τῶν ἰδιοκτησίας, ἄλλοι δὲ παρίστων παραδοξοτάτας μεταμορφώσεις, ἐφαίνοντο ὡς χρυσᾶ πτηνὰ, ὡς πύριναι σφαίραι ἢ ἀέρια πνεύματα, διιπτάμενα εἰς τὸ ἄπειρον, καὶ ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν κοινὴν πατρίδα των. Τότε καὶ ὁ γρύλλος τῶν ἀγρῶν ἀνελάμβανε τὸ ὑπόγειον ἄσμά του, καὶ ἐμελωθεὶ τοὺς ποικίλους καὶ εὐρύθμους τοῦ ἤχους. οὕτως, ὥστ' ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον ἔτι περιηχούσας εἰς τὰ ὠτά μου τὰς ἀπειλητικὰς παραινέσεις τῆς καλῆς γραΐας μου. Οἱ τεταμένοι οὗτοι στιβαροὶ βραχιόνες, οὓς βλέπω εἰς τὸν ἀγκῶνα τῆς ἀτραποῦ, δὲν θὰ μὲ τιμωρήσωσι μετ' ὀλίγον; Ὁχι! μάταιοι φόβοι! Εἶναι κερασέκι πεφυτευμέναι παρά τὴν ὁδόν. Παραλλάττων δὲ δρομαίως πάντοτε τοὺς ἐκ λευκακάνθου φραγμούς, διήλασα διὰ τῶν πεδιάδων μετ' ἀκαθέκτου ὀρμῆς.

Μίαν στιγμὴν ἐσταμάτησα ἔν' ἀναπνεύσω καὶ καθησυχάζω τοὺς σπασμώδεις παλμούς τῆς καρδίας μου, ἀλλ' ἔφριττον ἀκούων ὅλα τὰ εἶδη τῆς φωνῆς ψάλλοντα καὶ στενάζοντα εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτός. Ἦσαν ἄρα τὰ ἄνθη τῶν πεδιάδων, χαιρετῶντα μὲ τ' ἄσματά των τὴν δρόσον τῆς νυκτός, ὡς εὐεργέτριάν των, ἢ τὰ μεγάλα δένδρα τοῦ παρακειμένου δάσους, ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν των ψθυρίζοντα ὕμνους εὐχαριστηρίους πρὸς τὸν συντηρητὴν τοῦ παντός; ἢ ἴσως τὸ βομβοῦν ἔντομον, ἔπερ, κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τῆς ἀναπαύσεως, ἐμίγνυε τὴν φωνὴν του εἰς τὴν παράδοξον καὶ μυστηριώδη ἐκείνην συμφωνίαν τῆς εὐχαριστίας, ἣν ἐφώτιζον οἱ ἀμυδροὶ λύχνοι τῶν λαμπυριδίων, οἱ ἐπιγίγειοι οὗτοι ταῦτα ἀστέρες τῆς γῆς. Ἡ ἀγρία ἐκείνη ἀρμονία τῆς καθυποδούσης φύσεως, οἱ διάφοροι μεμακρυσμένοι ἤχοι, ἐσβέννυντο εἰς παλλούσας καὶ ἀσυναρτήτους συμφωνίας, ἢ ταχέως προϊούσα σκιά καὶ διδούσα εἰς τὸ λυκαυγὲς ἀδόχον νύκτα μέλαιναν καὶ παροδικῶν ἐλάμψεων μεστήν, ὅλα ταῦτα μὲ κατεφόβιζον ἢ φαντασίᾳ μου ἐπλήσθη παντοίων καὶ ἀλλοκότων φαντασμάτων, καὶ ἀνακαθίσας ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς

χλόης, ἔκλαυσα πικρῶς. Τότε μόνον ἡ μνήμη τῆς μητρός μου, τῶν ἀνησυχιῶν τῆς, τοῦ σφάλματός μου καὶ τῆς τόλμης μου, μὲ κατέλαβεν ὅλον. Ἡ πατὴρ ἐστία, μετ' ὄλων τῶν ἐν αὐτῇ περιβάλλεων καὶ τῶν ἀγαθῶν προσμειδιμάτων, παρέστη εἰς τὴν φαντασίαν μου γλυκεῖα, ἐνδεδυμένη μυρία λαμποῦ καὶ ἐπαγωγὰ χρώματα, ἃ οὐδ' ὑπώπτεον πρὶν, κάλλη ἄγνωστα, ὧν τὰ θελήγητρα δὲν ἀνακαλύπτονται εἰμὴ καθ' ἣν στιγμὴν ἢ ἀπουσία καὶ ἡ στέρσις καθιστῶσιν αὐτὰ διαπαντός περιπόθητα.

Ἄλλ' ἡ ναρκώδης μου αὕτη κατάστασις ἔπαυσεν εὐθύς, ἅμα ἤκουσα τ' ὠρολόγιον τοῦ χωρίου σημαῖνον τὴν ἐνδεκάτην ὥραν. Τὸ φῶνημα ἀλέκτορος, ὄξυ, ἔντονον, διαρκές, ἀντήχησεν, ὡς ἡ ἀστατος ἠχώ τοῦ τελευταίου παλμοῦ τῆς ὥρας, καὶ φῶς ἐρυθρὸν, ἐπιφανέν μοι διὰ τῶν δένδρων, μ' ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ τέρμα τῆς νυκτοπορείας μου δὲν ἦν μακρὰν· τότε τὸ θάβρος μετὰ τῆς περιεργείας μου ἐπανήλθε. Τῶνόντι, ἔφθασα ταχέως εἰς μικρὸν περίβολον, ἀκριβῶς κεκλεισμένον καὶ κρυπτόμενον μεταξὺ πυκνῶν ἰτεῶν καί κενυτῶν ἀρίστων, καὶ περιέχοντα οἰκίαν εὐχαριν, ἧς οὐ μακρὰν χεῖμαρρος μυκώμενος μετὰ κρότου, περιέχεεν εἰς τὸν ἐρημικὸν καὶ ἀγροϊκὸν ἐκεῖνον τόπον τὴν δρόσον τῶν βειθῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ὄχθων. Τὸ ἐρυθρὸν ἐκεῖνο φῶς ἐφεγγε πάντοτε· ἀλλ' εἰς τὸ ἔσχατον κροῦσμα τῆς ἐνδεκάτης ὥρας ἐγένετο ἄφαντον. Ἡ χαμηλὴ καὶ ἀψιδωτὴ θύρα, ἡ μόνη φαινομένη ἐξοδος τοῦ μεριβόλου, ἠνεώχθη βραδέως, καὶ δι' αὐτῆς προέβη γυνή, κρατοῦσα εἰς τὴν μὲν τῶν χειρῶν βράβδον, εἰς τὴν δὲ, λαθραῖον φανόν. Βίστρυχοὶ λευκοὶ διέφευγον τὴν καλύπτραν μέλας νος πέπλου, ὅστις τὴν ἐκάλυπτεν ὅλην. Ἐβάδισε δὲ βήματά τινα μετὰ προσοχῆς, καὶ ἔπειτα προχωροῦσα ταχέως εἰς τὸ μέσον μικροῦ πεδίου, ἐστάθη ἀπέναντι ἄνθους μήκωνος, ὅπερ, καθ' ὅσον τὸ ἐπλησίαζε, ἐγένετο φωτεινόν, ἀπαυγάζον λάμπιν κυανῆν ἀμφίβολον, καὶ πένθημον, οἷαν παράγει ὁ φωσφόρος. Στρέψασα περὶ ἐαυτὴν τὴν βράβδον, ἐχάραξε κύκλον πύρινον, ἔπειτα ῥίψασα τὸν πέπλον ὑπὲρ τοὺς ὤμους τῆς, ἐφάνη ὡς τιμωρὸς τις Νέμεσις, τὸ βλέμμα πλανῶσα, καὶ ἐπάδουσα παράξενόν τινα ἐπώδην, ἧς οἱ στίχοι, βραχεῖς καὶ μονότονοι, ἐπανελαμβάνοντο ἐκ διαλειμμάτων. Ἀλλὰ φαντασθῆτε τὴν φρίκην μου, ὅταν ἀνεγνώρισα ἐν τῇ γυναικὶ ταύτῃ τὴν λυσικόμῳ καὶ ἐνθυσιώσῃ, τὴν ἀνακαλούσῃ τὸ πονηρὸν καὶ ἀκαθάρτον πνεῦμα, τὴν Κυράν Μαργαρίταν, γραίαν καλὴν, ἧτις ἐφοῖτα παρὰ τῇ μητρὶ μου, συμπαίζουσα τὸ πικέτον.

Ἄν δὲ καὶ προσεδόκων ταύτην τὴν ἀνακάλυψιν, καὶ ἡ ἀπειθειά μου δὲν ἔσχεν ἄλλη ναίτιαν, εἰμὴ νὰ βεβαιωθῶ δι' ἐμαυτοῦ περὶ φήμης τινὸς ἧτις περὶ αὐτῆς διέτρεχεν, ὅμως ἔμεινα ἐκθαμβος. Αὕτη λοιπὸν ἦτον ἡ προσηνὴς ἐκείνη κυρία, ἡ συνήθως τόσον συνεσταλαμένη τὴν διαγωγὴν, ἢ γλυκὴ ἔχουσα τὸ μειδιάμα πρᾶσιαν καὶ ταπεινὴν τὴν φωνήν; Δὲν εἶχε τοὺς κόλπους μεστοὺς πάντοτε τραγημάτων καὶ ζαχαρωτῶν διὰ τὰ παιδία; Δὲν μᾶς διηγείτο ὠραίας διηγήσεις πρὸς διάχυσιν καὶ ψυχαγωγίαν; Μακρόθεν ὅταν τὴν ἐβλέπομεν, δὲν ἐκράζομεν τύπτοντες τὰς χεῖρας,

εἶδου ἡ Κυρὰ Μαργαρίτα; Δὲν μᾶς ἠγάπα καὶ δὲν συνεχώρει πάντοτε τὰς ἀταξίας μας; Ἀλλὰ μὲ τόσας θελκτικὰς καὶ συμπαθεῖς ιδιότητες, ἦτον δυνατόν αὐτὴ νὰ ἦναι ἐμπουρά τις ἢ μάγισσα, ἐν τῶν κακοποιῶν ἐκείνων ὄντων, ἅτινα ἐν τῷ σκότει ἐκδικοῦνται τὰς ὕβρεις καὶ τιμωροῦσι τὰς περιφρονήσεις ὅσας ὑπέστησαν; Ἀμφιβολία δὲν ἐνεχώρει, ἡ βεβαιότης παρίστατο ἐνώπιόν μου μετ' ἀδυσωπῆτων ἀποδείξεων. Ἄπειροι περιστάσεις συγκεκριμέναι ἅμα καὶ διακεκριμέναι ἐπισωρεύοντο τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὴν μνήμην μου. Ἐνεθυμήθην τοὺς ὀφθαλμούς της, τοὺς ἀλόκοτα φῶτα ἀπαυγάζοντας, καὶ ἀνικάνους ν' ἀντιστῶσιν εἰς ἐλεύθερον βλέμμα καὶ τολμηρὸν, καὶ εἰς μὲν τὸ σκότος σπινθηρίζοντας ὡς ἄνθρακας, εἰς δὲ τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου φῶς ἀμαυροῦς, πεπηγότας, ἀνευ οὐδεμιᾶς ζωηρότητος. Ἐγνωρίζετο πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ Κυρὰ Μαργαρίτα, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εἶπῃ πόθεν εἶχεν ἔλθει ἠγνοεῖτο ὅπως ἢ τύχη της, ἢ οἰκογένειά της, καὶ ἐξ ἡ μεμονωμένη, οὐδένα ποτὲ δεχομένη. Ἐραίνετο δ' ὡς ἂν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ της ἐφύλαττον τὴν οἰκίαν της ἀόρατα ὄντα, καὶ φῆμαι μυστηριώδεις διεδόθησαν αὐξανόμεναι ὁσημέραι, ἐξ ὧν ἔμαθον, ὅτι νέα τις, θελήσασα νὰ εἰσέλθῃ ποτὲ εἰς τὸν περιβόλόν της, ἐνῶ ἦν ἡ θύρα ἠνεωγμένη, ἐγένετο χωλή. Μίαν μόνην φορὰν τὴν εἶδα παρωργισμένην. Ὡ! εἶθε νὰ τὸ ἐλησμονοῦν! ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον! Τὸ πρόσωπον τῆς Κυρᾶς Μαργαρίτας εἶχε λάθει ἔκφρασιν τόσον παράξενον, ὥστε ἔφυγα καταπεφοβισμένος. Τὰ ὄμματά της ἔγειναν στοργγγύλα καὶ ἀκίνητα, ἡ δὲ βίβιν, κλίνουσα πρὸς τὸ στόμα της, ὡς ῥάμφος, τὸ ἐκρουπτε, καὶ τῷ ἐδίδε σχῆμα ἀλλόκοτον· εἰς δὲ βόστρυχος, ἐπιστέφων τὸ μέτωπόν της, ὑψούτο ὄρθιος καὶ ἀκίνητος, καὶ τὴν ἐδείκνυεν ὡς ὄρειον σαρκοφάγον. Οὐαὶ εἰς τὸν ὅστις τὴν περιεφρόνει, διότι τὸν ἐτιμῶρει ἀνιλεῶς! Τοιοῦτον μ' ἐνέπνεε τρόμον, ὅστις ἠὔξανε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν.

Αἱ σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις αὗται, καί τοι συμπυκνούμεναι ἐν τῇ κεφαλῇ μου, δὲν μ' ἐνεπὸδιζον ὅμως τοῦ νὰ προσέχω καὶ εἰς τὴν φανταστικὴν σκηνὴν τὴν παριστωμένην ἐνώπιόν μου. Κεκυφώς καὶ κρυπτόμενος εἰς τὰ ὑψηλὰ χόρτα, παρετήρουν τὴν Κυρὰν Μαργαρίταν, διπλασιάζουσαν τὰς ἐπικλήσεις της, κινούσαν ἐκστατικῶς τὴν κεφαλὴν, ἀκρωμένην εἰς τὸ ἄπειρον κενόν, ἂν φωνή τις ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἰδικὴν της, ὅτε καὶ μακρόθεν ἐσήμανε βραδέως τὸ μεσονύκτιον, ὡς σημεῖον ἀνυπομόνως προσδοκώμενον· διότι ἀμέσως μέλας καὶ μέγας ἀλέκτωρ, μ' αἱματόχρονον τὸν λόφον, ἐράνη ἐν τῷ μέσῳ μαγικοῦ κύκλου, ἀρεῖς τρία φωνήματα καταλήξαντα εἰς ὄρυγμόν. Τότε ἡ φωσφορώδης λάμψις ἠὔξησε, τὸ ἄνθος τοῦ μήκωνος ἐγένετο ὑπερμέγεθος, καὶ ἤρχισε νὰ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὸ ὡς τεχνητὸς τις ἥλιος, προφάινον ἐκ τῆς λαμπρᾶς στεφάνης του ὄμματα πτηνῶν παντοῖα τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα, ὅλα ἐμψυχούμενα, καὶ διαφόρους ἐκφράσεις λαμβάνοντα, θελκτικὰς, ὑπερηφάνους, τρομερὰς, καθ' ἃς διεκρίνοντο, ἐγκεκλεισμένα ἐν τοῖς ζωηροῖς των βλεφάραις. Ὅσφ δὲ ταχύτερον τὸ ἄνθος ἐστρέφετο, τόσφ μᾶλ-

λον ὁ ἀλέκτωρ ἐμεγεθύετο. Ἐπὶ τέλους δ' ἐφάνη ἡ κεφαλὴ του ὑπερήφανος καὶ ἀγρία ὑπεράνω τοῦ λυγηροῦ καὶ ὀρθίου ἀναστήματος νεανίου τινος, καὶ τὴν μεταμόρφωσιν ταύτην συνώδευσαν ἀγριαὶ καὶ ἀπαίσιαι κραυγαί. Πλησιάζον δὲ τὴν Κυρὰν Μαργαρίταν, τὸ φαντασιώδες τοῦτο ὄν, τῇ ἐρρίπτεν εἰς τὸ πρόσωπον ὄμματα πτηνῶν. Ὑπαγε, τῇ εἶπε, καὶ γεννηθήτω σοὶ ὡς θελεῖς. Τὰ πάντα τότε ἐσβέσθησαν, τὰ πάντα ἠφανίσθησαν, καὶ μέλαινα ὄρνις διέβη πλησίον μου, κλονούμενος δὲ τὴν παρικολούθησα. Ἀφοῦ δ' ἐφθάσαμεν εἰς τὴν μεγάλην ὁδόν, ἐκείνη μὲν ἐχώθη εἰς θάμνους σπάρτων, ἐγὼ δὲ ἐνόησα ὅτι δὲν ἐτελείωσαν εἰσέτι τὰ πάντα, καὶ ἔμεινα ἐν ζωηροτάτῃ ἀγωνίᾳ. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἤκουσα μακρόθεν τὸν τραχὺν καὶ εὐρυθμον κρότον ἀμάξης ὀδευούσης ἠσύχως· ὅσον προχώρει, ὁ ἦχος ἐγένετο εὐκρινέστερος, καὶ τὸ χαριέν ἄσμα τοῦ ἀμαξήλατου ἐμιγνύετο μετὰ τοῦ μελαγχολικοῦ βόμβου τοῦ κωδωνίου τῶν ἡμιόνων, καὶ μετὰ τῶν μονοτόνων τρυγμῶν τῶν τροχῶν. Τέλος εἶδα τὴν ἀμαξάν· ὁ ἠνίοχος ἐπληττε τὰς ἡμιόνους του, καὶ ἐξηκολούθει τὸ φαῖδρον ἄσμά του· ἀλλ' ἀμέσως διεκόπη, ἀφοῦ εἶδε προχωροῦσαν πρὸς αὐτὸν τὴν μέλαιναν ὄρνιθα, χορεύουσαν ἀλλοκότως καὶ σκιρτῶσαν, καὶ τὰ σκιρτήματά της μὲ παράξενα κινήματα συνοδεύουσαν. Πρὸς Θεοῦ! ἐκραύγασε, δὲν εἶναι στοιχεῖον τοῦτο; καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Ἐξέτεινε δὲ τὴν μᾶστιγα, ἐν' ἀποσβέσῃ τὴν ἀποτρόπαιον ταύτην ὀπτασίαν· ἀλλ' ἡ κατάρατος ὄρνις, ἀπειλοῦσα αὐτὸν μὲ τὸν πόδα, ἐσκίρτα ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω του, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐγένετο ὀγκώδης ἢ ἄφαντος, ἄλλοτε δ' ἐκυλίετο ὡς σφαῖρα, καὶ ἀνίστατο πάλιν γυμνοκέφαλος ὡς ἀκανθόχοιρος, καὶ ἐφαίνετο ἀναρριχωμένη, καὶ ἐπερχομένη νὰ τὸν πληγώσῃ. Καταπεφοβισμένος ἀπὸ τῶν τρομερῶν ὄψεων τῆς φρικώδους ταύτης νυκτός, καὶ ἀπνυδημένος, ἠσθάνθη ὅτι ἐκινδύνουσα νὰ ἐκπνεύσω, ὅτ' ἐν τῇ ἀμυδρᾷ τῆς σελήνης λάμψει, ἀνεγνώρισα τὸν ἠνίοχον. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Πέτρος, ὁ ἀγρονόμος τῆς μητρός μου. Ὡφελούμενος δ' ἐκ τῆς εὐκαιρίας, ἐνῶ διέβαινε τὸ ζεῦγος ἀπὸ τὸ μέρος, ἐνθα ἤμην κεκρυμμένος, ἐρρίφθην, καὶ ἔπεσα ὡς λειποψυχῶν εἰς τὰ ὀπίσθια τῆς ἀμάξης. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἤμην καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ φόβου, δὲν ἐδυνήθην ν' ἀποσπάσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ τὴν φρικώδη σκηνὴν ἧτις ἐμὲ μὲν ἐμαγγάνευε, τὸν δὲ ἄθλιον Πέτρον ἐξώντου, ὥστε οὔτε μὲ παρετήρησε. Κατ' ἀρχὰς τὸν εἶδα νὰ νικήσῃ τὸν φόβον του, καὶ νὰ προχωρήσῃ ἀποφασιστικῶς, ἀφοῦ ἐσταυρώθῃ τρίς, ἕνα συλλάβῃ ἢ τοῦλάχιστον ἀποδιώξῃ ἀπ' ἐμπροσθέν του ἐκεῖνο τὸ ἀνώνυμον καὶ πονηρὸν ὄν, ὅπερ τόσον σκληρῶς τὸν ἐδίωκεν. Ἀλλὰ ματαίως! ὅταν τὸ ἐπλησίαζεν, αὐτὸ διέφευγε τὰς χεῖράς του θαυμασίως, ἐπειτα ἐχώρει, ἐσκίρτα καὶ ἐκάγγαζε, γελῶν γέλωτα σφοδρῶς, θηριώδη καὶ σαρκαστικόν, ἐνῶ ἔβλεπε τὸν Πέτρον κινδυνεύοντα ν' ἀποθάνῃ ὑπὸ τοῦ φόβου. Τῶντι ὁ πτωχὸς νέος συνέστησε τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν θεόν, καὶ τότε ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἐλαφρωθέντα ἀπὸ μέγα βάρους, διότι εἰς τὴν κμπτὴν τῆς ὁδοῦ, εἶδε τὰς

οικίως τοῦ χωρίου διακρινομένης ἐν τῇ σκοτίᾳ. Τότε ἐπίστευσε ὅτι ἐσώθη. Ἀλλὰ Πέτρε, εἶπε φωνή τις, καὶ ἤθελον ἁμόσει, ὅτι ὠμίλει ἢ ὄρνις. Πέτρε, δὲν δύνασαι ν' ἀρνηθῆς, ὅτι δὲν ἐροβήθης τὴν ἐκδίκησίν μου. Σκέρθητι λοιπὸν καλῶς ἐπὶ τῶν γραίων γυναικῶν, ὅταν τὰς καταφρονῆς, σκέρθητι ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ μου, ὃν καταπάτησας, ἐφροβίζων με. Ἰδοῦ! ἡ γλῶσσά σου θέλει ἀπὸ τοῦδε μείνει ἀκίνητος ἐν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν· ἐπικατάρατε, ἐπικατάρατε! Τότε ὁ Πέτρος ἐξήγαγε σπικσωδικῶς ἐκ τοῦ κόλπου του μικρὸν ἐγκόλιον, καὶ λύσας αὐτὸ ἀπὸ τοῦ σχοινίου, ἐξ οὗ ἐξήρτητο, Παναγία μου, εἶπε, ματαίωσον τὰς ἀπειλὰς ταύτας, καὶ τὸ ἀποτρόπαιον καὶ καταχθόνιον τοῦτο ὃν λαβέτω τὴν ἀνήκουσαν τιμωρίαν! Εἶπε, καὶ ἔρριψε τὸ ἐγκόλιον κατὰ τῆς ὄρνιθος, καὶ τὴν προσέβαλε. Τότε αὐτὴ ἔπεσε, ἀφείσα κραυγὴν κλαυθμηρὰν καὶ πένθιμον, κραυγὴν ἐπαναληφθεῖσαν τρίς εἰς ἀπέραντον ἔκτασιν! Ὁ Πέτρος τότε τὴν ἀνεζήτησεν εἰς τὸ μέρος, ἐνθα ἔπεσε, ἀλλ' ἐκεῖ οὐδὲν ἐφαίνετο πλέον· ἡ σελήνη μόνη ἐφώτιζεν ὠχραῖς ἀκτίσιν τὴν εἰρηνικὴν τοῦ τόπου καλλονὴν, καὶ τὸ ἄγιον ἐκεῖνο ἐγκόλιον ὅπερ ἠκτινοβόλει ἐπὶ τῆς κόνις τῆς ὁδοῦ, ἐνθα κατέκειτο· τὰ δ' ἄνθη τῶν λειμώνων, τὰ δένδρα, ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ ἀστέρες, ἐτήρουν ὀλόκληρον τὴν μεγαλοπρεπῆ των γαλήνην. Τότε δ' εὐεργετικὴ δρόμος ἔπεσε ἐπὶ τοῦ μετώπου μου, καὶ ὄσας θλίψεις καὶ ἀλγηδόνας ἤσθανόμην, τὰς κατεπράυνεν.

Ἄφου δὲ συνῆλα, δὲν ἐδυνήθη νὰ συνάψω τὰς ἰδίξ μοι καὶ νὰ ἐνοήσω τί μοι συνέβη· εὐρεθὴν δ' ἐπὶ τῆς κλίνης μου, πλησίον τῆς μητρὸς μου καὶ τῶν μικρῶν συντρόφων μου, οἵτινες φιλοτίμως μ' ἐπεδαψίλευον τὰς γλυκεῖας καὶ τρυφεράς φροντίδας των. Ἐξεπλάγην δὲ διὰ τὸν θόρυβον καὶ διὰ τὴν χαρὰν αὐτῶν, ὅτ' ἐξύπνησα, καὶ διὰ τὰ παιδικὰ παιγνίδια, ὅσα μ' ἔφερον ἡ μήτηρ μου μετὰ στοργῆς ἀπὸ τὸν θάλαμόν της. Ἀλλὰ τότε ἠνεώχθη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν ἡ Κυρὰ Μαργαρίτα, παράφρων, προσηνὴς καὶ γελωσα, νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς υγείας μου.—Εἰς τὴν θέαν της αἰφοβεραὶ καὶ τρομεραὶ νυκτεριναὶ ἀναμνήσεις μ' ἐπανῆλθον, καὶ ἀποτροπιασθεῖς αὐτὴν, ἐπανέπεσον αὐθις εἰς τὴν κλίνην μου, καὶ βλέπων, ὅτι μ' ἐπλησίαζε, ἐχώθην ὄλος ὑπὸ τὰ σκεπάσματά μου, κραυγάζων μετὰ τρόμου, Μητέρα μου, μητέρα μου, βοήθησον, ἰδοῦ πάλιν ἡ μέλαινα ὄρνις! Ὅλοι δὲ μ' ἐνόμισαν φρενήρη, καθὼς καὶ ἤμην τῶνόντι.

Μέγα Ρεῦμα τῇ 16 Νοεμβρίου 1852.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ.

Β Α Θ Ο Σ

ΤΟΥ

ΩΚΕΑΝΟΥ.

—ο—

Ἡ ἐπομένῃ ἐκθεσις ἐκοινοποιήθη εἰς τὴν Βασιλικὴν ἐταιρίαν τῆς Ἀγγλίας παρὰ τοῦ πλοίαρχου Δενχάμ (Denham), διευθυντοῦ τοῦ βασιλικοῦ Βρεττανικοῦ πλοίου Ἑράλδ (Herald).

α Ὁ πλοίαρχος Denham, διαταχθεὶς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως του νὰ ἀναλάβῃ ἐπιστημονικὸν διάπλουον, παρηγγέθη νὰ ἐξιχνιάσῃ μεταξὺ ἄλλων ἀντικειμένων καὶ τὸ βάθος τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀνέφερε δὲ ὅτι ἐξετάσας ἐν μέρος αὐτοῦ εὗρεν αὐτὸ ἔχον βάθος 7,706 ὀργυῶν (1) εἰς 36 μοίρας· 41 λεπτὰ μεσημβρινὸν πλάτος, καὶ 37 μοίρας 6 λεπτὰ δυτικὸν μῆκος κατὰ τὸ Μεσημβρινὸν τοῦ Greenwich. Ὁ βυθισμὸς τῆς βολίδος ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ γαλιναία τὴν 30 Ὀκτωβρίου 1852 Ν. Ε. διαβαίνοντος τοῦ πλοίου ἀπὸ τοῦ Ῥίου Ἰανείρου εἰς τὸ Εὐελεπὶ ἀκρωτήριον. Τὸ σχοινίον τῆς βολίδος ἦτο ὁμοίμορρον καὶ συνεχὲς καθ' ὅλον τὸ μῆκος του, καὶ εἶχε διάμετρον 1/10 τοῦ δακτύλου (2), ἑκατὸν δὲ ὀργυαὶ αὐτοῦ ὅταν ἦταν στεγναὶ ἐξύγιζον μίαν λίτραν (3). Ὁ πλοίαρχος Δενχάμ (Denham) ἔλαβε παρὰ τοῦ Μοιράρχου Μ' Kewer τοῦ Ναυτικοῦ τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν, καὶ διευθυντοῦ τῆς φρεγάτας Congress, 15,000 ὀργυαὶς τοῦ σχοινίου τούτου, ἦτοι 10,090 ὀργυαὶς εἰς ἓνα πηνιστῆρα καὶ 5,000 ὀργυαὶς εἰς ἄλλον, καὶ φρονεῖ ὅτι ἦτο ἐξικρέτως κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν κατεσκευάσθη. Ἡ βολὴς ἐξύγιζεν 9 λίτρας, καὶ σύρασα μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὴν κατάδυσίν της 7,706 ὀργυαὶς ἐκ τοῦ σχοινίου τούτου, εὗρε τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης. Ὁ πλοίαρχος Denham ἀναφέρει ὅτι ὁ ὑποπλοίαρχος τοῦ Hutcherson καὶ αὐτὸς εἰς διαφόρους λέμβους μετὰ τὰς ἰδίας χεῖρας των ἀνεβίβασαν πολλάκις τὴν βολίδα 50 ὀργυαὶς, καὶ ἀφου ἀνενευτο ἡ κατάδυσις της ἔστατο ἀποτόμως εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον ἐντὸς μιᾶς ὀργυαὶς καὶ δὲν ἐγύριζε πλέον τὸν πηνιστῆρα.

Ἡ ταχύτης μεθ' ἧς ἡ βολὴς κατέβαινεν ὑπῆρξεν ἡ ἐφεξῆς·

	ὥραι	λεπτ.	δεύτ.
Αἱ πρῶται 1000 ὀργυαὶ εἰς	0	27	15
1000 ἕως 2000 " "	0	39	40
2000 " 3000 " "	0	48	10
3000 " 4000 " "	1	13	39
4000 " 5000 " "	4	27	06

(1) Μία ὀργυαὶ ἰσοδυναμεῖ μετὰ 6 πόδας Ἀγγλικὸς ἢ 1,829 μέτρα.

(2) 1/10 τοῦ δακτύλου ἰσοδυναμεῖ μετὰ 0,02539 τοῦ μέτρου.

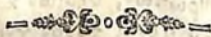
(3) Αἱ λίτρα ἰσοδυναμεῖ μετὰ 142 δράμια.

5000	»	6000	»	»	1	45	25
6000	»	7000	»	»	1	49	45
7000	»	7706	»	»	1	14	15
				—	—	—	—
				9	24	45	

Όλος λοιπόν ο χρόνος τὸν ὁποῖον κατηνάλωσεν ἡ βλίσ καταβαίνουσα εἰς τὸ παράδοξον τοῦτο βάθος ἢ 7,706 ὄργυιων ἢ 7,7 γεωγραφικῶν μιλίων (1) ὥρων 24 λεπτῶν καὶ 45 δευτέρων λεπτῶν. ὅτεραι κορυφαὶ τῶν Ἡμαλαίων ὄρεων ἔχουσιν ἰπερισσότερον ὕψος τῶν 28,000 ποδῶν ἢ γεωγραφικῶν μιλίων ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Ὁ λοιπὸν τῆς θαλάσσης ἔχει βάθος κατὰ πολὺ καίνον τὰς ὑπεράνω αὐτῆς ὑψηλοτέρας κορυφάς.

Ἡ δύναμις τοῦ σχοινίου ἦτο 72 λιτρῶν κατὰ τὴν ὀκιμασίαν τὴν ὁποίαν ὑπέστη πρὸ τῆς χρήσεώς του. Τὸ δὲ ὄλον αὐτοῦ (αἰ 7,706 ὄργυιαὶ αἰ ὁποῖαι ἐβυθίσθησαν) ἐζύγισε στεγνὸν 77 λίτρας, ἐκτὸς τοῦ βάρους τῆς βολίδος. Μεγάλῃ προσοχῇ κατεβλήθη εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ νὰ ἀναβιδιάσωσιν εἰς τὴν ἐπιφανείαν τὴν βολίδα, διὰ νὰ πληροφρηθῶσι περὶ τῆς φύσεως τοῦ πυθμένος (2)· ἀλλ' ἐνῶ ἀνέστυρον τὸ σχοινίον μετὰ προσοχῆς, ἐκόπη εἰς 140 ὄργυιας κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης συνεπάγον καὶ ἐν θερμότερον τὸ ὁποῖον εἶχε προσκολληθῆ εἰς αὐτὸ εἰς 3000 ὄργυιων βάθος.

Τοῦτο τὸ βάθος εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἐξ ὧν εὐρέθησαν ἄχρι τοῦδε.

ΒΙΒΛΙΑΚΑ.

— 0 —

Ἐν τῷ ΞΕ' φυλλαδίῳ τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος, κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον, καταχωρίσαντες πίνακα συνοπτικὸν τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1850 καὶ 1851 ἐκδοθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων βιβλίων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων, ὑπεσχέθημεν συγχρόνως νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ αὐτὸ ἔργον καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸ 1852 τύποις ἐκδοθέντων, ἅμα ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1853. Ἀνεβάλομεν δὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ συναξῶμεν ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ ἀκριβεστέρας πλη-

ροφορίας καὶ πλειοτέρας. Ἄλλ' αἱ δυσχέρειαὶ περὶ τὴν συναγωγὴν τῆς ὕλης ἦσαν δυστυχῶς, αἰ αὐταὶ ὡς καὶ πρότερον. Ἀπετάθημεν ἐγγράφως εἰς τινὰς λογίους κατοικοῦντας τὸ ἐξωτερικόν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς νὰ μᾶς βοηθήσωσιν εἰς τὸ ἔργον, καὶ ἐν μέρει μὲν ἐπετύχομεν, καὶ ἐκφράζομεν διὰ τοῦτο τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ Κ. Π. Χιώτην, ἐν μέρει δὲ ἀπετύχομεν, ἴσως διὰ τὰς πολλὰς ἀσχολίας τῶν πρὸς οὓς ἐγράψαμεν φίλων. Πιθανὸν δὲ νὰ νομίζωσι τινὲς καὶ ματαιοσχολίαν τὸ παρ' ἡμῶν πραττόμενον. Ἡμεῖς δὲν πεθόμεθα, ἀλλὰ φρονούμεν ἐξ ἐναντίας, ὅτι καθὼς ὁ χρηματιστὴς καὶ ὁ ἔμπορος κατὰ πᾶσαν ἀρχὴν ἔτους ποιεῖ τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ παρελθόντος διὰ νὰ γνωρίζῃ τοῦ εὐρίσκειται, οὕτω πρέπει νὰ πράττῃ καὶ ὁ κηδόμενος τῆς ἐν τῇ ἐθνικῇ φιλολογίᾳ προόδου, ἐπιβλέπων τοῦλάχιστον τὸ διανυθὲν στάδιον καὶ τὴν πολλὴν ἢ ὀλίγην ποικιλίαν τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων. Τὸ δὲ πρῶτον κατωρθώθη ἐκ τῶν ἀγῶνων τούτων καὶ ἡ λεπτομερὴς ἐκθεσις τῶν κερδῶν ἢ ζημιῶν, τοῦτο βέβαια εἶναι ἄλλο γενναϊότερον ἔργον, καὶ ἂν ὄχι πάντῃ ἀκατόρθωτον παρ' ἡμῖν, τολμηρὸν ὅμως ἀπαιτοῦν ἀνδρα καὶ μὴ ἀποδειλιῶντα εἰς συμπλοκὰς καὶ ἐριδας φιλολογικὰς. Ἐνοοῦμεν δηλαδὴ τὸ νὰ γράψῃ τι ἄρθρον ἐκτενὲς βιβλιογραφικὸν ἐν ᾧ οὐ μόνον τὸ ποσὸν τῶν βιβλίων εἰς κατηγορίας τινὰς διηρημένον νὰ ἐκτίθεται, ὡς ἡμεῖς πράττομεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξετάζηται καὶ ἐπικρίνηται ὁλοσχερῶς καὶ ἡ ἀξία τῶν δημοσιευθέντων. Τὸν ἐπιχειρήσοντα τοιοῦτο ἔθνωφελὲς ἔργον ἐπαινοῦντες ἡμεῖς ἀπὸ τοῦδε, προσφερόμεν εἰς τὸ κοινὸν ἐντοσούτω μετριοτέραν ὑπομνήγαν, καὶ ἐκθέτομεν ἤδη τὴν ἐξῆς σύνοψιν τῶν βιβλικῶν ἐρευνῶν μας περὶ τοῦ ἔτους 1852, διὰ νὰ μὴ φανῶμεν ὅτι ἀποκνοίμεν καὶ εἰς τὰ δυνατὰ καὶ εὐκολώτερα ἔργα, δι' ὧν ὁπωσοῦν δυνάμεθα νὰ προσπλησιάζωμεν τοὺς ὑπὲρ ἡμᾶς προωδημένους ἐσπερίους λαούς. Χάριν δὲ συγκρίσεως παραθέτομεν καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν δημοσιευθέντων ἐν ἔτει 1851, τῶν ὁποίων τὸ κεφάλαιον, ὡς θέλει παρατηρήσει ὁ ἀναγνώστης, ἐκτίθεται παρ' ἡμῶν σήμερον πολὺ μείζον τοῦ σημειωθέντος ἐν τῷ ΞΕ' φυλλαδίῳ, διότι κἄντο χήσαμεν νὰ λάβωμεν ἐν τῷ μεταξύ πλειοτέρας πληροφορίας.

Ἐξεδόθησαν λοιπὸν ἐν Ἑλλάδι, Ἐπτανήσῳ καὶ Τουρκίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1851 1852

Ἐφημερίδες πολιτικαί, ἐξ ὧν τινὲς καὶ διγλωσσοὶ καὶ τρίγλωσσοι	46	36
Πολιτικὰ φυλλάδια ἐφήμερα	7	11
Περιοδικὰ συγγράμματα διασκεδαστικά καὶ πῶς καὶ διδακτικά	5	6
Περιοδικὰ συγγράμματα ἐπιστημονικά	1	3
Βιβλία Ἑλληνικῆς φιλολογίας	8	6
Λατινικῆς	2	—
Ἰταλικῆς	2	1
Γαλλικῆς	1	3
Ἀγγλικῆς	1	—
Ἰνδικῆς	1	1
Θεολογικά	15	27

(1) Ἐν γεωγραφικῶν μιλίων ἰσοδυναμεῖ μὲ 1000 ὄργυιας ἢ 1828, 77 μέτρα καὶ 60 γεωγραφικὰ μίλια ἀποτελοῦσι μίαν μορραν, αἰ δὲ 7,706 ὄργυιαὶ ἰσοδυναμοῦσι μὲ 14,042, 5 μέτρα.

(2) Λαμβάνομεν συνήθως γνῶσιν τῆς φύσεως τοῦ πυθμένος διὰ τοῦ ἀκολούθου τρόπου· ἡ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁσολίς εἶναι κατεσκευασμένη μὲ κοίλωμα ὑποκάτω εἰς τὸ ὁποῖον τίθεται ἄλειμμα· εἰς τὸ ἄλειμμα δὲ τοῦτο κολλῶσιν ἢ ἄμμος, ἢ κογχύλια, ἢ μένουσιν εἰς αὐτὸ σημεῖα ἢ ὁ τύπος τοῦ πυθμένος.

Φιλοσοφικά	2	—
Ἱστορικά καὶ βιογραφικά	5	9
Γεωγραφικά καὶ περιηγητικά	3	5
Πολιτικά	5	2
Διοικητικά, ἀστυνομικά, οἰκονομικά	4	—
Βιομηχανικά, ἐμπορικά	1	1
Νομικά	—	6
Ἱατρικά	—	2
Μαθηματικά	1	1
Στρατιωτικά	1	—
Παιδαγωγικά καὶ δημώδη	10	9
Ποιητικά	23	17
Μυθιστορήματα καὶ διηγήματα	6	3
Παντοῖα, οἷον λόγοι πανηγυρικοὶ καὶ ἐπιτάφιοι, ἐκθέσεις περὶ σχολείων, προσωπικαὶ διενέξεις	11	9
Ἡμερολόγια, χρησμοὶ, ὄνειροκριτικά	7	6
Τὸ ὅλον	188	164

Ταῦτα δὲ τὰ 164, τὰ κατὰ τὸ ἔτος 1852 τυπωθέντα, διανέρονται κατὰ χώρας ὡς ἐξῆς· εἰς τὴν Ἑλλάδα 120, (δηλ. ἐν Ἀθήναις 107, ἐν Ἐρμούπολει 8, ἐν Πάτραις 3, ἐν Ναυπλίῳ 1, ἐν Τριπόλει 1), εἰς τὴν Ἑπτάνησον 29, (δηλ. ἐν Κερκύρᾳ 14, ἐν Κεφαλληνίᾳ 8, ἐν Ζακύνθῳ 7), εἰς τὴν Τουρκίαν 7, (δηλ. ἐν Σμύρνῃ 4, ἐν Κωνσταντινουπόλει 2, ἐν Βουκουρεστίῳ 1), ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης 8, (δηλ. ἐν Βενετίᾳ 5, ἐν Λονδίνῳ 3).

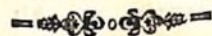
Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω φέρομεν τὰς ἐξῆς· Ἄον καὶ κυρίως, πιθανώτατον εἶναι τινὲς τῶν ἐπιστημῶν καὶ μαθήσεων ἀτελέστερον νὰ ἀντιπροσωπεύωνται ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐκθέσει, ἄλλαι δὲ σχετικῶς ἐντελέστερον, ὅσην καὶ ἂν κατεβάλομεν ἐπιμέλειαν περὶ τὴν συναγωγὴν γενικωτέρων πληροφοριῶν. Βον· Ἐκ τῆς Τουρκίας μάλιστα ἀτελεστάτας εἶχομεν τὴν πληροφορίαν ὅτε συνετάττομεν τὸν παρόντα κατάλογον. Γον· Ὅλαι αἱ ἐφημερίδες δὲν διήνυσαν ὀλόκληρον τὸ ἔτος· τινὲς μάλιστα ἀπέθανον ἅμα γεννηθεῖσαι. Δον· Ἡ ὑπερτέρησις τοῦ ἔτους 1851 κατὰ 24 ἀριθμοὺς φαίνεται ὅτι πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ πολιτικὰ φυλλάδια, τὰ κατὰ τὸ παραχωδέστερον ἐκεῖνο ἔτος μάλιστα τὴν Ἑπτάνησον καταπλημμυρήσαντα. Ἄλλως ὅμως δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι καὶ πολλαὶ δημοσιεύσεις τοῦ ἔτους 1852, ὡς πρὸ μικροῦ παρελθόντος, δὲν περιῆλθον ἀκόμη εἰς γνῶσιν ἡμῶν, διότι καὶ αἱ περὶ βιβλίων εἰδήσεις, καθὼς καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν συμβαινόντων, χρόνον τινὰ ἀπαιτοῦσι διὰ νὰ διατρέξωσι τόπους καὶ διαστήματα ὥστε δὲν πιστεύομεν νὰ ἦτο τὸ ἔτος 1852 σχετικῶς τόσον πτωχότερον τοῦ 1851, ὅσον δεικνύει ὁ πίναξ.

Τὰς λοιπὰς ποσοτικὰς καὶ ποιοτικὰς ἀνωμαλίας καὶ διαφορὰς τῶν δύο τούτων ἐτῶν καταλείποντες εἰς τὴν περιέριον καὶ τὴν οὐδρόκειαν τοῦ ἀναγνώστου, δὲν δυνάμεθα τελευτώντες νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὴν εὐχὴν ἡμῶν, ὅπως τὸ τρέχον ἔτος μὴ μόνον παραγάγῃ ποικίλων ἀφθονωτέραν τῶν τῆς διανοίας ἔργων, ἀλλὰ καὶ γέρῃ αὐτὴν μετ' εὐκολίας

εἰς γνῶσιν τοῦ συντάξοντος μετὰ ἐν ἔτος ἑμὴν τινὰ ἐκθεσιν, διὰ νὰ μὴ ἴδωσιν οἱ φιλοπάτριδες παῖν δυσάρεστα κενὰ εἰς τὰς τόσον οὐσιώδεις ἀσχολίας τῆς φιλοσοφίας, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἄλλων τινῶν λίαν ἀναγκαίων μαθήσεων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Μαρτίου 1853.

Κ4

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙ

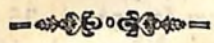
—o—

Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ Γαλλία ἐπεμφε πρόξενον εἰς Μοσσοῦλ τῆς Ἀσσυρίας τὸν Κ. Πλάς (Place), συνοδουόμενον ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου Κ. Τρανσάν (Tranchant), μετ' ἐντολῆς νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ἐν Βαβυλωνί ἀνασκαφάς. Ὁ Κ. Πλάς, πολλά τε καὶ ἄλλα ἀνευρών ἐν θέσει Χορσαβάδ, ἐσχάτως ἀνεκάλυψε διπλῆν κλιῶν στοάν, καὶ ἀνδρῶν λιθόστρωτα διὰ μεγάλων πλακῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ, μεθοδικῶς ἀνασκάψας ὀπίσω τῆς στοᾶς ταύτης, εὗρε τοῖχον ἔχοντα 5 μὲν ποδῶν ὕψος, 11 δὲ ποδῶν μῆκος, περιεργότατον δὲ καὶ μοναδικόν εἰς τὸ εἶδος του, διότι εἶναι ὅλος κεκαλυμμένος ὑπὸ κεράμων γραπτῶν καὶ στυλίων, ἐντελῶς διατετηρημένων, καὶ φερόντων γραφὰς ἀνθρώπων, θηρίων καὶ δένδρων. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ πρῶτον μέχρι τοῦδε γνωστὸν δεῖγμα ἀσσυριακῆς ζωγραφικῆς, ἀποδεικνύον εἰς τί ἐχρησίμευον αἱ στυλῖναι πλίνθοι, ὧν πλῆθος εὕρισκονται ἐν Νινεῦϊ, πρὸ πάντων δ' ἐν Βαβυλωνί, καὶ διακαίον τὰς περιγραφὰς τοῦ Διοδώρου λέγοντος περὶ τοῦ δευτέρου περιβόλου τῶν πρὸς ἐσπέραν βασιλείων τῆς Βαβυλωνος (Β'. 8). Ἐν ὧμαίς ἐτι ταῖς πλίνθοις διετετύπωτο θηρία καρτοδαπά, τῇ τῶν χρωμάτων φιλοτέχνη τὴν ἀλήθειαν ἀπομιμούμενα, καὶ προσθέτοντος ὅτι ἐπὶ τοῦ τρίτου περιβόλου ἐπεποιήτο κυνήγια παντῶν θηρίων, φιλοτέχνης τοῖς τε χρώμασι καὶ τοῖς τῶν τύπων ἀπομιμήμασι κατεσκευασμένων· προσετίθετο ἐντελῶς ἀνταποκρινόμενος εἰς τὰς ὑπὸ Ἰεζεκιήλ (ΚΓ'. 14) περιγραφόμενας ἐντελῆους γραφὰς. Καὶ εἶδεν ἄνδρας ἐξωγραφημένους ἐπὶ τοῦ τοίχου, εἰκόνας Χαλδαίων ἐξωγραφημένας, ἐν γραφίδι διεξωσμένους ποικίλα ἐπὶ τὰς οὐρῶν αὐτῶν, καὶ τιάρας βαπτὰς ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν.

Καθ' ἐν δὲ τῶν περᾶτων τοῦ τοίχου τούτου, ἀνεῦρεν ἀντικείμενον οὐχ ἦττον ἀξιόλογον διὰ τὴν τέχνην τῆς Ἀσσυρίας ἀγάλμα ἐκ λευκοῦ τιτανολίθου, τὸ πρῶτον εὗρεθῆν ἐν Ἀσσυρίᾳ, ἀγάλμα, διότι οἱ Ἀσσύριοι κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματά των χρυσαῖ, ἢ ξύλινα καὶ ἐπίχρυσα. ἔχει δὲ τοῦτο 4 1/2 ποδῶν ὕψος, εἶναι ἐντελῶς διατετηρημένον, καὶ παριστᾷ ἀνθρωπον κρατοῦντα φιάλην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τοίχος φαίνε-

τα: ὡν μέρος παρόδου ἀγούσης εἰς εὐρεῖαν αἴθουσαν, ὁ Κ. Πλάς ἤλπιζε νὰ εὕρη καὶ ἄλλο ἀγαλμα, τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς αὐτὸ, εἰς τὸ ἕτερον τῆς παρόδου πέρας.

Καὶ διὰ πολλῶν δὲ ἄλλων ἀνακαλύψεων κατὰ τὸ τοῦτο ὁ Κ. Πλάς ἀναγγέλλει ὅτι ἐντὸς ὀλίγου δυνήθη νὰ σχεδιάσῃ ὁλόκληρον τοῦτο τὸ μεγαλερεπὲς ἀσσυριακὸν μνημεῖον.

Η ΚΤΙ

ΙΝΟΤΡΟΦΙΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ
ΚΑΙ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

Ἀπὸ ἑκατὸν ἑνιαυτῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ῥοβάτων ἐδιπλασιάσθη καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους· διότι λογαριάζουν ὅτι κατὰ μὲν τὸ 1750, ὁ ἀριθμὸς οὗτος συνεποσοῦτο καθ' ἑκατέραν τῶν χωρῶν εἰς 17 ἕως 18 ἑκατομμύρια κεφαλῶν, σήμερον δὲ ἀναβαίνει εἰς 35 ἑκατομμύρια. Ἄλλ' ἡ φαινόμενη αὕτη ἰσότης καλύπτει ἀνισότητα μεγάλην· ἐπειδὴ ἡ ἑκτασις τῆς Ἀγγλικῆς χώρας πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς Γαλλικῆς εἶναι ὡς 31 πρὸς 53. Διὰ νὰ ἔχη ἡ Γαλλία ἀναλόγως τόσα ῥοβάτα ὅσα ἔχει ἡ Ἀγγλία, ἔπρεπεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν νὰ συμποσοῦται εἰς 50 ἑκατομμύρια τοῦλάχιστον.

Ὅχι μόνον δὲ τὰ Γαλλικὰ ῥοβάτα εἶναι εὐαριθμότερα τῶν Ἀγγλικῶν, ἀλλ' εἶναι καὶ κατὰ τὸ ποιὸν πολὺ κατώτερα. Τοῦτο δὲ διότι εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν, τὸ μαλλίον ἐθεωρήθη ὡς τὸ κύριον προϊόν, τὸ δὲ κρέας, ὡς τὸ ἐπουσιῶδες· ἐξεναντίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ μαλλίον ἐθεωρήθη ὡς τὸ ἐπουσιῶδες προϊόν, τὸ δὲ κρέας ὡς τὸ κύριον. Ἐκ τῆς ἀπλῆς ταύτης διακρίσεως, ἥτις, ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται ἀσήμαντος, προέκυψε διαφορὰ προσόδου ἀναβαίνουσα εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων.

Ἀπὸ ὀγδοήκοντα περίπου ἑνιαυτῶν μεγάλη ἐγένετο βελτίωσις τῶν Γαλλικῶν ῥοβάτων· τὸ $\frac{1}{4}$ αὐτῶν συγκρίνεται ἀπὸ μερινῶν ἢ ἡμιμερινῶν καὶ τῶν λοιπῶν $\frac{3}{4}$ τὸ τε κρέας καὶ τὸ μαλλίον τοσοῦτον ἐκαλλιτέρευσε διὰ φροντίδων νοσημόνων καὶ τρυφῆς ἐπιτηδειότηρας, ὥστε ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ῥοβάτων ἐν Γαλλίᾳ ἐδιπλασιάσθη μόνον, ἢ ἀπὸ αὐτῶν πρόσδοδος βεβαίως ἐτετραπλασιάσθη. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁμοῦς συνέβη ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι ἔτι μεγαλητέρα πρόσδοδος.

Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἐζήτησαν καὶ οἱ Ἀγγλοὶ νὰ εἰσαξῶσιν εἰς τὰς νήσους αὐτῶν τὰ μερινὰ· ἀλλὰ ἐντὸς ὀλίγου, ἐν μέρει διὰ τὴν

ἀνεπιτηδειότητα τοῦ κλίματος, ἐν μέρει διότι οἱ Ἀγγλοὶ ἰδιοκτητῆται ἤρχισαν νὰ ἐνωῶσιν ὅποσον συμπεριώτερον εἶναι νὰ ἀνακρέφεται τὸ ῥοβάτον διὰ τὸ κρέας αὐτοῦ μᾶλλον ἢ διὰ τὸ μαλλίον. ἡ Ἰσπανικὴ φυλὴ ὅλως ἐκαταλείφθη, καὶ σήμερον δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἰμὴ ὀλίγισσα μερινὰ καὶ ἡμιμερινὰ, χάριν περιεργείας ὅχι κερδοσκοπίας συντηρούμενα.

Πρωτοεργὸς τῆς περὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν ῥοβάτων ταύτης μεταβολῆς ὑπῆρξεν ὁ περίφημος Βακεβάλλ, ἄνθρωπος μεγαλοφυῆς εἰς τὸ εἶδός του, καὶ τὰ μέγιστα συντελέσας εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πλοῦτου τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Πρὸ αὐτοῦ τὰ Ἀγγλικά ῥοβάτα δὲν ἦσαν ὠριμα πρὸς σφαγὴν εἰμὴ καθ' ἡλικίαν μέχρι τῆς σήμερον σφάζονται εἰς τὴν Γαλλίαν, δηλαδὴ περὶ τὸ 4 ἢ 5 ἔτος τῆς ἡλικίας των. Αὐτὸς δὲ ἐσκέφθη ὁρθότατα, ὅτι ἂν ἦτο δυνατόν νὰ φθάσῃ τὰ ῥοβάτα εἰς τὴν ἐντελῆ αὐτῶν ἀνάπτυξιν πρὸ τῆς ἡλικίας ταύτης, νὰ γίνωσι, π. χ. ἐπιτηδεῖα πρὸς σφαγὴν εἰς ἡλικίαν δύο ἔτων, ὡς ἐκ τούτου καὶ μόνου θέλει διπλασιασθῆ ἢ ἀπὸ τῶν ποιμνίων πρόσδοδος. Μετὰ Ἀγγλικῆς δὲ ὄντως ἐπιμονῆς ἐπιδιώξας τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἰδέας ταύτης, ἐπέτυχε τελευταῖον τοῦ σκοποῦ, ἔπειτα ἀπὸ πολυετῆς ἀγῶνας καὶ θυσίας.

Τὸ γένος τῶν ῥοβάτων τὸ ὅποιον ἐδημιούργησεν ὁ Βακεβάλλ ὀνομάζεται Δισιεύ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτήματος ἐν ᾧ παρήχθη· εἶναι δὲ μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν πρωϊμότητα αὐτοῦ, καθότι παράγει ζῶα δυνάμενα νὰ παχυνθῶσιν ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ πρώτου τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτους, εἰς πᾶσαν δὲ περίστασιν ἐπιτυχάνοντα τὸν ὅλον αὐτῶν ὄγκον πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 2 ἔτους. Ἐκτὸς δὲ τοῦ πολυτιμοτάτου τούτου προτερήματος, τὰ ζῶα ταῦτα ἔχουσι καὶ τοιαύτην σφίματος ἐντέλειαν, ὥστε, ἐπὶ ἴσου ὄγκου, εἶναι κρεατωδέστερα καὶ βαρύτερα πάσης ἄλλης γενεᾶς· διότι δίδουσι κατὰ μέσον ὄρον 40 ὀκάδας καθαροῦ κρέατος, συχνάκις δὲ καὶ πολὺ περισσύτερον.

Διὰ νὰ μορφώσῃ τὴν γενεάν ταύτην ὁ Βακεβάλλ ἤρχισε νὰ διαλέγῃ τὰ ῥοβάτα τὰ ἔχοντα εἰς ἀνώτατον βαθμὸν τὰ προτερήματα ὅσα ἤθελε νὰ διακωδίζῃ, καὶ ταῦτα μόνον τὰ ῥοβάτα νὰ μεταχειρίζεται ὡς παραγωγικά. Ἄμα ἀκολουθήσῃ τις τὴν μέθοδον, θέλει ἴδει, ὅτι, ἐντὸς τινῶν γενεῶν, τὰ προτερήματα τὰ ὅποια ἐπιζητεῖ εἰς ὅλους τὰς ἀρρένας καὶ θήλεις παραγωγούς, ἀποβαίνουσι μόνιμα, καὶ ἡ νέα γενεὰ οὕτω συγκροτεῖται. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι ἀπλοῦστατον· ἀλλὰ τὸ δύσκολον εἶναι ἡ ἐκλογή τῶν προτερημάτων τῶν ὁποίων πρέπει τις νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀναγέννησιν, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ συμπεριώτερον ἀποτέλεσμα. Πολλοὶ κτηνοτρόφοι ἀπατῶνται περὶ τὴν ἐκλογὴν ταύτην, ὥστε ἀκολουθοῦσι δρόμον ἀντίθετον τοῦ ποθουμένου. Πρὸ τοῦ Βακεβάλλ, λ. χ. οἱ Ἀγγλοὶ κτηνοτρόφοι, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ παραγάγωσιν ὅσον ἐνδέχεται περισσύτερον κρέας, ἐπεζήτησαν πρὸ πάντων εἰς τὰ ῥοβάτα των τὸ μέγα ἀνάστημα· ὁ δὲ προμνημονευθεὶς ἀνὴρ ἐνόησεν ὅτι ὑπάρχει τρόπος ἀσφαλέστερος τοῦ νὰ αὐξήσῃ ἢ ἀπὸ τοῦ κρέα-

τος πρόσδοτος, και ὅτι τὸ πρῶτον τῆς παχύνσεως ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ στρογγυλότης τῶν σχημάτων ἐπετύγγανε τοῦ σκοποῦ πολὺ καλλίτερον ἢ ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ὀστεώδους σκελετοῦ. Ἡ περ' αὐτοῦ δημιουργηθεῖσα γενεὰ δὲν εἶναι μεγαλητέρα ἐκείνης ἀντὶ τῆς ὁποίας ἀντικατέστη, ἀλλ' ὁ Ἄγγλος κτηνοτρόφος εἰμπορεῖ νὰ στείλῃ σήμερον εἰς τὴν ἀγορὰν τρία πρόβατα ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χρόνου, ὅστις πρότερον τῷ ἦτο ἀναγκαῖος διὰ νὰ παραγάγῃ ἓν, καὶ ἂν τὰ τρία ταῦτα πρόβατα δὲν ἔχουσι μεγαλύτερον ἀνάστημα, εἶναι εὐρύτερα, στρογγυλότερα, ἔχουσι μᾶλλον ἀνεπτυγμένα ἅπαντα τὰ κρεατώδη. Ὅστερα μέρη, δὲν ἔχουσιν εἰμὴ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς ὑποστήριξιν αὐτῶν ὅσῃ, καὶ σχεδὸν ὅλον αὐτῶν τὸ βῆρος συνίσταται εἰς καθαρὸν κρέας.

Ἡ Ἀγγλίς ἐξεπλάγη ὅταν εἶδε πραγματοποιούμενα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ τοιοῦτου συστήματος. Ὁ δημιουργὸς τῆς νέας γενεᾶς, ὅστις, καθὼς πᾶς ἀγαθὸς Ἄγγλος, ἀπέδωκε πρὸ πάντων εἰς τὸ νὰ κερδήσῃ χρήματα, ὠφελήθη ἐπιτηδειότατα ἀπὸ τῆς ἀμίλλης ἢν παρήγαγεν ἡ ἀνακάλυψις του. Ἐπειδὴ ὁ ἄλλος ὁ κόσμος ἤθελε νὰ ἀποκτήσῃ τὰ νεοφανῆ ἐκεῖνα πρόβατα, ὁ Βακεβάλλ ἐστοχάσθη ὅτι τὸν συμφέρει μᾶλλον νὰ ἐνοικιάσῃ τοὺς κριοὺς του παρὰ νὰ τοὺς πωλῇ. Κατ' ἀρχάς, τῷ 1760, δὲν ἔλαβε δι' ἐνοίκιον ἐκάστου κριοῦ, εἰμὴ 22 φράγκα, ἡ γενεὰ αὐτοῦ δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμη τότε εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἐντέλειαν· ἀλλὰ καθ' ὅσον προώδευε, καὶ ἡ φήμη τοῦ ποιμνίου του ἠῤῥξανε, ἠῤῥξανε καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἐνοικίων πρόσδοτος, ὥστε τῷ 1789, συστηθείσης ἐταιρίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς διαδόσεως τῆς γενεᾶς του, ὁ Βακεβάλλ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τοὺς κριοὺς του, διὰ ἓν μόνον ἔτος, λαθῶν τὸ ὑπέρογκον ἐνοίκιον τῶν 6000 λιτρῶν, ὃ ἔστι περὶ τὰς 180,000 δραχμῶν. Ἐλογώρισαν δὲ ὅτι, κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη, οἱ κτηνοτρόφοι τῶν κεντρικῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἰδίας Ἀγγλίας ἐδαπάνησαν περὶ τὰ 3,000,000 δραχμῶν κατ' ἔτος εἰς ἐνοικιάσεις κριῶν· διότι ὁ Βακεβάλλ ἠγωνίσθη μὲν νὰ φυλάξῃ τὸ μονοπώλιον τῆς ἐφευρέσεώς του, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε, καὶ πολλὰ ποίμνια ἐσχηματίσθησαν καθ' ὅλα ὅμοια τοῦ ἐδικοῦ του.

Ὁ ἐντεῦθεν πρᾶχθεις πλοῦτος εἶναι ἀκαταλόγηστος· καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑπὸ τοῦ Βακεβάλλ μορφωθείσα γενεὰ δὲν ἠδύνατο νὰ τραφῇ εἰμὴ μόνον εἰς τὰ πεδινώτερα, τὰ ὑγρότερα καὶ τὰ κερποροώτερα μέρη, ἡ δὲ Ἀγγλία σύγκειται, ἐκτὸς τῶν πεδινῶν τούτων χωρῶν, καὶ ἀπὸ λόφων καὶ ἀπὸ ὀρέων, δύο ἕτεροι παρήχθησαν προβάτων γενεαί, ἡ μὲν τῶν λόφων κατωτέρα ὀλίγον τῶν Δισλεύ, ἀλλὰ πρὸς ταῦτα τείνουσα, ἡ δὲ τῶν ὀρέων, κατωτέρα πάλιν τῆς τῶν λόφων, ἀλλ' ἀγωνιζομένη νὰ προσεγγίσῃ πρὸς ταύτην. Ἡ τῶν λόφων γενεὰ δίδει κατὰ μέσον ὄρον 32 ἕως 40 ὀκάδας καθαρῶν κρέατος ἡ δὲ τῶν ὀρέων, ἀπὸ 24 ἕως 32 ὀκάδας.

Ἴδου ἤδη τί κερδαίνουν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ἀπὸ τοῦ ἴσου αὐτῶν ἀριθμοῦ τῶν προβάτων.

Μαλλιον μὲν παράγει ἑκατέρω τῶν χωρῶν τούτων

ἴσον σχεδὸν ποσὸν, 48 ἑκατομμύρια περίπου ὀκάδας, ἀλλὰ κρέας δίδουσι τὰ Ἀγγλικά πρόβατα ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πλεῖστον ἢ τὰ Γαλλικά.

Εἰς τὰς Βρετανικὰς νήτους σφάζονται κατ' ἔτος 1 ἑκατομμύρια προβάτων, τὰ ὅποια, πρὸς 30 πέρυσι ὀκάδας καθαρῶν κρέατος κατὰ κεφαλὴν, δίδουσι 80 ἑκατομμύρια ὀκάδων.

Εἰς τὴν Γαλλίαν σφάζονται 8 ἑκατομμύρια προβάτων κατ' ἔτος, τὰ ὅποια, πρὸς 15 ὀκάδας περίπου καθαρῶν κρέατος, δηλαδὴ τὸ ἥμισυ τῶν Ἀγγλικῶν, δίδουσι 120 ἑκατομμύρια ὀκάδων.

Ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι τὰ μὲν 35 ἑκατομμύρια Γαλλικῶν προβάτων δίδουσι τὴν ἐξῆς πρὸς

Μαλλίου	40 ἑκατ.
Κρέατος	120

τὰ δὲ 35 ἑκατομμύρια τῶν Ἀγγλικῶν δίδουσι τὴν ἐξῆς πρόσδοτον

Μαλλίου	48 ἑκατομ.
Κρέατος	300

Ὁ ἔστιν ἡ Ἀγγλικὴ πρόσδοτος εἶναι διπλασία τῆς Γαλλικῆς.

Εἰς τὰς ἀποικίας τῶν οἱ Ἄγγλοι ἀκολουθοῦν σύστημα ἀντίθετον ἢ ἐν τῇ μητροπόλει. Εἰς τὰς ἀποικίας, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι εἶναι ὀλίγοι, συμφερότερον εἶναι νὰ καλλιεργῆται τὸ μαλλιον μᾶλλον ἢ τὸ κρέας, διότι τὸ μαλλιον ἐξάγεται.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὰ μεγάλα ζῶα. Ἡ Γαλλία ἔχει κερασφόρων ζῶων 10,000,000 κεφαλᾶς· ἡ μεγάλη Βρετανία τρέφει 8,000,000 τοιοῦτων· ἀλλ' ἀναλόγως πολὺ πλεῖστον πάλιν τῶν Γαλλικῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ πρόσδοτος ἦν συνάγει ἀπὸ αὐτῶν εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλητέρα τῆς τῶν Γάλλων πρόσδοτος. Ὁ ἄνθρωπος εἰμπορεῖ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ βόειον γένος, ἐκτὸς τῆς κόπρου αὐτοῦ καὶ τοῦ δέρματος, τριῶν εἰδῶν ἄλλην πρόσδοτον· ἐργασίαν, γάλα, κρέας. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων προϊόντων τὸ πρῶτον εἶναι ὀλιγώτερον ἐπικερδές· ὅθεν οἱ μὲν φρονιμώτεροι Ἄγγλοι γεωργοὶ ἐξήτησαν πρὸ πάντων ἀπὸ τὰ κερασφόρα αὐτῶν ζῶα γάλα καὶ κρέας, (γεωργοῦν δι' ἔππων) οἱ δὲ Γάλλοι, πρὸ πάντων ἐργασίαν. Ἴδου τὰ ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης τοῦ συστήματος παραγόμενα καθ' ἑκατέρω τῶν χωρῶν ἀποτελέσματα.

Ἐν πρώτοις ἡ Ἀγγλία πρᾶγει 2 χιλιάδας ἑκατομμυρίων λιτρῶν γάλατος πρὸς πώλησιν ἢ χρῆσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δὲ Γαλλία χίλια μόνον ἑκατομμύρια. Καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτοις ὁ Ἄγγλος ἠξέυρει πολὺ τεχνικώτερον νὰ μεταχειρίζεται τὸ γάλα αὐτοῦ, ἢ ἄξια πούτου ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι διπλασία τῆς ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ὀρίζεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 20 ἑκατοστά τοῦ φράγκου δι' ἐκάστην λίτραν, ἐνῶ εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ λίτρα δὲν εἰμπορεῖ νὰ τιμηθῇ εἰμὴ εἰς 10 ἑκατοστά τοῦ φράγκου. Ὁ ἔστιν ἡ Ἀγγλία πορίζεται ἀπὸ τοῦ γάλακτος αὐτῆς 400 ἑκατομμύρια φράγκων, ἡ δὲ Γαλλία μόνον 100.

μύρια τῶν
ζῴων
τομ. ὀκάδων,
ἢ
ῶν προβάτων
μ. ὀκάδων

Προστούτοις, ἐπειδὴ τὰ Ἀγγλικὰ κερασφόρα ζῶα ὄχι μόνον δὲν καταναλίσκουσιν ἐπὶ ματαίῳ τὰς δυνάμεις αὐτῶν δι' ἐργασίας, ἧτις εἰμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ δι' ἄλλων ζῶων, ἀλλὰ καὶ ἐτελειοποιήθησαν διὰ συστήματος ἀναλόγου τοῦ προεκτεθέντος ὡς πρὸς τὰ πρόβατα, ἰδοὺ πόσον διάφορα καὶ ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ βοείου κρέατος παρήχθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀποτελέσματα·

Εἰς τὴν Γαλλίαν σφάζονται κατ' ἔτος 4 περίπου ἑκατομμύρια μεγάλων ζῶων, τὰ ὅποια δίδουσι ἐν ὅλοις, πρὸς 80 ὀκάδας κατὰ μέσον ὄρον, 320 ἑκατομμύρια ὀκάδων κρέατος.

Εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους σφάζονται 2 μόνον ἑκατομμύρια κατ' ἔτος· ἀλλὰ ὁ μέσος ὄρος τοῦ κρέατος ἐκάστου ἐξ αὐτῶν εἶναι ὀκάδες 200, ὥστε τὸ ὅλον ποσὸν τοῦ κρέατος ἀναβαίνει εἰς 400 ἑκατομμύρια ὀκάδων.

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ μεγάλα Γαλλικὰ κτήνη ἐργάζονται προστούτοις, ἡ δ' ἐργασία αὕτη τιμᾶται 200 ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος, πρέπει νὰ προσθῶμεν ἴσον ποσὸν εἰς πίστωσιν τοῦ βοείου Γαλλικοῦ γένους. Ὄθεν ἔχομεν·

Ἐν Γαλλίᾳ.

Ἀπὸ γάλατος	100 ἑκατομμ. φράγκων.
— κρέατος (πρὸς 1 φράγκον τὸ χιλιόγραμμον, ὃ ἐστι τὰ 4/5 τῆς ὀκάς.)	400
— Ἐργασίας	200
Ἐν ὅλοις	700

τὰ ὅποια, διανεμόμενα εἰς τὸ ὅλον ποσὸν τῶν ζῶων, δίδουσι πρόσδοτον 70 φράγκων κατὰ κεφαλὴν.

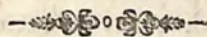
Ἐν Ἀγγλίᾳ

Ἀπὸ γάλατος	400 ἑκατομμ. φράγκων.
— κρέατος	500 " "
Ἐν ὅλοις	900 " "

τὰ ὅποια, διανεμόμενα, δίδουσι 110 φράγκα κατὰ κεφαλὴν.

Ἡ Ἀγγλία ὑπερέχει καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἵππους καὶ ὡς πρὸς τοὺς χοίρους· ἡ δὲ Γαλλία δὲν ὑπετερεῖ εἰμὴ μόνον ὡς πρὸς τὴν πτηνοτροφίαν. Τρώντι οἱ Ἀγγλοὶ ὀλίγα τρέφουσι πτηνὰ καὶ ἡ ἀπὸ τούτων αὐτῶν πρόσδοτος δὲν ὑπολογίζεται ὑπὲρ τὰ 25 ἑκατομμύρια φράγκων, ἐνῶ ἡ Γαλλία ὡς μόνον παράγει ἀξίας 100 ἑκατομμυρίων, καὶ ἀπὸ τῶν παγτῶς εἰδῶς πτηνῶν εἰσπράττει ἄλλα τόσα.

Ἐπιθυμοῦμεν οἱ κτηνοτρόφοι καὶ πτηνοτρόφοι τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, διὰ νὰ ἴδωσιν ὅποια κέρδη δύναται νὰ παραγάγῃ ἐπιτηδεῖως διεξαγομένη, ἡ ἰδιοκτησία αὕτη, ἧτις παρ' ἡμῖν συνήθως θεωρεῖται ὡς μικροῦ λόγου ἀξία.

ΠΕΡΙ ΜΗΛΟΥ

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ἅσα γνωρίζομεν περὶ τῆς ἱστορίας

ΤΗΣ

ΜΗΛΟΥ.

Τὸ ὄνομα Μῆλος φαίνεται ἡ νῆσος λαβοῦσα ἀπὸ τίνος Μήλου στρατηγοῦ Φοίνικος, ἢ ὡς ἐκ τοῦ ἐμπορίου πιθανώτερον τῶν μυλοπετρῶν, (Ἴδὲ Στέφανον τὸν Βυζάντιον ἐν λέξει *Μηλος*), ὧν μέγα πλῆθος διὰ τοῦ ἐμπορίου ἐξήγετο, καὶ ἄς οἱ ἀρχαῖοι μύλας ἐκάλου· δὲν εἶναι ὅμως παράδοξον, νὰ ὠνομάσθῃ Μῆλος καὶ ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς, ὅπερ εἶναι μηλοειδές, ἥτοι κυκλοτερές μακρόθεν ἀπὸ τὰ πελάγη ὀρώμενον. Ὁ Ἀριστοτέλης ὠνομάζει αὐτὴν καὶ Ζεφειρίαν, ὡς δὲ μαρτυρεῖ ὁ Ἀριανὸς ἐλέγετο ὄχι μόνον Μῆλος ἀπὸ τοῦ Μήλου, ἀλλὰ καὶ Γοργίς καὶ Μηλάς καὶ Μιμαλλίς. Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος λέγει ὅτι ἐκαλεῖτο καὶ Βίβλος ἀπὸ τῶν Βιβλίων Φοινίκων, τῶν πρώτων αὐτὴν ἀποικησάντων εἰς ἀμνημονεύτους χρόνους.

Μετὰ ταῦτα ἔστειλαν εἰς Μῆλον ἀποικίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς μαρτυροῦσιν ὁ Πλούταρχος, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὅστις καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Μήλου ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διηγεῖται, περιγράφων συγχρόνως μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ καλλιτελείας τὰ ἀφελῆ καὶ πατριωτικὰ τῶν Μηλίων αἰσθήματα. Ὁ δὲ Κόνων διηγεῖται οὕτω τὴν ἐποίκησιν τῶν Λακεδαιμόνιων εἰς Μῆλον· « Φιλώνυμος ὁ Σπαρτιάτης προδοὺς τὴν Λακεδαίμονα εἰς τοὺς Δωριεῖς, ἔλαβε δῶρον τὰς Ἀμύκλας, ἄς συνώκησεν ἐξ Ἴμβρον καὶ Λήμνου. Τρίτη δὲ γενεὰ στασιάσαντες πρὸς Δωριεῖς μετανίσταντο Ἀμύκλαι, παραλαβόντες δὲ καὶ τινὰς τῶν Σπαρτιατῶν ἡγουμένου αὐτοῖς Πόλλιδος, ἐπλεον ἐπὶ Κρήτης, ἐν τῷ παράπλῳ δὲ τοῦ στόλου Ἀποδάμαστος τὴν Μῆλον οἰκίζει καὶ τὸ τῶν πολιέων γένος ἐνθάδε οἰκισθεὶς Σπαρτιάταις ».

Ἡ Μῆλος, κτισθεῖσα 700 ἔτη κατὰ Θουκυδίδην πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, εἶναι ἐκ τῶν πό-

λεων αἰτινες κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὰ μάλιστα ἤκουσαν κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἀντίστασις αὐτῶν πρὸς Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τὴν καλλιτεχνίαν, ὡς ἀποδεικνύει ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, τὸ κάλλιστον τῶν ἀγαλμάτων τοῦ ἐν Παρισίοις ἀρχαιολογικοῦ μουσείου. Ἀλλὰ καὶ τὰ σωζόμενα ἐρεπίκι τῆς ἀρχαίας πόλεως τῆς Μήλου ἀποδεικνύουσι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν βύβην αὐτῆς, καὶ ὅσα τεμάχια διαφόρων μνημείων τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας.

Ἡ Μήλος συγκαταριθμεῖται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου μεταξὺ τῶν νήσων αἰτινες, ὅτε ὁ Πέρσης ἐξήτει γῆν καὶ ὕδωρ, τὸν φόρον τοῦ φόβου, ἤχι μόνον ἠρνήθησαν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ μετέσχον τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας παρσχόντες δύο πεντηκοντόρους. Ἐπὶ δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἡ Μήλος μόνον καὶ ἡ Θύρα ἐκ τῶν Κυκλάδων ἐτόλμησαν νὰ ἐκφέρωσιν ἀρνητικὴν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἀθηναίων ἀπάντησιν, μάλιστα ἡ Μήλος συνεμάχει μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' ἃ καὶ ἐστειλαν οἱ Ἀθηναῖοι κατ' αὐτῆς πρῶτον μὲν Νικίαν τὸν Νικηράτου μὲ θύναυς καὶ δισχιλίους ὀπλίτας. Ἀλλ' ὁ Νικίας ἀποβιβασθεὶς δὲν ἐκίνησεν εὐθὺς εἰς ἐχθροπραξίας, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῷ καλοκάγαθιν, ἐξήτησε παρὰ τῶν κατοίκων διὰ πρέσβων τὴν συμμαχίαν. ἢν ἀπεποιήθησαν μὲν, τῷ ὑπεσχέθησαν δὲ νὰ μένωσιν οὐδέτεροι, καὶ εἰς τοίτους εὐχαριστηθεὶς τοὺς ὄρους ἀνεχώρησεν ὁ Νικίας τὴν Μήλον ἀφείς ἡσυχάζουσαν. Οὕτω διέμεινεν οὐδέτερα μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ θέρους τοῦ ἔκτου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου παρακινούμενοι, ἐστειλαν κατ' αὐτῆς Κλεομίδα τὸν Λυσιστράχου, καὶ Τισίαν τὸν Τισιράχου μὲ ναῦς ἰδίας μὲν 30, Χίαις δὲ 6, Λεσβίαις δὲ 2, καὶ ὀπλίτας ἐδίοις μὲν χιλίους διακοσίους καὶ τοξότας τριακοσίους, σὺν εἰκοσιν ἵπποτοξοτῶν, μετὰ συμμαχικοῦ καὶ στρατοῦ συγκειμένου ἀπὸ χιλίους πεντακοσίων ὀπλίτας, πρὶν δὲ προβῶσιν εἰς ἐχθροπραξίας πέμψαντες πρέσβεις ἐξήτησαν τὴν ὀριστικὴν αὐτῶν συμμαχίαν. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ἐδέχθησαν οἱ Μήλιοι οὐχὶ ὅμως ἐνώπιον τοῦ δήμου ἀλλ' ἐν ἰδίῳ συλλόγῳ ἐν ᾧ οἱ ἀριστοὶ μόνον μετ' αὐτῶν συνδιελέχθησαν, καὶ ματαίως ἐπροσπάθησαν νὰ πείσωσιν αὐτοὺς, ὅπως τοὺς ἀρήσωσιν εἰς τὴν οὐδετερότητα αὐτῶν ἡσυχάζοντας, διότι οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πρέσβεις ἐπέμενον εἰς τὴν περὶ συμμαχίας αὐτῶν ἀπαίτησιν, ἢν ἔλεγον ὅτι ἄλλως θέλουσιν ἐκβιάσει, οἱ δὲ Μήλιοι δὲν ἐνέδιδον, τὰς ἐλπίδας στορίζοντες ἐπὶ τῆς Μητροπόλεως αὐτῶν Λακεδαιμόνος ἢτις ἢ ἐκώφευεν ἢ προδομένη τὴν θαλάσσιον τῶν Ἀθηναίων δύναμιν δὲν ἐδοθήσεν αὐτοῖς παντελῶς. Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν κτίσαντες περὶ τὴν πόλιν περιτείχισμα, καὶ μέρος τοῦ στρατοῦ αὐτῶν ἀφήσαντες νὰ τὴν πολιορκῆ, ἀνεχώρησαν, μᾶλλον ἀπὸ τοῦ λιμοῦ προσδοκῶντες τὴν ἐκπόρθησιν αὐτῆς, ἢ ἀπὸ τῆς ἐναπολειφθείσης δυνάμεως αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ Μήλιοι κατ' οὐδὲν ἐμικροψύχησαν, εἰ καὶ βλάπτοντες τὴν ἀδιαφορίαν τῆς μητροπόλεως, ἐκδρομῶν δὲ κατὰ τοῦ πρὸς τὴν ἀγο-

ρὰν τοῦ περιπολισματος μέρους, ἐκυρίευσαν αὐτὸς, καὶ εἰσαγαγόντες ὅσα ἐκ τῶν χρησίμων ἠδυνήθησαν, ἐπανήλθον φρουρὰν εἰς τὴν ἐκυρίευσαν ἑπαλιζίν ἀφέντες, καὶ δεύτερον τὸν χειμῶνα κατὰ τοῦ ποριπολισματος ἐξέδραμον καὶ δεύτερον πύργον ἐκυρίευσαν. Ἀλλὰ τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐννοήσαντες ὅτι ἡ Μήλος τόσον εὐκόλως δὲν παραδίδεται, ἐστειλαν περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ ἔαρος καὶ ἄλλον στρατὸν, καὶ τότε διὰ τῆς προδοσίας τινὸς τῶν Μηλίων, ὅστις φαίνεται δωροδοκηθεὶς, ὑπέκυψεν ἡ πόλις εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες καὶ πρὶν ἀδίκως δὲν ἄφινον αὐτὴν ἡσυχάζουσαν, καὶ ἤδη ἀπανθρώπως ἔζητῶν κατέσφαξαν αὐτοὺς τοὺς κατοίκους αὐτῆς, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ἐξήνδραποδίσαν. Ἐπεμψαν δὲ πρὸς ἐνοίκησιν πεντακοσίους ἐποίκους, οὓς ὅμως ἀπεδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὴν ἦτταν τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπανήγαγον τοὺς περισωθέντας τῶν πρώτων κατοίκων.

Εἰς δὲ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους συνεμερίσθη ἡ Μήλος τὴν τύχην τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ὑπέπεσε δηλ. εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν, ἀρ' ἣς μετέβη εἰς τὴν Βυζαντινὴν, ὡς βεβαιούται καὶ ὑπὸ σωζομένων ἐρεπίλων Ῥωμαϊκῶν, καὶ μεταξὺ ἄλλων καὶ διὰ τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς:

Ο ΔΑΜΟΣ ΜΑΛΙΩΝ (Θ)ΕΑΝ ΡΩΜΑΝ ΕΙΚΟΝΙ ΧΑΛΚΕΙ ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΑ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ ΕΣΤΑΚΕΝ.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς νήσου ταύτης, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐν τῷ Θουκυδίδη διαλόγου τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτῶν μετὰ τῶν Μηλίων, ἦτον ἀριστοκρατικόν, διότι ἐκεῖ μόνον οἱ ἀριστοὶ βουλευόνται καὶ μόνον ἀποφασίζουσι χωρὶς νὰ ἐρωτήσωσι τὸν δῆμον καὶ μάλιστα περὶ πράγματος τοσοῦτον σπουδαίου ἐκ τούτου συμπεραίνεται ὅτι ἡ δικαιοδοσία τοῦ δήμου ἦτο πολλὰ μικρά. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιμονὴ τῶν Μηλίων ἐκείνη εἰς τὸ νὰ μὴ συμμαχήσωσι μετὰ τῶν Ἀθηναίων, φαίνεται ἐπίσης πηγάζουσα ἐξ ἀριστοκρατικῶν ὑπονοιῶν, μὴ, ἂν συνεμάχουν μετὰ πόλεως δημοκρατουμένης, τὸ δημοκρατικὸν φρόνημα διεδίδετο καὶ εἰς τὸν λαὸν τῆς Μήλου. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμόνιους διετήρησαν ἀναμφισβότως τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῆς πολιτείας.

Ἡ περαιτέρω τῆς Μήλου ἱστορία εἶναι λίαν ἀσαφής· φαίνεται δὲ καὶ αὐτὴ παθοῦσα πολλὰ κατὰ τὰς ἐν τῷ μεσαιῶνι ἀλλεπκλήλους πειρατικὰς ἢ κατακτητικὰς εἰσβολὰς διαφόρων λαῶν βερβάρων καὶ ἐξυγετισμένων, οἷον τῶν Καλίκων, τῶν Σαρακηνῶν, τῶν Γότθων, τῶν Φράγκων, τῶν Βενετῶν καὶ τῶν Γούρκων, καὶ πιθανώτατα κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς ταύτας, ἐξηρνήσθησαν ὀλοτελῶς, ἢ ὀλίγοι διεσώθησαν τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς. Κατ' ἀγνωστον ὅμως ἐποχὴν φαίνεται πιθανώτατον, ὅτι ἦλθον πρόσφυγες τινες ἐκ τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τινος Κοτάκιν, οὗ τινος ἢ οἰκογένειας εἰς Πελοπόννησον σώζεται, καὶ οὗτοι εὐρόντες τὰς ἀρχαίας πόλεις ἐρημωμένους, ἐξελέξαντο τὴν θέσιν τῆς Ζεφειρίας ὡς εὐθετοτέρα

προς τὴν γεωργίαν, διότι κείται ἐντὸς εὐρυχώρου ἢ πεδίου, καὶ τότε καὶ οἱ περισωθέντες ἐγγώριοι, ἢ ἐγκαταλείψαντες καὶ αὐτοὶ τὰς ἀρχαίας αὐτῶν κοιτίδας, συνωκίσθησαν εἰς τὴν Ζεφειρίαν. Κατ' ἐποχὴν δ' ὡσαύτως ἄγνωστον ἀλλὰ μεταγενεστέρην ἦλθεν ἐκ Κρήτης καὶ ἕτερός τις ἄρχων Ταταράκης τοῦνομα, μέ τινας Κρήτας, ὡς τοῦτο καὶ παρά τινων γερόντων τὴν σήμερον ἐτι ἀναφέρεται. Ἀναφέρεται δὲ καὶ τις (ἐγγώριος ὡς φαίνεται) ἄρχων, ὅστις Ἀρμένης καλεῖται, οἷον ἐν τῷ ἐξῆς διστιχῷ.

Καὶ πρῶτος ἦτον πάντοτε Ἀρμένης καὶ Κοτάκης,
Καὶ μετὰ ταῦτα, φάνηκεν ὁ ἄξιος Ταταράκης.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ Ζεφειρία ἀπὸ τὰ τρία ταῦτα γέννησιν, συνωκίσθη, καὶ ἡ ἐτι μετὰ τὴν πώλησιν σωζομένη διαίρεσις τὸ μαρτυρεῖ, διότι ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται χωρικοὶ ὧν ἡ καταγωγὴ εἶναι κρητικὴ, καὶ ἕτεροι θεωροῦντες ἐκυτοῦς ὡς ἰθαγενεῖς.

Ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν Λατίνων, ὅταν τὰ διάφορα συντρίμματά τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐγένοντο ἔρμια ἐν τῶν συμμάχων κατακτητῶν, ἡ Μήλος περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἑνετοῦς, συμπεριληφθεῖσα εἰς τὸ Δουκάτον τῆς Νάξου, καὶ Δούκα ἐδέχθη Μάρκον τὸν Σουήδαν (ἔτ. 1208).

Ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἑνετῶν εἰς τὴν Μήλον ἤρχισεν ἡ ἀμάχη πάλιν ἡ πόλις τῆς Ζεφειρίας καὶ ἐπὶ πλούτῳ καὶ μεγαλείῳ καὶ κυτυλίῳ καὶ πολυτελείᾳ, διότι οἱ Ἑνετοὶ καὶ τὴν πόλιν ἄπασαν ἐπὶ τὴν ἐνετικὴν ἀρχιτεκτονικὴν μετεκόσμησαν καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς νύξησαν, καὶ εἰς τὰ στρατιωτικὰ ὅπως τὸν τοὺς κατοίκους ἤσκησαν καὶ πλοῖα ἔφερον. Ἐπὶ δὲ Ἰωάννου τοῦ Σανούδου, τοῦ β' Δουκῆ τοῦ ἀρχιεπελάγου, ἡ Μήλος διεχωρίσθη ἀπὸ τὸ Δουκάτον τῆς Νάξου, διότι οὗτος ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν Πρίγκηπα τὸν ἀδελφόν του Μάρκον ὅστις τὴν ἔδωκε προῖκα εἰς τὴν κόρην τοῦ Ἀνθούλαν (Florens) ἧτις ἐνυμφεῖσθαι Γάλλον τινα Κρόσπον, ἀπὸ τοῦς Βυζαντινοῦς καταγόμενον αὐτοκράτορα, οὗτος δὲ πάλιν κατήρρωσε τὴν ἐνώση ὅλον τὸ δουκάτον δολοφονήσας Κροκέριον τὸν Θ'. Δούκα τοῦ ἀρχιεπελάγου καὶ διὰ τοῦ δόλου τούτου κατέστη ὁ Γ'.

Ἡ Ζεφειρία ὅμως ἐν μέσῳ ὄλων τούτων τῶν τετραρχῶν οὐχ ἦτο ἐπλοῦτος καὶ ἰδίως διότι ἐχρητίμευεν ὡς καταρτίγιον καὶ ὡς ὀρηκτῆριον εἰς περικτικὴν τινα ἐταιρίαν φράγκων, ἧτις ἐνταῦθα ἐκίμιζε τοὺς δι' ἀνομιῶν ἀποκτωμένους θησαυροὺς αὐτῆς, καὶ ἐπλοῦτιζε τὴν νῆσον, ὀχυρώσασα καὶ τὸν λορίσκον ὅπου εἶναι ἐκτισμένη ἡ σημερινὴ πόλις. Ἀπαίσιος φήμη διετήρησε τὰ ὀνόματ' αὐτῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐταιρίας τῆς τῶν κκορῶν, οἷον τοῦ Βερεθόλια καὶ ἄλλων.

Ὁ δὲ Πυροπόγων, ὀθωμανὸς ναύαρχος (Barberousse) (1537) ὑπέταξε τὴν νῆσον εἰς τὸν Σουλεϊμάνην Β', ὅστις ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν παρ' αὐτοῦ ἐπιτετραμμένον τὴν Δουκίαν τοῦ ἀρχιεπελάγου Ἰωσήφ Νάκεν, μετ' οὗ τὸν θάνατον ἡ Δουκία διελύθη, καὶ

ἡ Μήλος ἔμεινε ὑπὸ τὴν ἄμεσον τῆς Τουρκίας κυριαρχίαν. Ὁ Τουρνεφόρτιος λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐσύστησεν εἰς Μήλον ἀνὴρ τις τὸ ὄνομα Κόπρις, ὃν οἱ ἐγγώριοι Κάψιν ὀνομάζουσι, μικρὰν δυναστείαν, ἀλλ' ἀπατηθεὶς ὑπὸ τινος ναυάρχου, παρ' οὗ προσεκληθὴ δι' ἐπίσκεψιν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἀπήχθη εἰς Κωνσταντινουπόλιν ὅθεν ἐγένετο ἄφαντος.

Τὸ πολίτευμα τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν καὶ ἐπὶ τῶν δουλικῶν ἡμερῶν ἦτον ἄκρατος καὶ ἀγέρωχος ἀριστοκρατία, τῶν μεγάλων δούλων πιεζόντων τοὺς μικροτέρους. Ὅταν οἱ τοῦ ὄχλου διέβαινον ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου οἱ προῦχοντες ἐκάθητο, ἔπρεπε ν' ἀποκαλύπτωσι τὰς κεφαλὰς των, καὶ νὰ γυμνώσιν τοὺς πόδας των. Ἐκαστος ἀνάβητης, εἰς ἐνὸς τετάρτου ἀπόστασιν ἐπέβη, καὶ δὲν διήρχετο ἀπὸ τὴν ἀγορὰν, ὅπου συνήρχοντο οἱ ἄρχοντες, ἀν δὲν ἔχρινεν ἐκτὸς τῶν πυλῶν τὸ ζῶν του. Οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τῶν προῦχόντων εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὰς ἀρχὰς προσελύσεως, οὗτοι ἐγένοντο βοϊβοδες, οὗτοι καὶ ἐπιτρόποι. Τοὺς ἐπιτρόπους τούτους ἀναφέρει καὶ ὁ Τουρνεφόρτιος, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐτι σωζομένου ἦσαν δὲ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, καὶ εἶχον ἀστυνομικὴν τινὰ καὶ δικαστικὴν ἀξίαν ὡς φαίνεται εἰς πολλὰ ἐγγράφα ἄτινα ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει τῆς παρούσης διατρήτης θέλω προσάψαι. Διὰ τῶν ἀρχῶν δὲ τούτων, συνήθως ἐπέβη τὸν λαὸν καὶ εἰς μεγάλα, τὸν ὑπέβαλλον ἀγγαρεῖας, διότι διὰ τῶν ἀγγαρευῶν ὠκοδόμου τῆς νήσου τὰς λαμπρὰς ἐκκλησίας, ἐπεμελοῦντο δὲ καὶ τὰ τῆς καθαριότητος. Οὕτω λέγεται ὅτι ἡ τὸ 216 κτισθεῖσα, καὶ Μορομερίτισσα καλουμένη ἐκκλησία, ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο διότι οἱ ἄρχοντες ἐβίασαν τὸν λαὸν νὰ τὴν οἰκοδομήσῃ ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. Ἄλλη δ' ἐκκλησία ἡ τοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος, ἐπὶ τοῦ μεγάλου λοιμοῦ ἀνεγερθεῖσα, εἶναι λαμπρὰ καὶ ὅλη κατὰ χάρος. Τὴν μεγάλην δὲ τῶν Μηλιῶν ἀρχόντων ὑπεροψίαν κυροῖ καὶ ἡ παράδοσις, ἀποδίδουσα εἰς αὐτὴν τῆς Ζεφειρίας τὴν ἐρημίωσιν.

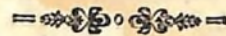
Ἐπὶ Τουρνεφορτίου ἡ Μήλος εἶχε 16,000 χιλιάδας κατοίκων πρὶν δὲ εἶχε καὶ 40,000. Ἡ νέη πόλις αὐτῆς ἦτο ὠκοδομημένη ἀπὸ λιθῶν ἐλαφρῶν φαίων βαθύτερον λαμβάνοντα χροῶμα εἰς τὸν αἶρα, καὶ σίστασιν ἔχοντα σακχαρώδη δι' ὃ σακχαρόπετρα ὀνομάζεται. Ἀντέχει δ' ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὸ πῦρ καὶ ὁ Πλίνιος ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο καταλλήλοτος εἰς θίξιν οἰουδήποτε σιδήρου. Ἐκείτο δὲ ἡ πόλις ἐντὸς κοιλώματος, ὥστε πολλὰ ἐν αὐτῇ συνέρρον ὕδατα. Ἀλλὰ ταῦτα διωχεύοντο εἰς τὴν θάλασσαν ὡς καὶ τὰ πέριξ τενάγη διὰ πολλῶν ὑπονόμων ὀρυχθέντων μετὰ τὴν ἐλευσιν βεβαίως τῶν Ἑνετῶν καὶ ὧν τινες σώζονται μέχρι τοῦδε. Ἄλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους τὰ τῆς καθαριότητος μέτρα ἐντελῶς παρημελήθησαν καὶ οἱ ὑπόγειοι σωλῆνες κατεφράγησαν, καὶ οἱ τὰ ἔλη καθαίροντες ἀγώγοι συνεκαλύφθησαν. συνέπεσε δὲ τότε καὶ τὸ παρ' αὐτῇ τῇ πόλει κείμενον θειοῦχον μεταλλεῖον τοῦ Μαυρομοῦρι νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐξερεύσῃ θειοῦχον ἀεριοῖον, ὅπερ μετὰ τῆς δυσωδίας τῶν ἐλῶν καὶ ἀκαθαρτιῶν τῆς πόλεως συμμιγνόν, ἀπετέλουν ἀέρα πνιγη-

ρὸν καὶ νοσῶδη ἐξ οὗ λοιμικὴ νόσος ἐπελθοῦσα ἐπέ-
νέμετο πᾶσαν τὴν πόλιν. Τὴν δὲ τῆς λοιμικῆς ταύ-
της νόσου αἰτίαν ἄλλοι εἰς ἄλλο ἀπέδιδον, οἱ μὲν
εἰς τὴν ἀλαζονείαν τῶν προϋχόντων, οἱ δὲ εἰς τὴν
ἀθείαν αὐτῶν, ὥστε καὶ ἐκπεπληγμένοι οἱ κάτοι-
κοι ἀφίερον τὰ κτήματα αὐτῶν εἰς τὰς μονὰς·
καὶ τότε τὰ μέγιστα Μοναὶ τινες ἐπλούτισαν μά-
λιστα δὲ ἡ τῆς ἁγίας Μαρίνης. Εἰς τοῦτο δὲ συνέ-
τεινε καὶ ἔθος ἐπιτρέπον τοῖς πνευματικοῖς τοῦ
συμβολαιογράφου τὰ ἔργα, τοῦλάχιστον ἐπὶ διαθηκῶν,
διότι πολλὴ ἐγένετο εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἡ προτροπὴ ἱε-
ρῶν κληροδοσιῶν πρὸς βλάβην τῶν κοσμικῶν συμπε-
ρόντων τῶν οἰκογενειῶν των, καὶ πολλαὶ διεδίδοντο
αἱ προλήψεις περὶ ἀνδρῶν βουρκολιασθέντων, καὶ ἁ-
γίων ἐντεῦθεν προσφορᾷ περαιομένων. Οὕτω ἐ-
ξηκολούθησε φθίνουσα ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ πολλὰ ἔτη,
μέχρις οὗ ἀπεφάσισαν νὰ μετακινήσωσιν οἱ κάτοικοι
ἀπὸ Ζεφειρίας· ἐπεὶ δὲ τότε ἅπασαι αἱ νῆσοι ἐμα-
στίζοντο ἀπὸ τρομερᾶν πειρατείαν, οἱ κάτοικοι κα-
ταφεύγοντες εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ἐκτιζον ἐπ'
αὐτῶν τὰς πόλεις των. Καὶ ἡ Μήλος τὸ αὐτὸ ἔπρα-
ξε, συνωκίσθη ἐπὶ τοῦ κωνοειδοῦς λοφίσκου ἐφ' οὗ καὶ
τὴν σήμερον κεῖται ἡ πόλις τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς
νήσου λαβοῦσα. Ἐξελέξαντο δὲ μάλιστα τὴν θέσιν
ταύτην, εὐρόντες ἐπ' αὐτῆς τὸν ὄχυρὸν πύργον τῶν
πειρατῶν ὅστις σώζεται ἔτι, καὶ τὴν κατοικίαν
τοῦ ἀρχιληστοῦ, ἧς ἔτι ἐρείπια σώζονται ὑπὸ τὸ ὄνο-
μα παλάτι, καὶ μίαν δεξιαμένην ἀφαιρικτὰ στέρα
τὴν σήμερον καλουμένην. Ἀπὸ τῶν πειρατῶν τοῦ-
των φαίνεται ὅτι ἔλαβον καὶ τὰ πρῶτα μαθή-
ματα καὶ τὴν πρώτην ἐμπειρίαν οἱ τῆς Μήλου
πρωεῖς. Καὶ τοὶ δὲ τελοῦσα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν
Τούρκων ἀπελάμβανεν ὅμως προνομίων τινῶν ἅτινα
αὐτόνομον σχεδὸν τὴν ἀνεδείκνυσον μέχρι τοῦ κοι-
νοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, οὗ καὶ αὕτη ὑψω-
σε τὴν σημαίαν, καὶ βοήθειάν τινα εἰς τὴν Κρήτην
ἐπεμψεν. Ἀλλὰ κακῶς δι' αὐτὴν ἀντεμείβθη, διότι
Κρήτες ἐν τῷ διαστήματι τῶν ταραχῶν τὴν ἐλεη-
λάτισον. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν προκρίτων αὐτῆς ἐν τοῖς
Εὐρωπαϊκοῖς πλοίοις πρωεῖς ἔτυχον, καὶ εἰς τὴν
ἐν Νεοκαστρῷ ναυμαχίαν ἀνδρείοτατα ἐπολέμησαν.
Ἄξιός δὲ ἰδίως μνήμης εἶναι ὁ Πέτρος Μικέλες
ὅστις ἀναχωρῶν ἀπὸ Σμύρνης ὡς πρωεὺς ἐν τῇ
Ἀγγλικῇ Ναυαρχίᾳ «ὡς νικήσωσιν οἱ Ἕλληνες, ἀνέ-
κραξε, καὶ ὡς ἀποθάνω πρῶτος!» καὶ ἐγένετο ὡς
ἠύχθη. Διότι σταλεῖς ὑπὸ τῶν ναυάρχων πρὸς τὸν
Τοπάλ πασᾶν νὰ διαπραγματευθῆ, καὶ διὰ τῆς θερ-
μότητος τῶν λόγων του παροργίσας αὐτὸν ἡ τοὺς
παρευρισκομένους τῶν φυλάκων του, ὅταν ἀνεχώ-
ρησεν, κατεπευροβολήθη καὶ ἔπεσε πρῶτον θῦμα τῆς
εἰς ἕματα πλουσίας ἐκείνης ἡμέρας. Καὶ ὁ πατήρ
αὐτοῦ διεκρίθη ἐπὶ αὐστηρᾷ ἀκραιότητι. Πρωεὺς
ὢν ἐν τῷ πλοίῳ δι' οὗ περιήρχετο ἡ Ἰσαβέλα, ἡ ἐπὶ
παρνόμῳ ἔρωτι κακαδικαθεῖσα βασίλισσα τῆς
Ἀγγλίας, καὶ προσκλήθεις εἰς Λονδίνον ὡς μάρτυς
ἐν τῇ περιρῆμῳ ἐκείνῃ δίκῃ, θησαυρῶν ἔλαβεν ὑπο-
σχέσεις ἂν κατέθετο, ὅπως εἰς τὸν κατηγορούμενον
ἐσύμπερε, καὶ αὕτη ἡ βασίλισσα αὐτοπροσώπως τῷ

ἀπέτεινε παρατηρήσεις. Ἄλλ' ἀπήντησε βραχυλόγως,
«θὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἡ συνειδήσις μου μοὶ ἐπι-
τάττει,» καὶ ἡ μαρτυρία του ἐκύρωσε τῆς βασι-
λίσης τὴν καταδίκην.

Ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Ζεφειρίας κατώκησεν εἰς Μί-
λον καὶ Καπουκίνοι, ὧν ἡ μονὴ ἐπὶ τῆς Τουρκο-
κρατίας κατεδαφίσθη· οὗτοι δ' εἶχον κτίσεις εἰς Ζαφει-
ρίαν Σχολεῖον τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης, καὶ ἕτερον τῆς
Ἑλληνικῆς, ἐν δὲ τῷ περικυκλοῦντι αὐτὰ κήφῳ, εὐρί-
σκετο ἀγχαλμάτιον τῆς πολυμάστου Ἀρτέμιδος.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—0—

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ.

Συνταχθεῖσα μὲν ὑπὸ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ,

Ἐκδοθεῖσα δὲ δαπάνῃ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ,

(Ὅρα εἰς τὸ ἐξώφυλλον.)

—0—

Τῆς ἐπιτόμου ταύτης ιστορίας τὴν ἐκδοσιν πρὸ
πολλοῦ ἀνήγγειλεν ἡ Πανδώρα, δημοσιεύσασα ἐν
ἐξωφύλλῳ αὐτὸ τὸ προοίμιον τοῦ συγγραφέως,
περιγράφοντος ἐκεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ πονήματος, καὶ
τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ἐπάτησεν ἵνα φθάσῃ εἰς αὐτόν.
Ἐυστόχησεν; ἠστόχησεν; Ὁ ἀναγνώστης ἐννοεῖ διατί
κρίσιν περὶ τοῦτου ἀπέχει τοῦ νὰ ἐμφράσῃ ἡ Πα-
δώρα. Ἄλλ' ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἀποδειχθῆ ἡ ἐκ-
τοῦ βιβλίου τούτου ὠφέλεια, ὀφείλομεν νὰ ὁμολο-
γήσωμεν ὅτι ἡ ἰδέα τὴν ὁποίαν πρῶτος συνέλαβεν ὁ
συγγραφεὺς, τοῦ νὰ συναρμολογήσῃ καὶ νὰ συνδέσῃ τὴν
ἱστορίαν τῶν τριῶν μεγάλων ἐποχῶν τοῦ ἐθνικοῦ
βίου τῆς Ἑλλάδος, παραθεῖς τὰ κυριώτατα γεγο-
νότα ὅσα ἐδόξασαν αὐτὴν, θέλει ἀποβῆ τὰ μάλιστα
γόνιμος κατὰ τὸν παρόντα ἰδίως χρόνον, ὅτε δὲν
πρέπει νὰ μείνῃ ὁ ἐλάχιστος δισταγμὸς, ὅτι ἡ Ἑλ-
ληνικὴ φυλὴ, καὶ διὰ τὰ ἀρχαῖα καὶ διὰ τὰ νεώ-
τερα κατορθώματα τοῦ νοῦ καὶ τοῦ βραχίονος αὐ-
τῆς, ὑπάρχει ἄξιον προσοχῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κατὰ
τὴν Ἀνατολήν.

Δὲν πρέπει δὲ ν' ἀποσιωπήσωμεν ὅτι καὶ ὁ ἐκ-
δότης, φιλοτιμηθεὶς νὰ μεταχειρισθῆ καὶ λαμπροῦς

κίτρικας, και χάρτην αξιολόγον, και να διατάξη γένει τὰ τῆς τυπώσεως με ἀπειρον φιλοκαλίαν, γρήγησεν εἰς τοὺς φιλαναγνώστας ἐν ἐκ τῶν βιβλίων ἐκείνων ἄτινα σπανίως τυπώνονται οὕτω πως Ἑλλάδι.

ναύσωσιν ἦν εἰς αὐτὸ ἐπιφέρει πολλάκις ἡ ἀπλὴ τῆς πράξεως ἀσκησις. Συγχρόνως δὲ θέλει ἀντιπροσωπεύει ἐντίμως και τὰς ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης γινόμενας προσπάθειας, τὰς ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν πεπαιδευμένων ἰατρῶν παρατηρήσεις, και τὰ τῆ κυβερνήσει ὑποβαλλόμενα ὑπομνήματα κατ' ἐκλογὴν δημοσιεύουσα. Ἡξεύρομεν ὅτι εἰς ἐπιτυχίαν ἐπιστημονικῆς ἐφημερίδος δὲν ἀρκεῖ μόνῃ ἡ ἀγαθὴ διάθεσις, ἀλλὰ προσαπαιτοῦνται και ἄλλαι ἀφρευτικοὶ ἀρεταί, οἷον ἡ κρίσις, ἡ γνῶσις, ἡ ἱκανότης. Ἀλλὰ διότι ἡξεύρομεν τοῦτο πεπείσμεθα ὅτι ἡ ἐφημερίς τοῦ Κ. Γούδα παρέχει πάσας τὰς ἐγγυήσεις ἐπιτυχίας, διότι τὰ ἀρχαιότερα αὐτοῦ ἔργα, εἰσὶν ἀποχερῶντα και κρίσεως, και ἐπιστήμης, και ἱκανότητος δείγματα.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα.

Ὁ Κύριος Ἀναστάσιος Ν. Γούδας ἰατρὸς, ἀναγγέλλων τὴν ἔκδοσιν ἰατρικῆς ἐφημερίδος, δίδει νέον δείγμα τῆς ἀκαμάτου και κοινωφελοῦς δραστηριότητός του. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐγκατέλιπε τὰ βάρη τοῦ πανεπιστημίου ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ δὲν ἔπαυσε μέχρι τοῦδε τὴν πατρίδα ὠφελῶν διὰ τῶν αξιολόγων του μεταφράσεων τῶν δοκιμωτέρων ξένων ἰατρικῶν βιβλίων. Ὁ Κ. Γούδας, τὴν τε θεωρίαν και τὴν πρᾶξιν του ἐπιβρόσας διὰ μακρᾶς ἐν Παρισίοις διατριβῆς, ἐρ' ἧς ὡς μέλισσα τὰ χρησιμώτατα ἀπεμάξατο, και εἰς δόκιμον ἰατρὸν μορφώθηκε, δὲν ἀφιέρωσεν ὅμως ὅλον ἑαυτὸν μόνον εἰς τὸν ἀπὸ τῆς τέχνης του ἐντιμον πορισμὸν, ἀλλ' ἔμεινε πάντοτε πιστὸς τῆς τροφοῦ αὐτοῦ ἐπιστήμης θεράπων, και ἤδη τὴν μεγίστην ἀναδεικνύει αὐτῇ ὑπηρεσίαν, τὴν προκειμένην ἐκδίδων ἐφημερίδα. Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἰατρικαὶ σπουδαὶ τοσαύτην ἐπίτασιν ἔλαβον ἐν Ἑλλάδι, ὥστε οἱ ἡμίσεις σχεδὸν τῶν φοιτητῶν τοῦ πανεπιστημίου, εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν εἰσὶ κατατεταγμένοι. Καὶ μορφοῦνται μὲν οὗτοι διὰ τῆς ἐπιμελείας των και τῶν ἀγῶνων τῶν πεπαιδευμένων αὐτῶν καθηγητῶν, εἰς ἰατροὺς χρησίμους, χρησίμους τῷ στρατῷ, χρησίμους ταῖς ἐπαρχίαις, χρησίμους τέλος και τοῖς ἀλλαχοῦ ὁμογενέσιν, ὅς διὰ τῆς παιδείας και διὰ τῆς τέχνης των φέρουσι πολλάκις και ψυχῆς και σώματος θεραπείαν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, μεμακρυσμένοι τῶν διανοητικῶν κέντρων, και οἱ πλεῖστοι ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων των μὴ δυνάμενοι νὰ πορίζωνται τὰ νεώτερα και πολυδάπανα τῆς ἐπιστήμης συγγράμματα, ἀδυνατοῦσι νὰ παρακολουθῶσιν αὐτῆς τὴν πρόοδον. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἄλλοειψιν θέλει θεραπεύσει ἡ ἐφημερίς τοῦ Κυρίου Γούδα, διοχετεύουσα τὰς νέας ἰατρικὰς ἀνακαλύψεις και γνῶσεις, εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν πολυαριθμούς Ἀσκληπιάδας, συντελοῦσα εἰς τὴν ὁσημέραι βελτίωσιν αὐτῶν, ἐξοχλοῦσά τὴν τοῦ πνεύματος αὐτῶν καλλιέργειαν, και ἐμποδίζουσα τὴν ἐκβα-

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα δημοτικὰ ἄσματα, πολλὰ αὐτῶν πλήρη ἀφελοῦς χάριτος, πλήρη φυσικῆς και ἀπλάστου δυνάμεως, λέγομεν μὲν πάντες ὅτι ὁ λαὸς εἶναι μέγας ποιητής, ἀλλὰ δυσκόλως ἐννοοῦμεν πῶς τοῦτο γίνεται, και περιέργοι εἴμεθα νὰ ἐγνωρίζωμεν τὸ ὄνομα και τὸν βίον τῶν μετριοφρόνων ἐκείνων ῥαψωδῶν, οἵτινες τῆς ἀτομικῆς δοξῆς οὐδόλως τὸ ἐλαττήριον ἔχοντες, ψάλλουσιν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ και ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ. Ἴδου, τὸ παραπέτασμα ἀνασύροντες, δημοσιεύομεν ἐνὸς αὐτῶν και ἐν ἄσμα, και τὸ ὄνομα και τὰς περιστάσεις.

Και εἶναι μὲν τὸ ἄσμα τοῦτο οὐχὶ ἐντελῶς ἀπήχημα τῶν ὁρέων κατὰ τὴν στιχοῦργικὴν διασκευὴν και τὴν ἐκφρασιν, γίνεται μὲν ἐν αὐτῷ ἐπαισθητὴ ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς πόλεως, ἐν ἧ διαιτᾶται ὁ ποιητής, ἀλλ' οὐχ ἦττον εἶναι πνεύματος γέννημα οὐχὶ καλλιεργηθέντος, αὐτόματον τοῦ αἰσθήματος βλάστημα, ψυχολογικῶς ἐκ τῆς αὐτῆς ἀπορρέον πηγῆς ἐξ ἧς και ἐκεῖνα τὰ ἄσματα.

Ὁ ποιητής αὐτοῦ, ἐκ τινος χωρίου τῆς βορείου Εὐβοίας καταγόμενος, ἤχημαλώπηθη, βρέφος ἔτι μετὰ τῶν γονέων του, και ἀπήχθη εἰς Μακεδονίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα, νεανίας ἤδη, ἀπελευθερώθη, και πεμφθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, διετέλεσεν ὑπηρετῆς, προσπαθῶν ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς ἀργίας νὰ μεταλάβῃ ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις τοῦ μέρους τῆς ἀγωγῆς, τοῦ ἐνεκτοντος εἰς ἕκαστον ἄτομον τοῦ λαοῦ.

Ἀλλ' αἱ περιστάσεις μόλις τῷ ἐπέτρεψαν μάθη ν' ἀναγινώσῃ και νὰ γράφῃ. Τέλος δὲ, ἀφροῦμενος ἐπάγγελμά τι μᾶλλον ἀνεξάρτητον τῆς οἰκοτρόφου ὑπηρεσίας, ἐγένετο κουρεὺς, και, ἰσοῦτος διατελών, συνθέτει ἄσματα οἷον τὸ ἐπόμενον.

Νά, τὸ νερὸ τοῦ ἀυλακιοῦ, τὰ χόρτα πῶς τὰ γέρνει,
ἀκοῦτε τὸ μουρμούρισμα, ἀέρας πῶς τὸ σέρνει
σὲ δροσερὸ τριφύλλι ;
'Σὲ τέτοια ὦρα μοναχός, ὁ κλέφτης πληγωμένος,
εἰς τὸ νερὸ τοῦ ἔρχεται, βαρῆ ἀρματωμένος
κουμπᾶ στὸ καρποφίλλι.

— 0 —

Δὲν τοῦ πονᾶ ἂν τ' ἄφησε πληγὴ πικρὴ τὸ βόλι,
πονᾶ ὅπου τὸν ἄφησαν οἱ σύντροφοὶ τοῦ ὄλοι·
Τοῦ Λάμπρου παλικάρι,
ἀπὸ τὰ ράχη βόβολᾶ, βαρὺ τὸ πατημά του,
καὶ τῆς πληγῆς τοῦ εἶδε δροσιὰ τὸν ἴθρωτά του
εἰς τὸ χλωμὸ φεγγάρι.

— 0 —

Πικρὰ, πικρὰ ἐστέναξε, βαρὺ τὸ στέναγμα του,
ἐσάλευσαν τὰ στέρνα του, καὶ παίξαν τ' ἄρματα του·
τὸν εἶδα, ματωμένος,
θολὸ τὸ μάτι ἔγυρε στὸ λαβωμένο χέρι·
περνᾶ, εἶπε, ἡ πληγὴ; Μπορεῖ μ' αὐτὸ τὸ κρουνέρι
νὰ γιατρευθῆ ὁ καυμένος ;

— 0 —

Καὶ τὰ γλυκοχράγματα, ὅταν λαλῆ τ' ἀηδόνι,
νὰ πιάνη πράσινο κλαδί, πρὸ τοῦ νὰ ξημερόνη,
νὰ πέρνη τῆ δροσιάδα,
ν' ἀκούση μὲ σφυριγματιὰ πὸ βόλι ἀναμμένο,
κ' ἀπὸ τουφέκι ἀστραψιὰς, τοῦ χάρου χαρισμένο,
σὲ χρυσαυγῆς χλωμάδα ;

— 0 —

Ἔτσι τοῦ Δέντου ἔρημος ὁ νοῦς του διαλογίζεται.
'Στὰ ἀρπανὰ λιμέρια του ὁ σκοτεινὸς πλανιέται.
Ποῦ τὰ συντρόφια πάνε ;
Φέρει πικρὰ ἐνθύμησι, ὁ λογισμὸς του φέρει·
τουφέκια δὲν ἀκούθησαν αὐτὸ τὸ καλοκαίρι,
ραχούλαις δὲν βροντᾶνε.

—

'Ακούει μόνον τσ' ἐρημιᾶς τὰ μουγκριτὰ ἐδ βράδι,
καὶ μαῦρος ὅλος οὐρανός, ἀπ' τὸ βαθὺ σκοτάδι·
κάπρι τὰ δάση δέρνουν.

Παίζουν χαμολυκόπουλα, ταῖς μάνας καρτερᾶνε,
ὅπου κουφάρια ἔσχιζαν, φέρνουν φαί νὰ φᾶνε,
κι ἀλαφιασμένα γέρνουν.

— 0 —

Ἔτσι ὁ μαῦρος ἔγυρε 'στὴ γῆ βαρῆ. σωπάτε !
τὸν πέρνει ὁ οὐλοστερνὸς ὁ ὕπνος· δὲν κοιμᾶται
στὸ πλάγι τὸ τουφέκι.
Πέρτουν χαλάζια καὶ νερά, 'στὰς ἀστραψιὰς βρον-
κι' ἀπὸ τὰ μύρια κρίματα στέλνει ὁ θεός, σκορπάει
σιμᾶ τ' ἀστροπελέκι.

—

Ἦ νυκτοπούλια κλαύσετε, 'στοῦ Λάμπρου τὸ λιμέρι,
εἶδε τὸν ἴσκιο τσ' ἀρρωστιας ποῦ ἤπιε κρουνέρι,
πῆρε τοῦ χάρου βᾶψι.
Κ' εἶπέτε 'στὰ συντρόφια του, κάθε καλοκαιράκι,
σὲ μιὰ 'κλησιὰ τῆς ἐρημιᾶς ἔνε νὰ πᾶν κεράκι,
ποτὲ κάνεις μὴ κλάψη·

— 0 —

Γιατὶ ποτὲ δὲν ἄκουσε, θαγγέλιο τῆ βδομάδα.
γιατὶ ποτὲ δὲν ἄναψε, τὴν πατχαλιὰ λαμπάδα,
νὰ φιληθῆ στὸ στόμα·
Μόνον τὸ μαῦρο τοῦ μινε, σιμὰ τὸ καρποφίλλι·
Νά ! ἴδετε ! πῶς ἐφίλησε τὸ βόλι τοῦ 'στὰ χεῖλη,
πῶς ἔκλεισε τὸ στόμα !

— 0 —

Κοιμᾶται, να! ὦ μάθετε ! ἀκοίμητο τὸ κρίμα !
Κουφάρι δὲν ἐσκέπασε ἐρημοκλήσι· μνημα
κουφάρι δὲν σκεπάζει.
Χάρισμα ἔχει τὸ βουνὸ, δὲν θέλ' ὁ κλέφτης μνημα·
ὅπου τὸν εἶρη τὸ 'στερνὸ ψυχῆς, θανάτου κρίμα
χοράκι δὲν φωνάζει.

— 0 —

Μόνον τὴν πρώτην τοῦ Ματοῦ, π' ἀνοίγουν τὰ λουλι.
Τότε θ' ἀκούσης νὰ λαλῆ τοῦ κλέφτου τὰ τραγεῦδ'α
βοσκὸς μὲ τὴν φλογέρα,
'Ποῦ κατεβαίνει τὸ βουνὸ, βοσκῶντας τὸ κοπάδι,
καὶ χαιρετᾶ τὸν ἥλιο· ὅταν κινᾶ τὸ βράδυ,
'θυμήσου τὴν ἡμέρα !

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

